

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – «магістр»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка промисловості»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Максимізація прибутковості діяльності підприємств борошномельної галузі»

КРМ.ЕП.1.938-03.2.2

Здобувачка Герасимюк В.В.

Керівник проф., д.е.н. Павлов О.І.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12» грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри
економіки промисловості _____ Олександр ПАВЛОВ

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ
ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ ім. Г.Е. Вейнштейна**

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – «магістр»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри
економіки промисловості

«___» _____ 2022 р.

**З А В Д А Н Н Я Н А К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н У Р О Б О Т У М А Г І С Т Р А
здобувачки**

Вікторії Герасимюк

1. Тема роботи: *«Максимізація прибутковості діяльності підприємств борошномельної галузі»*

Затверджена наказом від 5 грудня 2022 р. наказ № 938-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 08 грудня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: статистична звітність роботи підприємства за два роки; історія підприємства, дані з електронного ресурсу щодо їх виробничої діяльності; підручники, монографії, методичні вказівки і т.і.

Зміст кваліфікаційної роботи магістра:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МАКСИМІЗАЦІЇ
ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП ТА ПАТ
«МИКОЛАЇВСЬКИЙ КХП»

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА МАКСИМІЗАЦІЮ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП» ТА ПАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ КХП»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ 4.3. РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА МАКСИМІЗАЦІЮ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП» ТА ПАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ КХП»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

3. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) –

3.1. Таблиця 1. Характеристика принципів побудови стратегічного підходу до управління прибутком

3.2. Рис. 1. Шляхи збільшення прибутковості

3.3. Рис. 2. Види рентабельності [11, с.127-130].

3.4. Таблиця 2. Формули розрахунку прибутку і рентабельності [11, с.127-130]

3.5. Рис. 3 Фактори, що впливають на зміну прибутку підприємств [12, с. 405]

3.6. Таблиця 3. Пропозиція та розподіл борошна в Україні, тис. тонн

3.7. Рис. 4. Експорт борошна з України, тис. тонн [21]

3.8. Рис. 5 Середні ціни на борошно вищого гатунку Україні в іноземній валюті [21]

3.9. Рис. 6. Експорт українського борошна [21]

3.10. Рис. 7 Споживачі українського борошна [21]

3.11. Рис. 8. ТОП 10 експортерів українського борошна [21]

3.12. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ДП «Куліндорівський КХП»

3.13. Таблиця 4. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ДП «Куліндорівський КХП»

3.14. Таблиця 5. Техніко-економічні показники діяльності ДП «Куліндорівський КХП» до і після впливу заходу

3.15. Таблиця 6. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПАТ «Миколаївський КХП»

3.16. Таблиця 7. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Миколаївський КХП»

3.17. Таблиця 8. Техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Миколаївський КХП» до і після впливу заходу

2. Консультанти по роботі із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

3. Дата видачі завдання 31 серпня 2023 р.

Керівник _____ Павлов О.І.

Завдання прийняв до виконання _____ Герасимюк В.В.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітки
1. Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	31.08.23 – 05.09.23	Виконано
2. Аналіз зовнішнього середовища підприємств борошномельної галузі	06.09.23 – 25.09.23	
3. Техніко-економічна характеристика підприємств та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки	26.09.23 – 25.10.23	Виконано
4. Проекти заходів з підвищення прибутку підприємств	26.10.23 – 25.11.23	Виконано
5. Оформлення кваліфікаційної роботи	26.11.23 – 08.12.23	Виконано

Керівник роботи _____ Павлов О.І.

Здобувач-дипломник _____ Герасимюк В.В.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Герасимюк В.В.

АНОТАЦІЯ

КР містить 140 сторінок, 52 таблиці, 12 рисунків, список використаних джерел з 29 найменування, 17 додатків.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розробка заходів з удосконалення шляхів та напрямів максимізації прибутковості діяльності підприємства борошномельної галузі.

Поставлена мета даної роботи зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити економічну сутність прибутковості діяльності підприємства, фактори, що на неї впливають;
- дослідити поняття максимізації прибутковості діяльності підприємств;
- оцінити зовнішнє середовище досліджуваного підприємства, визначити місце підприємства на ринку борошномельної продукції;
- розробити проєкт заходів для підвищення прибутковості діяльності підприємства, оцінити інвестиційну привабливість проєкту;
- визначити вплив запропонованого проєкту заходів на основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження – процеси розробки стратегії максимізації прибутковості діяльності підприємства борошномельної галузі.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні основи максимізації прибутковості діяльності підприємств.

За результатами виконаної роботи розроблено заходи спрямовані на максимізацію прибутковості в борошномельній галузі.

Одержані результати можуть бути використані у господарській діяльності обраних підприємств.

Рік виконання роботи 2023

Рік захисту роботи 2023

ABSTRACT

The CR contains 140 pages, 42 tables, 12 figures, a list of used sources with 29 titles, 15 appendices.

The purpose of the master's thesis is to develop measures to improve the ways and directions of maximizing the profitability of the enterprise in the flour milling industry.

The set goal of this work made it necessary to solve the following tasks:

- reveal the economic essence of the profitability of the enterprise, the factors affecting it;

- explore the concept of maximizing the profitability of enterprises;

- evaluate the external environment of the enterprise under study, determine the place of the enterprise in the market of flour milling products;

- develop a project of measures to increase the profitability of the enterprise, assess the investment attractiveness of the project;

- determine the impact of the proposed project of measures on the main indicators of the enterprise's production and economic activity.

The object of the study is the process of developing a strategy for maximizing the profitability of flour milling enterprises.

The subject of the study is the theoretical and methodological, organizational and practical foundations of maximizing the profitability of enterprises.

Based on the results of the work performed, measures aimed at maximizing profitability in the flour milling industry have been developed.

The obtained results can be used in the economic activity of the selected enterprises.

The year of performance is 2023

The year of job protection is 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МАКСИМІЗАЦІЇ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	13
1.1. Поняття прибутковості підприємства.....	13
1.2. Резерви і шляхи підвищення прибутку на підприємстві.....	26
1.3. Методичні підходи до визначення факторів впливу на прибуток і рентабельність підприємства.....	32
Висновки за розділом 1.....	40
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП ТА ПАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ КХП».....	43
2.1. Діагностика стану зовнішнього середовища функціонування об'єкта дослідження.....	43
2.2. Техніко-економічна характеристика та аналіз внутрішнього середовища ДП «Куліндорівський КХП».....	55
2.3. Техніко-економічна характеристика та аналіз внутрішнього середовища ПАТ «Миколаївський КХП».....	83
Висновки за розділом 2.....	103
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА МАКСИМІЗАЦІЮ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП» ТА ПАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ КХП».....	106
3.1. Впровадження інвестиційного проєкту по виробництву вологих комбікормів для домашніх тварин на ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП».....	124
3.2. Впровадження інноваційного заходу для підвищення прибутковості ПАТ «Миколаївський КХП».....	135
Висновки за розділом 3.....	137
ВИСНОВКИ.....	139
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	142
ДОДАТКИ.....	14

ВСТУП

В умовах ринкової економіки прибутковість діяльності – найважливіший оціночний показник діяльності підприємства, джерело матеріального добробуту підприємства і його працівників, держави в цілому. Прибутковість включає такі показники, як прибуток підприємства, рентабельність окремих аспектів діяльності.

Побудова ринкової моделі економіки зумовлює необхідність глибшого дослідження низки важливих складових фінансової системи, зокрема, фінансів підприємницьких структур. Провідне місце у фінансовому забезпеченні їх діяльності належить прибутку. Він найповніше характеризує ефективність господарської діяльності підприємств, їх фінансові можливості й у кінцевому підсумку визначає рівень фінансової стабільності в державі та є джерелом підвищення рівня суспільного добробуту населення. З теоретичної точки зору прибуток у трансформаційний період виступає як об'єкт та інструмент управління, в якому сконцентровано інтереси майже всіх суб'єктів економічної діяльності.

Студент	Герасимюк В.В.			КРМ.ЕП.1.938-03.2.2.			
				Текстова частина	Стад		Стор.
Керівник	Павлов О.І.				ОНТУ		
Зав.каф.	Павлов О.І.						

На сучасному етапі для підприємств харчової галузі України прибуток являє собою не тільки кінцевий фінансовий результат, що характеризує їх виробничо-господарську діяльність, але і життєво важливий поштовх до нового витка розвитку та утримання конкурентоспроможності.

Адже зростання прибутку створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємств, здійснюючи розширене відтворення, для їх інвестиційного та інноваційного розвитку, виступає засобом стимулювання працівників, виконання зобов'язань перед бюджетом, банками, іншими організаціями, характеризує ступінь ділової активності та фінансового благополуччя підприємств.

Прибуток значно впливає на величину фінансових ресурсів держави, зокрема, бюджетних ресурсів і фінансів суб'єктів господарювання. Він характеризує економічні й соціальні процеси та явища, впливає на визначення загальноекономічних пропорцій, рівень фінансового забезпечення суспільного виробництва, темпи нагромадження. Створений у всіх секторах економіки прибуток є важливим узагальнюючим фінансовим показником. На макрорівні прибуток – це один із важелів реалізації регулятивних функцій держави й елемент системи впливу на збільшення сукупного попиту в умовах жорстких бюджетних обмежень. Він є каталізатором економічного зростання та структурної перебудови відтворювальних факторів економічної системи.

Прибутковість підприємства вимірюється двома показниками – прибутком і рентабельністю. Прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів. Тому для аналізу його доповнюють показниками рентабельності.

Важливе значення для забезпечення умов неперервного зростання прибутку і рентабельності має якість їх планування. Це складний і багатогранний процес, який включає в себе глибокий економічний аналіз виробничих і фінансових показників періоду, що передував плановому періоду, досягнення максимальної узгодженості з кількісними і якісними

показниками плану випуску продукції (виконання послуг), її реалізації, собівартості, врахування наявних резервів збільшення випуску продукції, зниження витрат на виробництво, особливо непродуктивних.

Особливістю розрахунків показників рентабельності є те, що вони розраховуються відношенням ефекту від діяльності підприємства до затрачених ресурсів (витрат, активів тощо).

Отже, під рентабельністю слід розуміти здатність підприємства покривати всі свої затрати за рахунок прибутку.

Питання сутності прибутку і прибутковості, еволюції підходів до їх трактування, визначення структури, методів оцінювання, визначення факторів впливу та напрямів його підвищення містяться у працях відомих науковців: Д. Рікардо, А. Сміта, К. Маркса, Дж. М. Кейнса, А. Маршалла, Л. Вальраса, І. Фішера. Серед сучасних науковців, які займаються проблемами формування та використання прибутку підприємства варто відзначити І. Бланка, А. Поддєрьогіна, С. Мочерного, О. Бандурка, М. Данилюка, І. Матющенка, В. Меца, С. Покропивного, Т. Фролову, О. Гетьмана, Є. О. Бородіну, Г. Савицьку, О. Філімоненкова та багатьох інших.

Науковцями зроблено значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ визначення економічної сутності прибутку та процесів його формування і використання. Разом з тим, фінансова теорія і практика сьогодення свідчать, що процес формування прибутку суб'єктів господарювання, ефективність його формування й використання потребують подальшого дослідження з урахуванням зростання відкритості економіки України, посилення впливу глобалізаційних процесів на стан фінансової системи. Також сьогодні потрібно повною мірою враховувати галузеві особливості формування та використання прибутку підприємств.

Все вищезазначене свідчить про виключну актуальність обраної теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є розробка заходів з удосконалення шляхів та напрямів максимізації

прибутковості діяльності підприємства борошномельної галузі.

Поставлена мета даної роботи зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити економічну сутність прибутковості діяльності підприємства, фактори, що на неї впливають;
- дослідити поняття максимізації прибутковості діяльності підприємств;
- оцінити зовнішнє середовище досліджуваного підприємства, визначити місце підприємства на ринку борошномельної продукції;
- розробити проєкт заходів для підвищення прибутковості діяльності підприємства, оцінити інвестиційну привабливість проєкту;
- визначити вплив запропонованого проєкту заходів на основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства.

Об’єкт дослідження – процеси розробки стратегії максимізації прибутковості діяльності підприємства борошномельної галузі.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні основи максимізації прибутковості діяльності підприємств.

Методи дослідження. У роботі для вирішення економічних завдань використовуються:

- загальнонаукові методи (аналіз, конкретизація, модель трендів);
- спеціальні методи дослідження (фінансовий аналіз, методи порівняння);
- логічні способи обробки інформації (порівняння, відносних і середніх величин, графічного і табличного представлення даних і ін.).

Інформаційною базою дослідження є Закони України, нормативні матеріали, літературні джерела, статистичні дані, річна звітність підприємства ДП «Куліндорівський КХП» за два роки, інші джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МАКСИМІЗАЦІЇ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Стратегія підвищення прибутковості підприємства

Сучасний економічний стан підприємств України можна охарактеризувати як стан, коли підприємствам потрібно вести боротьбу за виживання. Кращим засобом виживання підприємства є формування його власної стратегії щодо зміцнення його становища на ринку, поживлення господарської діяльності і одержання прибутку. Умовами виходу із кризи є виробництво продукції, яка користується попитом у населення, з урахуванням техніко-технологічних та організаційних можливостей підприємства та впровадженням різного роду інновацій.

Прибутковість підприємства є складною та багатогранною економічною категорією, що одночасно характеризує як одержані результати діяльності підприємства, так і можливості отримувати прибуток у майбутньому.

Тому під прибутковістю варто розуміти стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності, який полягає у перевищенні доходу над здійсненими витратами в розмірі, достатньому для ефективного подальшого функціонування [1, с.115-117].

На сучасному етапі метою кожного підприємства різних форм власності є одержання прибутку, який є критерієм ефективності його господарської діяльності, важливим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства, рушійною силою економічного розвитку держави, основним джерелом формування фінансових ресурсів.

Саме тому прибуток є центральною категорією в економіці кожного суб'єкта господарювання, це найважливіша фінансова категорія, що

відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва [1, с. 117].

З-поміж підприємств агропромислового комплексу України лідируючу позицію займають борошномельно-круп'яні підприємства, які здійснюють переробку зернових та інших культур на борошно і крупи.

Виробництво борошна в нашій державі вважається стратегічним.

Діяльність підприємств даної галузі полягає в скуповуванні у сільськогосподарських виробників або отриманні на давальницьких умовах зернової сировини, її переробка у готову продукцію з подальшою реалізацією оптовим торговельним підприємствам та кінцевим споживачам. Здійснюючи свою діяльність, борошномельно-круп'яні підприємства забезпечують сировиною виробництво таких життєво необхідних та соціально значущих продуктів, як борошно, хліб, хлібобулочні, макаронні, кондитерські вироби, крупи тощо[2, с.127-130].

Враховуючи державне регулювання рентабельності в даній галузі з метою недопущення значного зростання цін на хлібобулочні вироби, прибутковість підприємств безпосередньо залежить від собівартості та ціни реалізації готової продукції. Тому провідними факторами зростання рентабельності підприємств є оптимізація та зниження витрат. В свою чергу, прийняття ефективних управлінських рішень на зернопереробних підприємствах повинне бути забезпечене неупередженою та достовірною інформацією щодо випуску і реалізації готової продукції (робіт, послуг). Така інформація формується системою бухгалтерського обліку, а підтверджується внутрішнім та зовнішнім аудитом[2, с. 688].

У даний час надзвичайно важливим стає здійснення такого управління, що забезпечує адаптацію підприємства до швидко змінюваного навколишнього середовища. Проте стратегії, єдиної для всіх підприємств, не має, так само як і не має єдиного універсального стратегічного плану діяльності підприємства. Процес вироблення стратегії для кожного підприємства – унікальний, тому що залежить від позиції підприємства на

ринку, динаміки цього розвитку, його потенціалу, поведінки конкурентів, характеристик реалізованих ним товарів та інших чинників [3, с.488].

Питання розробки стратегічних напрямів підприємства щодо стійкого отримання прибутку в умовах мінливого зовнішнього середовища набуває все більшої актуальності. Саме прибуток є позитивним результатом і показником ефективності економічної діяльності підприємства. В сучасних умовах господарювання прибуток є основним фінансовим джерелом інноваційного розвитку підприємства, реконструкції виробництва, модернізації його матеріально-технічної бази, підвищення соціальних стандартів.

Первинна мета будь-якої комерційної організації – це отримання прибутку і згодом його збільшення. Тому необхідно вивчати чинники, що впливають на його величину. При цьому, аналізувати числову інформацію набагато зручніше, оскільки можна застосувати безліч дієвих методів.

Отже, щоб збільшити прибуток, необхідно виявити, що і в якій мірі впливає на його величину.

По-перше, це складові прибутку, тобто виручка (гроші, отримані від покупця за товари, послуги або роботи) від реалізації товарів, робіт, послуг і їх собівартість (витрати на виробництво і реалізацію товарів, робіт, послуг). Таким чином, щоб збільшити прибуток нам необхідно збільшити виручку і знизити собівартість. Виручку можна збільшити або піднявши ціни на продукцію, або збільшивши попит. Річ у тім, що в умовах ринкової економіки, збільшення ціни має бути виправдане. Цього можна досягти шляхом завуальованого підвищення, прихованого за знижками. Причому попит при цьому знизиться, але у меншій мірі. І за рахунок цього прибуток збільшиться. Якщо ж збільшувати попит, то, оскільки він безпосередньо пов'язаний з цінами, можна буде піти на виправдане зниження цін [3, с.488].

Є ще декілька способів збільшення попиту – підвищення якості продукції, а також реклама, але це призведе до додаткових витрат, що спричинить збільшення собівартості продукції. Але ці витрати будуть

одноразовими, а залучені таким чином клієнти можуть стати постійними. Таким чином, жертвуючи частиною прибутку сьогодні, завтра можна буде не лише компенсувати витрати, але і отримати додатковий прибуток.

Варто відзначити, що існують нечислові показники, наприклад, якість продукції, але їх можна виразити через непрямі показники, в даному випадку кількість виробів, відправлених до браку або число вираженої незадоволеності з боку покупців і т.п.

Зниження собівартості може бути реалізоване за рахунок скорочення постійних (зобов'язання підприємств, податки, амортизаційні відрахування, оплата охорони, оренда, зарплата управлінського персоналу) і, або змінних витрат (витрати на сировину і основні матеріали, витрати на енергію, паливо, заробітна плата робітників, що здійснюють виробництво продукції з нарахуваннями на неї). При цьому досягти зменшення змінних витрат можна шляхом скорочення кількості виробленої продукції. Але це може означати, що попит буде не повністю задоволений, і є вірогідність втрати можливості отримати найбільш високий прибуток.

Прибуток є найголовнішою метою підприємства. Завданням будь-якої компанії або інвестора є отримання прибутку від будь-якої з операцій. Адже інвестиції, які витрачаються в процесі виробництва, повинні повернутися і при цьому принести з собою прибуток.

Процес планування прибутку – це розробка системи заходів щодо забезпечення отримання прибутку в необхідному обсязі й ефективного його використання згідно завдань розвитку підприємства в майбутньому періоді.

Принципи побудови стратегічного підходу до управління прибутком наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика принципів побудови стратегічного підходу до управління прибутком*

Назва принципу	Сутність реалізації принципу
Принцип об'єктивної необхідності	Функціонування підприємства зумовлює необхідність отримання прибутку в процесі діяльності.
Принцип безперервності	Необхідність постійної оцінки ефективності функціонування підприємства за обраними ключовими показниками.
Принцип системності	Підприємство є складною економічною системою, тому варто враховувати наслідки прийняття управлінських рішень.
Принцип інтеграції	Система управління прибутком повинна бути узгоджена зі стратегічними пріоритетами розвитку підприємства, а також інтегрована у загальну організаційну систему управління підприємством.
Принцип оптимальності	Враховання обмеженості ресурсів підприємства та специфічних особливостей під час ухвалення управлінських рішень.
Принцип відповідальності	Закріплення відповідальності конкретних суб'єктів управління за дотримання стратегічних показників прибутковості.
Принцип інформаційної забезпеченості	Необхідність забезпечення процесу управління прибутком достовірною, своєчасною та важливою інформацією про внутрішнє і зовнішнє середовище.
Принцип науковості	Обґрунтування прогнозів і планів з урахуванням об'єктивних закономірностей функціонування фінансів підприємства.
Принцип збалансованості	У процесі визначення стратегічних пріоритетів необхідно врахувати різноманітні показники.
Принцип реальності визначення пріоритетів	Для підвищення достовірності прогнозних значень необхідно визначити пріоритети з урахуванням реальних можливостей.
Принцип альтернативності	Урахування та обґрунтування всіх можливих шляхів розвитку підприємства.
Принцип перспективності	Орієнтація механізму управління прибутковістю на реалізацію стратегії підприємства.
Принцип адаптивності	Можливість зміни стратегічних пріоритетів за змін внутрішнього і зовнішнього середовища.

* Сформовано автором за [4, с. 527]

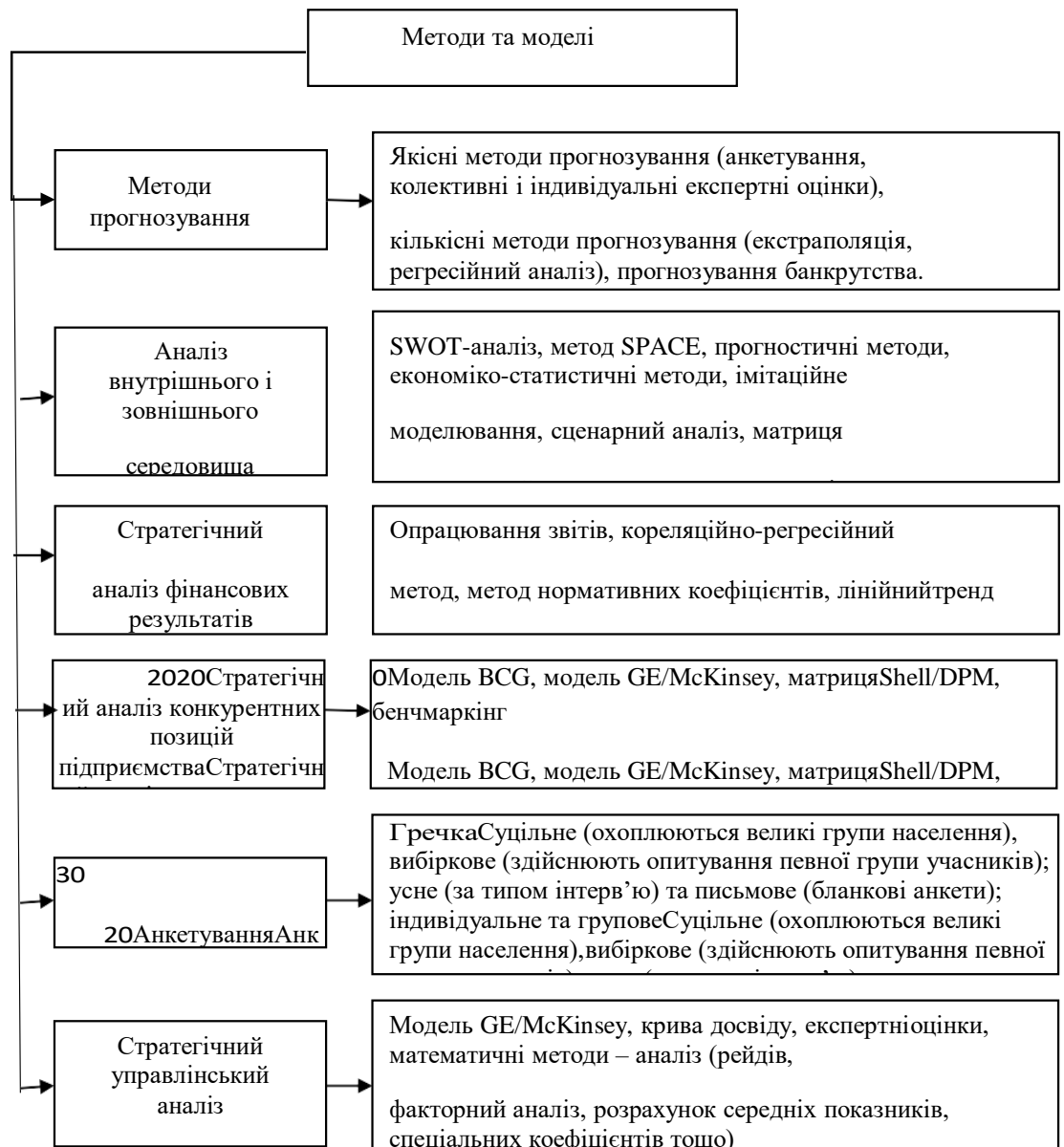

Рис. 1.1. Система методів та моделей, що застосовуються у стратегічному підході до управління прибутком підприємства [4, с.527]

На думку науковців, під час реалізації стратегічного підходу до управління прибутком підприємства доцільно розробити систему показників, що комплексно відображають усі основні напрями роботи підприємства [5, с. 679]: фінансову сферу, взаємодію з клієнтами, внутрішньогосподарські процеси та процеси навчання і зростання. При цьому процес управління прибутком підприємства з використанням стратегічного підходу включає послідовне виконання таких етапів, як (1) формування інформаційної бази, (2) ретроспективний аналіз формування,

розподілу та використання прибутку, (3) прогнозування зміни основних внутрішніх та зовнішніх чинників впливу, (4) розроблення політики управління прибутком, (5) визначення цільової суми прибутку на наступний період, (6) розроблення та обґрунтування системи управлінських рішень, (7) встановлення основних пропорцій розподілу прибутку залежно від стратегічних пріоритетів його розвитку, (8) забезпечення контролю за виконанням управлінських рішень, (9) моніторинг та коригування окремих управлінських рішень за необхідності. Отже, стратегічний підхід до управління прибутком підприємства повинен включати [5, с. 679]:

- стратегічне планування (визначення цільової суми прибутку відповідно до стратегічних цілей і пріоритетів підприємства, а також з урахуванням його стадії життєвого циклу; проведення стратегічного аналізу управління прибутком на засадах моніторингу; обґрунтування планів і програм дій на основі оцінювання стратегічних альтернатив);
- стратегічну організацію (здійснення організаційних змін; приведення у відповідність з обраною стратегією всіх ресурсів і внутрішніх зв'язків підприємства, його цілей, завдань і сфери відповідальності працівників);
- стратегічний контроль (контроль за виконанням розроблених заходів).

Необхідними умовами для ефективної реалізації стратегічного підходу до управління прибутком підприємства є визначення важливості розроблення стратегії і тактики управління прибутком на довготривалу перспективу; прийняття обґрунтованих управлінських рішень з урахуванням розробленої стратегії; наявність сформульованих конкретних цілей функціонування підприємства; проведення оцінки умов функціонування підприємств та чинників, які впливають на остаточні результати діяльності; формування ефективної політики розвитку під-

приємства з урахуванням оцінки поточної та майбутньої ситуації на ринку.

Отже, на рівень прибутку мають вплив багато факторів, але найбільш вагомими є внутрішньовиробничі.

В умовах ринкової економіки від прибуткової роботи залежить життєздатність підприємства, його можливості забезпечувати інтереси інвесторів, конкурувати з іншими суб'єктами господарювання. Прибутковість підприємства передбачає отримання прибутку та забезпечення певного його рівня відносно вкладеного капіталу, отриманих доходів чи здійснених витрат.

Співвідношення прибутку підприємства і факторів, які є, по суті, передумовами його виникнення, відображають показники рентабельності. Їх розраховують як виражене у відсотках відношення суми прибутку, отриманого за певний період (рік, квартал), до величини вкладеного капіталу, здійснених витрат, обсягу доходів та інших абсолютних показників.

Показники рентабельності характеризують відносну прибутковість підприємства з різних позицій і групуються згідно з інтересами учасників економічного процесу. Можливі зіставлення прибутку з факторами, які на нього впливають, формують множину показників рентабельності. Вони відрізняються між собою за змістом та метою розрахунку.

Таким чином, показники рентабельності можна об'єднати у декілька груп:

- показники, що характеризують рентабельність капіталу та його складових;
- показники, що характеризують рентабельність активів та їх складових;
- показники, що характеризують рентабельність витрат та інвестицій;
- показники, що характеризують рентабельність реалізації.

Зазначені вище показники можуть розраховуватися з використанням: валового прибутку; прибутку від операційної діяльності; прибутку до оподаткування; чистого прибутку.

Ефективність використання капіталу, задіяного в господарській діяльності підприємства, оцінюють за допомогою таких основних показників: рентабельності сукупного капіталу та рентабельності власного капіталу.

Рентабельність сукупного капіталу (Рк) обчислюється як процентне відношення чистого прибутку до середньої за період вартості сукупного капіталу підприємства за формулою:

$$P_k = \frac{\text{ЧП}}{K} * 100 \quad (1.1)$$

де ЧП – чистий прибуток підприємства за період (рік); К – середня за період (середньорічна) вартість капіталу підприємства.

Рентабельність власного капіталу (Рвк) обчислюється як процентне відношення чистого прибутку за рік до середньорічної величини власного капіталу за формулою:

$$P_{vk} = \frac{\text{ЧП}}{BK} * 100 \quad (1.2)$$

де ВК – середньорічна вартість власного капіталу підприємства.

Цей показник характеризує відсоток прибутковості власного капіталу і є критерієм ефективності інвестування коштів власників у дане підприємство.

Ефективність використання активів характеризується показниками:

- рентабельності активів;
- рентабельності необоротних активів;
- рентабельності основних засобів;
- рентабельності оборотних активів.

Рентабельність активів (Ра) визначається як відношення чистого прибутку до середньої за період (середньорічної) вартості активів за формулою:

$$P_A = \frac{\text{ЧП}}{A} * 100 \quad (1.3)$$

де А – середня за період (середньорічна вартість активів підприємства).

Показник рентабельності активів характеризує відсоток прибутковості активів підприємства за певний період.

Рентабельність необоротних активів (P_{HA}) обчислюється як процентне відношення чистого прибутку до середньої за період (середньорічної) вартості необоротних активів за формулою:

$$P_{HA} = \frac{ЧП}{HA} * 100 \quad (1.4)$$

де HA – середня за період (середньорічна вартість необоротних активів).

Рентабельність основних засобів ($P_{OЗ}$) обчислюється як процентне відношення чистого прибутку до середньої за період (середньорічної) вартості основних засобів (за первісною вартістю) за формулою:

$$P_{OЗ} = \frac{ЧП}{OЗ} * 100 \quad (1.5)$$

де OЗ – середня за період (середньорічна вартість основних засобів).

Рентабельність оборотних активів (P_{OA}) обчислюється як процентне відношення прибутку від операційної діяльності до середньорічної величини оборотних активів за формулою:

$$P_{OA} = \frac{OP}{OA} * 100 \quad (1.6)$$

де OP – прибуток від операційної діяльності за період (рік); OA – середня за період (середньорічна вартість оборотних активів підприємства).

Показники рентабельності реалізації включають:

- рівень валового прибутку;
- рівень прибутку від операційної діяльності;
- рівень чистого прибутку.

Рівень валового прибутку ($P_{ВП}$) визначається як процентне відношення валового прибутку до чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг за відповідний період за формулою:

$$P_{ВП} = \frac{ВП}{ЧД} * 100 \quad (1.7)$$

де ВП – валовий прибуток підприємства; ЧД – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Цей показник характеризує ефективність ціноутворення підприємства. Його збільшення свідчить про зниження витрат на закупівлю сировини та товарів, а також зростання рівня цін реалізації продукції.

Рівень прибутку від операційної діяльності (Р_{од}) обчислюється як процентне відношення прибутку від операційної діяльності до чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг за відповідний період за формулою:

$$P_{од} = \frac{ОП}{ЧД} * 100 \quad (1.8)$$

Рівень чистого прибутку (Р_{чп}) розраховується як процентне відношення чистого прибутку до чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг за відповідний період і розраховується за формулою:

$$P_{чп} = \frac{ЧП}{ЧД} * 100 \quad (1.9)$$

До складу основних витратних показників рентабельності належать:

- рентабельність операційних витрат;
- рентабельність витрат звичайної діяльності.

Рентабельність операційних витрат (Р_{ов}) характеризує ефективність витрат, пов'язаних з операційною діяльністю. Для розрахунку цього показника використовується формула:

$$P_{ов} = \frac{ОП}{ОВ} * 100 \quad (1.10)$$

де ОВ – витрати операційної діяльності (сума собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг та поточних операційних витрат) за період.

Високе значення цього показника свідчить про те, що підприємство має добре налагоджений операційний процес (виробництва та реалізації продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг), а отже, постійне джерело доходів.

Сьогодні дедалі частіше можна спостерігати ситуацію, коли підприємства отримують значні доходи від операцій із необоротними активами (основними засобами, нематеріальними активами), малоцінними

швидкозношуваними предметами, операцій із надання позик, надходження дивідендів і відсотків від фінансових інвестицій, їх реалізації.

Деякі підприємства, крім доходів, отриманих від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, дивідендів, відсотків, мають ще й витрати на відсотки та інші витрати, пов'язані із залученням позикового капіталу для основної діяльності, та витрати, спричинені інвестиціями, облік яких здійснюється методом участі в капіталі.

Зважаючи, на це, неповним буде перелік показників рентабельності без показника **рентабельності діяльності (Р_д)**, який узагальнює прибутковість зазначених видів діяльності (операційної, фінансової та інвестиційної) та визначається за формулою:

$$P_d = \frac{ПО_n}{ВД} * 100 \quad (1.11)$$

де ПО_n – прибуток до оподаткування; ВД – сукупні витрати діяльності.

Формування сукупності показників аналізу рентабельності залежить від завдань, які ставить перед собою аналітик: оцінити ефективність продажу; здійснити оцінювання ефективності використання власного капіталу; доцільність зростання обсягів капіталу; доцільність нарощування величини оборотних активів та ін. Наведений вище перелік показників рентабельності може бути доповнений аналітиком під час проведення ним поглибленого аналізу прибутковості.

Таким чином, показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Їх аналіз доцільно проводити в динаміці, в процесі якого необхідно враховувати галузеву специфіку підприємства, його життєвий цикл, масштаби діяльності. Дослідження рентабельності діяльності підприємства є важливим напрямом фінансової діагностики. Результати досліджень дають відповіді на безліч питань, пов'язаних із фінансовими та управлінськими рішеннями, що є основою підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Основними джерелами зростання рентабельності можуть бути: збільшення обсягу виробництва та реалізації послуг, зниження її собівартості, підвищення якості товарів та послуг, реалізація послуг на вигідніших ринках збуту, за більш оптимальні строки та на більш вигідніших умовах.

Отже, на підвищення рентабельності впливає збільшення обсягу виробництва послуг.

Резерви збільшення суми рентабельності пов'язані з напрямками господарювання. Для підприємства, важливим є детальне значення масштабів дії, форм контролю та використання найбільш істотних внутрішніх і зовнішніх чинників ефективності на різних рівнях управління діяльністю підприємства.

Важливе значення, як на стадії планування прибутку, так і в ході повсякденного контролю за виконанням плану прибутку, має виявлення зайвих для підприємства запасів товарно-матеріальних ресурсів у вигляді непрацюючого устаткування, машин, приладів, понаднормативних запасів сировини, матеріалів, інструменту й інших цінностей. Фінансові ресурси, вкладені в такі активи, уповільнюють обіговість коштів підприємства, і природно знижують рентабельність виробництва [6, с.580].

Для підприємства важливо, щоб воно мало систематичну оперативну інформацію про хід виконання наміченого плану прибутку. Маючи щоденні дані про одержаний прибуток (а вони, як правило, досить точно показують дійсний стан справ і уточнюються за даними бухгалтерського обліку після закінчення поточного місяця), керівництво підприємства має змогу:

- 1) оперативно впливати на цей процес;
- 2) оперативно планувати найбільш раціональне використання прибутку з точки зору потреб підприємства.

У ході контролю за одержанням прибутку фінансова служба у координації з юридичною службою ретельно вивчає факти застосування до

підприємства фінансових санкцій з боку партнерів по взаємних поставках матеріальних цінностей, фінансових, транспортних та інших органів.

Ці санкції у вигляді штрафів, неустойок, тощо, зменшують чистий прибуток, ускладнюють фінансове становище підприємства, в тому числі вони негативно впливають на рентабельність підприємства.

Тому кожний факт збитків має бути оцінений з точки зору відповідальності конкретних посадових осіб, з чієї вини вони скоїлися, і з точки зору розробки заходів щодо недопущення їх у майбутньому.

Підприємство повинно активно шукати всі можливі шляхи вдосконалення виробництва, підвищення конкурентоспроможності власної продукції, що повинно сприяти зростанню рентабельності підприємства.

1.2. Резерви і шляхи підвищення прибутку на підприємстві

Первинна мета будь-якої комерційної організації – це отримання прибутку і згодом його збільшення. Тому необхідно вивчати чинники, що впливають на його величину. При цьому, аналізувати числову інформацію набагато зручніше, оскільки можна застосувати безліч дієвих методів.

По-перше, це складові прибутку, тобто виручка (гроші, отримані від покупця за товари, послуги або роботи) від реалізації товарів, робіт, послуг і їх собівартість (витрати на виробництво і реалізацію товарів, робіт, послуг). Таким чином, щоб збільшити прибуток нам необхідно збільшити виручку і знизити собівартість. Виручку можна збільшити або піднявши ціни на продукцію, або збільшивши попит. Річ у тім, що в умовах ринкової економіки, збільшення ціни має бути виправдане. Цього можна досягти шляхом завуальованого підвищення, прихованого за знижками, причому попит у цьому разі знизиться, але у меншій мірі, і за рахунок цього прибуток збільшиться. Якщо ж збільшувати попит, то, оскільки він безпосередньо пов'язаний з цінами, можна буде піти на виправдане зниження цін.

Є ще декілька способів збільшення попиту – підвищення якості продукції, а також реклама, але це призведе до додаткових витрат, що спричинить збільшення собівартості продукції. Але, ці витрати будуть

одноразовими, а залучені таким чином клієнти можуть але не факт стати постійними. Таким чином, жертвуючи частиною прибутку сьогодні, завтра можна буде не лише компенсувати витрати, але і отримати додатковий прибуток [8, с.232-238].

Варто відзначити, що існують нечислові показники, наприклад, якість продукції, але їх можна виразити через непрямі показники, в даному випадку кількість виробів, відправлених до браку або число вираженої незадоволеності з боку покупців і т. ін.

Зниження собівартості може бути реалізоване за рахунок скорочення постійних (зобов'язання підприємств, податки, амортизаційні відрахування, оплата охорони, оренда, зарплата управлінського персоналу) і, або змінних витрат (витрати на сировину і основні матеріали, витрати на енергію, паливо, заробітна плата робітників, що здійснюють виробництво продукції з нарахуваннями на неї). При цьому досягти зменшення змінних витрат можна шляхом скорочення кількості виробленої продукції. Але це може означати, що попит буде не повністю задоволений, і є вірогідність втрати можливості отримати найбільш високий прибуток.

Окрім приведених вище способів збільшення прибутку, існують також інші. Для того, щоб знайти найбільш оптимальний варіант, необхідно розглядати всі способи і враховувати максимальну кількість факторів, а також ризики, з якими пов'язані ті або інші дії, направлені на збільшення прибутку [9, с.324].

Прибуток є найголовнішою метою підприємства. Завданням будь-якої компанії або інвестора є отримання прибутку від будь-якої з операцій. Адже інвестиції, які витрачаються в процесі виробництва, повинні повернутися і при цьому принести з собою прибуток. Тому однією з найважливіших проблем є збільшення прибутку. Для того, щоб визначити шляхи, направлені на збільшення прибутку, почнемо з наступної рівності: $\text{прибуток} = \text{заробіток} - \text{витрати}$.

Для того, щоб збільшити прибутковість, необхідно в той самий час збільшити і заробіток, або одночасно збільшувати заробіток і зменшувати витрати.

1. Збільшення цін при незмінному значенні витрат. Заробіток може бути збільшений декількома шляхами:

- підніманням цін на продукт;
- підніманням рівня продажів;
- збільшенням різниці між ціною і собівартістю товару.

Встановлені ціни можуть змінюватися один або двічі на рік, але збільшувати ціну на товар необхідно в умовах збереження конкурентоспроможності.

Іншим важливим критерієм, який необхідно враховувати перед підвищенням цін, є тип продукту або послуги, які надаються. Існують такі категорії, до яких покупці відносяться лояльно і готові заплатити трохи більше за них, аби якість і смак товару залишалися на високому рівні. До такої категорії відноситься харчова промисловість.

На рис. 1.2. приведено три альтернативи для збільшення прибутковості, які необхідно детально розібрати і які є досить актуальними.

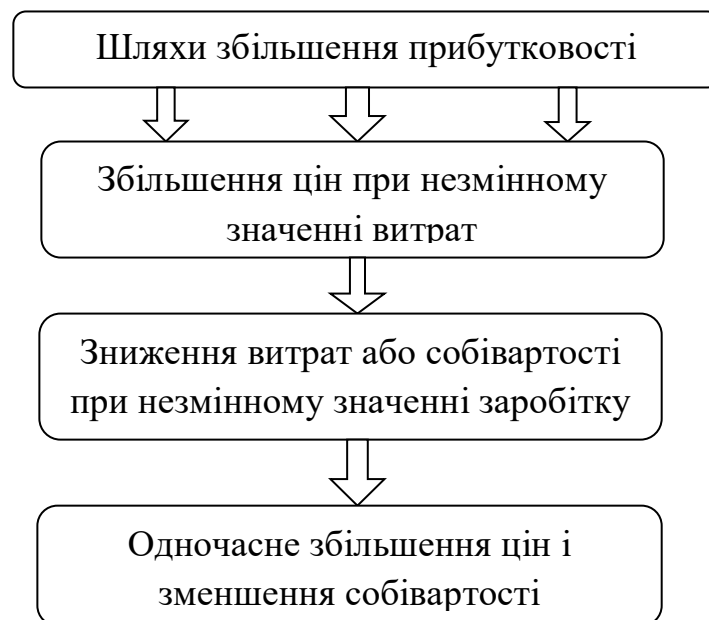

Рис. 1.2. Шляхи збільшення прибутковості

Джерело: розроблено автором

2. Зниження витрат або собівартості при незмінному значенні заробітку.

Другою альтернативою є зниження суми загальних витрат. Це може бути досягнуто зменшенням собівартості товару. Введення в експлуатацію продукції високих технологій, тобто конвеєрів, які ефективно вирішують цю проблему.

Іншим важливим інструментом в зниженні загальних витрат є впровадження нових методів управління, таких як спільна діяльність.

3. Одночасне збільшення цін і зменшення собівартості. Це може бути досягнуто шляхом масового виробництва. Принцип економії, обумовлений зростанням масштабу виробництва, може привести до бажаної мети.

1. На додаток, можна зазначити, що важливим фактором здобуття загальної прибутковості служить стратегія і комунікабельність самої компанії-виробника. Неправильне визначення цілей або неспрацьована стратегія ніколи не приведуть до отримання прибутку. Для досягнення найвищої мети необхідно бути обережним з плануванням подальшого шляху розвитку [6, с.580].

Досягнення високих результатів роботи підприємства припускає управління процесом формування, розподілу і використання прибутку. Управління включає аналіз прибутку, його планування, і постійний пошук можливостей збільшення прибутку.

На багатьох підприємствах існує підрозділ економічних служб, які займаються постійним аналізом собівартості, знаходять шляхи її зниження, щоб одержати приріст прибутку. Але значною мірою ця робота забезпечується інфляцією і зростанням цін на початкову сировину і паливно-енергетичні ресурси. В умовах різкого зростання цін і нестачі власних оборотних коштів у підприємств, можливість приросту прибутку в результаті зниження собівартості виключена [10, с.376].

Збільшення об'єму реалізації продукції в натуральному виразі за інших рівних умов веде до зростання прибутку. Зростаючі обсяги виробництва, що

користується попитом, можуть досягатися за допомогою капітальних вкладень, що вимагає направлення прибутку на покупку продуктивнішого устаткування, освоєння нових технологій, розширення виробництва. Цей шлях зараз для багатьох підприємств ускладнений або майже неможливий унаслідок інфляції, зростання цін і недоступності довгострокового кредиту. Підприємства, що мають в своєму розпорядженні засоби і можливості для проведення капітальних вкладень, реально збільшують свій прибуток, якщо забезпечують рентабельність інвестицій вище за темпи інфляції.

Не вимагає капітальних витрат прискорення оборотності оборотних коштів, яке також веде до зростання обсягів виробництва і реалізації продукції. Проте інфляція достатньо швидко знецінює оборотні кошти. Підприємствами на придбання сировини і паливно-енергетичних ресурсів використовується все більша їх частина, а неплатежі покупців і необхідна передплата відволікають значну частину засобів з обороту покупців [11, с.127-130].

В цілому для підприємств України характерне зниження обсягів виробництва протягом останніх років. У цій ситуації, здавалося б, логічно припустити різке падіння маси прибутку. Але статистичні дані свідчать про зворотнє. При зростанні витрат на виробництво продукції і зниження об'ємів її випуску прибуток росте унаслідок цін, що постійно підвищуються. Збільшення ціни саме по собі не є негативним чинником. Воно цілком обґрунтоване, якщо пов'язане з підвищенням попиту на продукцію, поліпшенням техніко-економічних параметрів і споживних властивостей продукції, що випускається.

Оскільки прибуток від реалізації продукції займає найбільшу питому вагу в структурі балансового прибутку, то аналіз факторів, які впливають на прибуток, має значення для виявлення резервів зростання всього балансового прибутку.

За стабільних економічних умов господарювання основний шлях збільшення прибутку від реалізації продукції полягає в зниженні собівартості витрат.

На величину прибутку від реалізації продукції впливають склад і розмір нереалізованих залишків на початок, і кінець періоду. Значна величина залишків приводить до неповного надходження виручки і недоотримання прибутку.

Резервом збільшення балансового прибутку, може бути прибуток, одержаний від реалізації основних фондів і іншого майна підприємства. Якщо раніше операції, пов'язані з вибуттям основних фондів, не робили помітного впливу на фінансові результати, то тепер, коли підприємства мають право розпоряджатися своїм майном, має сенс звільнитися від зайвого і не встановленого устаткування, заздалегідь зваживши, що вигідніше – продати його або здати в оренду.

Інші операції, наприклад безоплатна передача основних засобів підприємству, не відносяться на балансовий прибуток, а відшкодовуються з чистого прибутку, призначеного на накопичення.

Прибуток може бути одержаний від реалізації нематеріальних активів, що мають попит на ринку. Їх продажна ціна визначається здатністю приносити дохід. Для обчислення прибутку з продажною ціною виключаються витрати, пов'язані із створенням або покупкою нематеріальних активів з урахуванням витрат по їх доведенню до стану, в якому вони здатні приносити дохід [10, с.376].

Крім факторів збільшення обсягу виробництва продукції, підвищення цін просування продукції на незаповнені ринки, висувається проблема зниження витрат на виробництво і реалізацію цієї продукції.

У традиційному уявленні найважливішими шляхами зниження витрат є економія всіх видів ресурсів, які споживаються у виробництві: трудових і матеріальних.

Так, значну роль в структурі витрат виробництва займає оплата праці. Тому актуальною є задача зниження трудомісткості продукції, що випускається, зростання продуктивності праці, скорочення чисельності адміністративно-обслуговуючого персоналу.

Асортимент продукції, що випускається, робить безпосередній вплив на прибуток. При зміні структури асортименту у напрямі підвищення питомої ваги виробів з вищою рентабельністю забезпечується додатковий приріст прибутку.

1.3. Методичні підходи до визначення факторів впливу на прибуток і рентабельність підприємства

На зміну загальної величини прибутку і рентабельності підприємства впливають багато чинників. Залежно від господарської ситуації вони можуть по різному впливати на зміну прибутку підприємства.

На рисунку 1.3 представлено загальні групи факторів, що зумовлюють зміну обсягу прибутку підприємства. На розмір прибутку впливають дві групи факторів – зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх відносяться правові обмеження, податкова система, природні, транспортні та соціально-економічні умови, рівень інфляції, рівень розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, ціни виробничих ресурсів, та ін.

До внутрішніх факторів зміни розміру прибутку відносяться:

- основні фактори (обсяг продажу, собівартість продукції, структура продукції і витрат, ціна продукції);
- неосновні фактори, пов'язані з порушенням господарської дисципліни (цінові порушення, порушення умов праці і вимог до якості продукції, що ведуть до штрафів, економічних санкцій тощо).

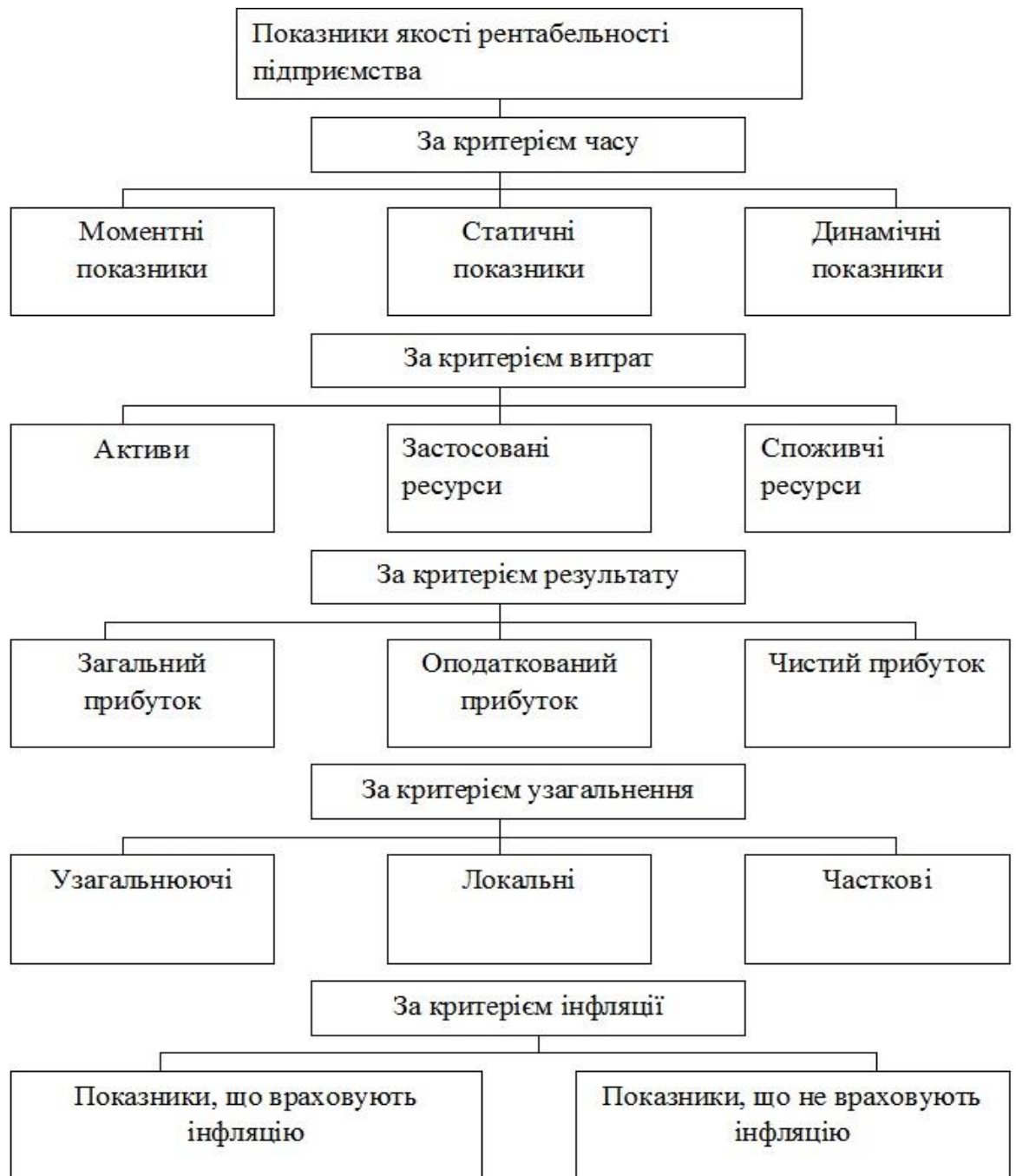

Рис. 1.3. Види рентабельності [11, с.127-130].

Таблиця 1.2

Формули розрахунку прибутку і рентабельності [11, с.127-130].

Показник	Формула	Позначення
Прибуток від реалізації	$\Pi = \text{РП} - \text{С}$	<p>Π - прибуток від реалізації продукції; РП - дохід (виручка) від реалізації (без ПДВ, АП); ПДВ - податок на додану вартість; АП - акцизний податок; С - повна собівартість продукції</p>
Прибуток,	$\Pi_i = \text{Ц}_i - \text{С}_i$	Π_i - прибуток від реалізації i -ї продукції;

отриманий від реалізації конкретного виду продукції		C_i - ціна і-ої продукції; C_i - собівартість і-ої продукції
Валовий прибуток	$P_{\text{вал}} = \text{РП} - (\text{ПДВ} + \text{АП}) - \text{С}_{\text{рп}} = \text{П}_{\text{опер}} + \text{АВ} + \text{ВЗ}$	$P_{\text{вал}}$ - валовий прибуток; $C_{\text{рп}}$ - собівартість реалізованої продукції; $P_{\text{опер}}$ - операційний прибуток; АВ - адміністративні витрати; ВЗ - витрати на збут
Операційний прибуток	$P_{\text{опер}} = P_{\text{вал}} - \text{АВ} - \text{ВЗ}$	$P_{\text{опер}}$ - операційний прибуток
Маржинальний прибуток	$P_{\text{марж}} = \text{РП} - \text{З}_{\text{зм}} = \text{З}_{\text{пост}} + P_{\text{опер}}$	$P_{\text{марж}}$ - маржинальний прибуток; $\text{З}_{\text{зм}}$ - змінні витрати підприємства; $\text{З}_{\text{пост}}$ - постійні витрати підприємства
Прибуток від звичайної діяльності	$P_{\text{звич}} = P_{\text{опер}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{опер}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{фін}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{кап}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{ін}}$	$P_{\text{звич}}$ - прибуток від звичайної діяльності; $\text{Д}(\text{З})_{\text{опер}}$ - доходи (збитки) від операційної діяльності; $\text{Д}(\text{З})_{\text{фін}}$ - доходи (збитки) від фінансової діяльності; $\text{Д}(\text{З})_{\text{кап}}$ - доходи (збитки) від участі в капіталі; $\text{Д}(\text{З})_{\text{ін}}$ - інші доходи (збитки)
Чистий прибуток	$P_{\text{ч}} = P_{\text{звич}} - P_{\text{п}}$	$P_{\text{ч}}$ - чистий прибуток; $P_{\text{п}}$ - податок на прибуток
Додатковий прибуток за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції	$\Delta P_{\text{рп}} = P_{\text{баз}} \cdot \frac{P_{\text{рп}}^{\text{звіт}} - P_{\text{рп}}^{\text{баз}}}{P_{\text{рп}}^{\text{баз}}}$ або $\Delta P_{\text{рп}} = P_{\text{баз}} \cdot \frac{OB^{\text{звіт}} - OB^{\text{баз}}}{OB^{\text{баз}}}$	$\Delta P_{\text{рп}}$ - додатковий прибуток; $P_{\text{баз}}$ - прибуток базисного періоду; $P_{\text{рп}}^{\text{баз}}$, $P_{\text{рп}}^{\text{звіт}}$ - обсяг реалізованої продукції у базисному і звітному періодах відповідно; $OB^{\text{баз}}$, $OB^{\text{звіт}}$ - обсяг виробництва у натуральному вираженні у базисному і звітному періодах відповідно
Додатковий прибуток за рахунок зниження собівартості продукції	$\Delta P_{\text{с}} = (\text{З}_{\text{грн}}^{\text{баз}} - \text{З}_{\text{грн}}^{\text{звіт}}) \cdot P_{\text{рп}}^{\text{звіт}}$ або $\Delta P_{\text{с}} = (C_{\text{од}}^{\text{баз}} - C_{\text{од}}^{\text{звіт}}) \cdot OB^{\text{звіт}}$	$\text{З}_{\text{грн}}^{\text{баз}}$, $\text{З}_{\text{грн}}^{\text{звіт}}$ - витрати на 1 грн виробленої (реалізованої) продукції у базисному та звітному періодах відповідно; $C_{\text{од}}^{\text{баз}}$, $C_{\text{од}}^{\text{звіт}}$ - собівартість одиниці продукції у базисному та звітному періодах відповідно
Додатковий прибуток за рахунок збільшення ціни продукції	$\Delta P_{\text{ц}} = (C^{\text{звіт}} - C^{\text{баз}}) \cdot OB^{\text{звіт}}$	$C^{\text{баз}}$, $C^{\text{звіт}}$ - ціна одиниці продукції у базисному та звітному періодах відповідно
Рентабельність виробництва (загальна та розрахувальна)	$R_{\text{заг}} (\%) = \frac{P_{\text{заг}}}{OB\Phi + OBK}$ $R_{\text{роз}} = \frac{P_{\text{ч}}}{OB\Phi + OBK}$	$R_{\text{заг}}$ - загальна рентабельність виробництва; $R_{\text{роз}}$ - розрахункова рентабельність виробництва; $P_{\text{заг}}$ - прибуток від усіх видів діяльності підприємства; $P_{\text{ч}}$ - чистий прибуток підприємства; $OB\Phi$ - середньорічна вартість основних виробничих фондів; OBK - середньорічні залишки оборотних коштів

Рентабельність продукції	$R_{np} (\%) = \frac{\Pi}{C} \cdot 100$	R_{np} - рентабельність продукції; Π - прибуток від реалізації продукції; C - повна собівартість продукції
Рентабельність окремого виду продукції	$R_i (\%) = \frac{\Pi_i - C_i}{C_i} \cdot 100$	R_i - рентабельність і-го виду продукції Π_i - ціна і-го виду продукції; C_i - собівартість і-го виду продукції
Рентабельність продажу продукцій	$R_{продажу} (\%) = \frac{\Pi_{ч}}{ПП} \cdot 100$	$R_{продажу}$ - рентабельність продажу продукції; ПП - обсяг реалізованої продукції
Рентабельність активів	$R_A (\%) = \frac{\Pi_{заг}}{A} \cdot 100$	R_A - рентабельність активів; \bar{A} - середньорічна сума активів підприємства (за балансом)
Рентабельність власного (акціонерного) капіталу	$R_{BK} (\%) = \frac{\Pi_{ч}}{BK} \cdot 100$	R_{BK} - рентабельність власного капіталу; \overline{BK} - середньорічна сума власного капіталу (за балансом)

Оскільки зовнішні фактори не піддаються регулюванню з боку підприємства, слід в подальшому більш докладно розглянути основні внутрішні фактори, що впливають на розмір прибутку.

Операція реалізації продукції має два аспекти. Перший полягає в утворенні активів внаслідок реалізації замовникам продукції (робіт, послуг) за продажними цінами, що відображає надходження грошових коштів або рахунків до оплати (дебіторської заборгованості), сума яких називається виручкою від реалізації. Другий відображає використання ресурсів (зменшення активів), необхідних для отримання виручки від реалізації, сума яких називається витратами.

Різниця між виручкою від реалізації з урахуванням державного регулювання цін (за мінусом ПДВ і акцизного збору тощо) і витратами становить фінансовий результат від реалізації.

Для правильного вимірювання фінансових результатів необхідно, щоб виручка і витрати були визнані в одному обліковому періоді. Сума, на яку виручка від реалізації з урахуванням державного регулювання цін (за мінусом ПДВ і акцизного збору тощо) перевищує витрати, становить прибуток від реалізації. Якщо витрати перевищують виручку від реалізації з урахуванням державного регулювання цін (за мінусом ПДВ і акцизного

збору тощо), то різницею буде збиток.

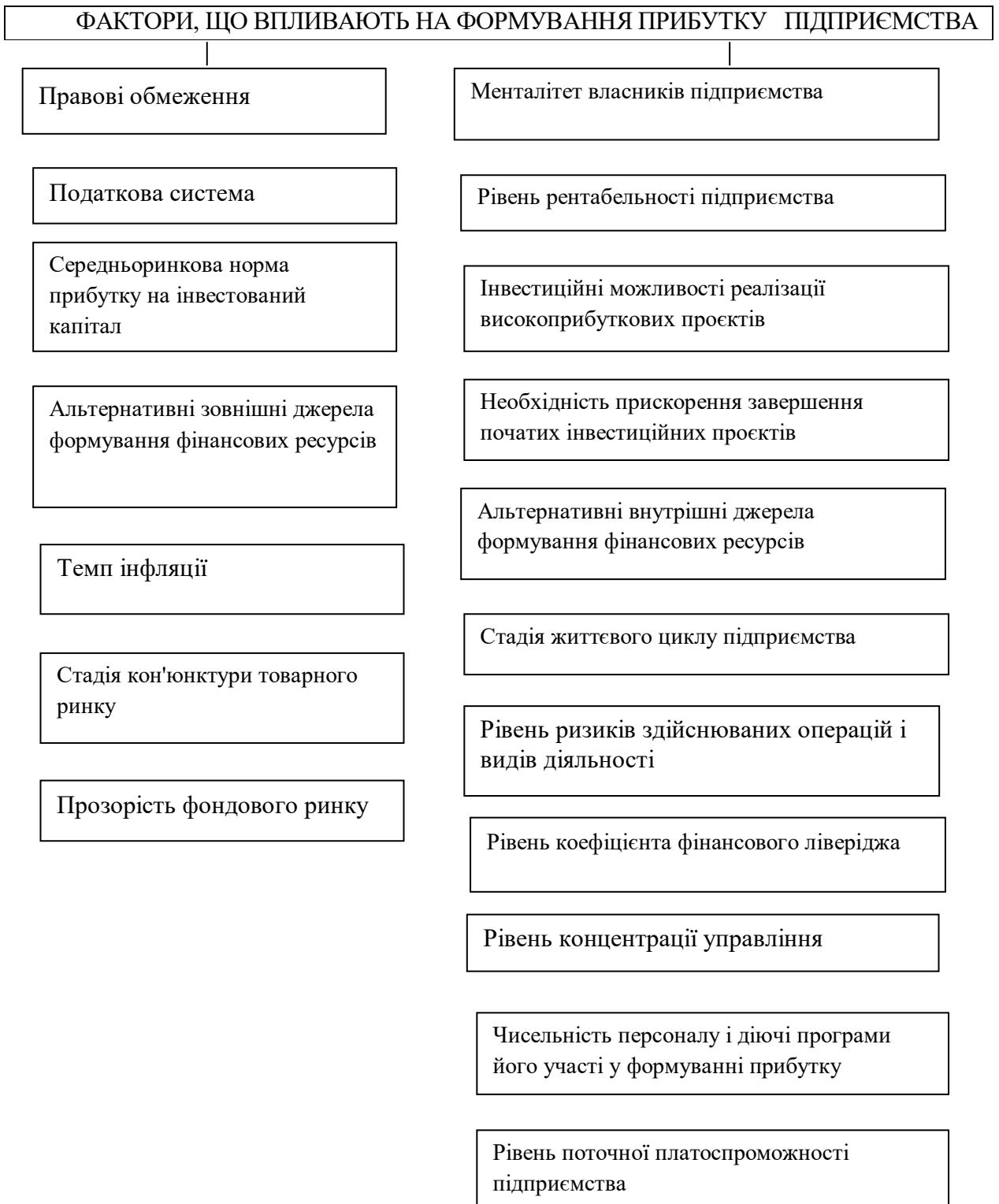

Рис. 1.4. Фактори, що впливають на зміну прибутку підприємств

[12, с. 405]

Для забезпечення максимального прибутку необхідно провести аналітичні розрахунки, які б дали змогу виявити резерви його зростання за

рахунок факторів, що впливають на величину прибутку.

До найбільш вагомих чинників, що впливають на формування загального обсягу прибутку, належать зміни: ціни на реалізовану продукцію; обсягів реалізації продукції; структури реалізованої продукції; собівартості одиниці продукції; собівартості продукції за рахунок структурних зрушень у складі продукції.

На зміну обсягу реалізації продукції впливає зміна обсягу виробництва, залишків нереалізованої продукції, частки прибутку в ціні продукції (рентабельність продукції).

Треба звернути увагу на те, що зміна обсягу виробництва, залишків нереалізованої продукції впливають не тільки на обсяг реалізації продукції, а й на її собівартість, оскільки змінюються умовно-постійні витрати (за зміни обсягу виробництва продукції); витрати на зберігання продукції, інші витрати (за зміни залишків нереалізованої продукції).

Істотний вплив на обсяг реалізації продукції, а також і на прибуток від реалізації, здійснює розмір прибутку, що включається в ціну виробів. В умовах ринкової економіки, державного регулювання рентабельності продукції, як правило, вже не існує. Отже, з'являється можливість збільшення прибутку підприємства за рахунок збільшення частки прибутку в ціні окремих виробів. Цьому сприяє недостатня конкуренція, монопольне становище окремих підприємств у виробництві та реалізації багатьох видів продукції[13, с.400].

Таким чином, можна зробити висновок, що спроможність підприємств впливати на обсяг прибутку від реалізації, змінюючи обсяги виробництва продукції, залишки нереалізованої продукції, її рентабельність, є досить суттєвою.

На формування прибутку значний вплив має собівартість продукції (робіт, послуг). Собівартість є узагальнюючим, якісним показником діяльності підприємств, показником її ефективності. Склад витрат, які відносять на собівартість продукції, регламентується Податковим кодексом

України та іншими нормативними документами[17, с. 145-152].

Вплив підприємств на елементи витрат є обмеженим. Однак він можливий через належне управління показниками, до яких застосовуються встановлені нормативи відрахувань: витрати на оплату праці; вартість основних виробничих фондів, що належать підприємству, їх структура та визначений підприємством строк їх корисного використання.

Без обчислення собівартості неможливо визначити фінансовий результат виробничо-господарської діяльності підприємства, скорочення витрат на виробництво продукції, тобто зниження її собівартості, є важливим резервом збільшення прибутку від реалізації. Цього можна досягти за рахунок використання численних факторів, що впливають на зменшення таких витрат. Для цього необхідно знати: повний перелік витрат, особливості складу і формування витрат з урахуванням сфери й галузі діяльності підприємства[18, с.1-7].

Слід зазначити, що нині підприємства всіх форм власності отримали більше самостійності у прийнятті рішень з формування собівартості. Однак вони не можуть порушувати чинних законодавчих і нормативних документів, що регламентують ці питання.

Відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, собівартість реалізованої продукції складається з виробничої собівартості продукції, яку було реалізовано протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включають:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати; загальновиробничі витрати.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) установлює само підприємство[18].

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до виробничої собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), поділяються на:

- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати.

Одним з важливих аспектів формування і управління прибутком є використання CVP-аналізу, який дозволяє визначити взаємозв'язки між витратами і доходами при різних рівнях виробництва. Аналіз доцільно проводити для відносно короткого часового періоду, протягом якого показники миттєво не змінюються. CVP-аналіз дозволяє показати, яким чином зміни обсягів виробництва у короткому періоді будуть впливати на рівень прибутку, рентабельності виробництва. Аналіз ґрунтується на розподілі сукупних витрат на виробництво і реалізацію продукції на умовно-змінні і умовно-постійні витрати. Вважається, що перші змінюються пропорційно обсягу виробництва, а другі - залишаються незмінними[15].

Формула розрахунку виручки від реалізації РП, з одного боку, приймає такий вигляд:

$$РП = Ц \times ОВ , \quad (1.12)$$

де, Ц – оптова ціна одиниці продукції, грн/од.

ОВ – обсяг випуску, одиниць,

а з другого,

$$РП = П + З, \quad (1.13)$$

де, П – прибуток, грн,

З – сукупні витрати на випуск продукції, грн.

Совокупні витрати, в свою чергу, складаються з умовно-постійних (Зпост) і умовно-змінних (Ззм) витрат на весь випуск (ОВ) продукції.

$$Ззм = Ззм_{од} \times ОВ \quad (1.14)$$

Таким чином,

$$РП = П + (Ззм_од \times ОВ + Зпост) \quad (1.15)$$

де, Ззм_од – це умовно-змінні витрати на одиницю продукції, грн/од.

Кількість продукції, при якій підприємство вже не має збитків, але ще не отримує прибутку можна визначити за формулою:

$$ОВ_беззб = Зпост / (Ц - Ззм_од) \quad (1.16)$$

Аналіз формули показує, яким чином буде змінюватися граничний обсяг випуску продукції, якщо будуть змінюватися ціна (Ц), а також витрати.

Висновки до розділу 1

Виконуючи дану роботу можемо зробити висновок, що дана тема є досить цікава та актуальна на сьогоднішній день. Велика кількість та різноманітність показників рентабельності дає характеристику діяльності підприємства з різних сторін та допомагає розрахувати ефективність як всієї фінансово-господарської діяльності, так і певної частини.

Отже, під рентабельністю слід розуміти здатність підприємства покривати всі свої затрати за рахунок прибутку.

Особливістю розрахунків показників рентабельності є те, що вони розраховуються відношенням ефекту від діяльності підприємства до затрачених ресурсів (витрат, активів тощо).

Чинники, що роблять вплив на рентабельність виробництва, численні і різноманітні. Одні з них залежать від діяльності конкретних колективів, інші пов'язані з технологією і організацією виробництва, ефективності використання виробничих ресурсів, впровадженням досягнень науково-технічного прогресу.

Для оцінки ефективності діяльності підприємства в цілому використовують систему узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємства. У зв'язку з цим, для практичного розв'язання завдань управління ефективністю підприємства важливого значення набуває правильний підбір і використання показників ефективності для аналізу чинників її зростання. Узагальнюючі показники виступають у ролі

індикаторів зростання ефективності діяльності підприємства. До них відносять: рентабельність виробництва, результат розрахунків якої набув позитивного значення для підприємства.

Забезпечення якості – це заплановані систематичні процедури, що реалізуються в системі якості з метою забезпечення адекватної впевненості, що об'єкт буде виконувати вимоги до якості.

Невід'ємною умовою повноцінного аналізу рентабельності в сучасних умовах є комп'ютерна обробка всіх соціально-економічних і виробничих параметрів інформаційно нормативної системи функціонування організацій. Основними джерелами резервів підвищення рівня рентабельності послуг є збільшення суми прибутку від реалізації послуг і зниження собівартості товарної послуг.

Чітке дотримання та систематичне виконання принципів управління якістю сприяє ефективному управлінню процесами виробництва та підвищує якість готового продукту. Проте ефективність управління визначається його результативністю та максимальною віддачею діяльності при мінімальних затратах на організаційні, економічні, технічні, кадрові, соціальні заходи та збалансування всього комплексу чинників, які впливають на формування та забезпечення якості послуг.

Ефективне управління якістю – це комплексний та систематичний процес управління, що здійснюється при мінімальних витратах відносно максимально запланованих результатів, за допомогою якого можливе виявлення резервів рентабельності.

Отже, управління прибутком є сукупністю дій і послідовністю прийнятих управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання прибутку на підприємстві. Стратегічний підхід до управління забезпечує врахування не лише фактичного, але й об'єктивно можливого стану прибутковості підприємства, дає змогу розробити інструменти і методи визначення оптимальних параметрів прибутку.

Прибуток є головним індикатором стану підприємства, акумулюючи в собі всі найважливіші сторони роботи. Тому для зростання прибутковості підприємства у довготерміновій перспективі необхідно забезпечувати зростання обсягів виробництва та реалізації товарів і послуг, розширювати асортимент з урахуванням змін ринкової кон'юнктури, підвищувати якість товарів і послуг, впроваджувати заходи щодо мотивації та підвищення продуктивності праці персоналу, оптимізувати витрати на виробництво та реалізацію товарів і послуг. При цьому керівництво повинно забезпечити ефективне використання потенціалу підприємства, формувати лояльність клієнтів та персоналу, а також виважено розподіляти одержаний раніше прибуток задля досягнення збалансованого розвитку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП» Й ПАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ КХП»

2.1 Діагностика стану зовнішнього середовища функціонування об'єкта дослідження

Сьогодні в Україні налічується близько 700 борошномельних підприємств, виробнича потужність яких майже в 3 рази перевищує потреби власного використання. Майже третина усіх борошномельних підприємств – це комбінати хлібопродуктів, що здійснюють не тільки виробництво борошна і круп, а й надають послуги зі зберігання, очищення зернових культур, їх переробки на давальницькій основі [19].

За класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД) операційна діяльність таких підприємств може охоплювати не тільки діяльність з виробництва продуктів борошномельно-круп'яної промисловості (код за КВЕД – 10.61), а й виробництво макаронних, і подібних борошняних виробів (код за КВЕД – 10.73), оптову та роздрібну торгівлю виробленими продуктами (коди за КВЕД – 46.39, 46.90, 47.11) тощо.[21]

Українські борошномели з лютого 2022 року працюють в умовах воєнного стану.

В кожній галузі у воєнний час – свій «біль». Які ж негативні фактори впливали на український ринок борошна в останні місяці?

Якщо зробити короткий SWAT-аналіз роботи борошномельної галузі в 2022/23 МР, то до негативних факторів можна віднести істотне скорочення внутрішнього споживання борошна, і це зрозуміло – частина українських територій була тимчасово окупована у 2022 р., також багато хто виїхав за кордон [19].

Виробництво борошна у 2022/23 МР скоротилося на 4,5% порівняно з попереднім сезоном – до 2,615 млн тонн, внутрішнє споживання – на 17%, до 2,05 млн тонн (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Пропозиція та розподіл борошна в Україні

Показники	Роки		
	2021/22	2022/23	2023/24
Виробництво	2 738	2 615	2 550
Внутрішнє споживання	2 477	2 050	2 300
Експорт	72	147	200
Кінцеві залишки	389	809	861

Розроблено автором за джерелом [19]

Паралельно з цим зазначимо низьку купівельну спроможність населення в умовах воєнного часу. У зв'язку з цим пекарні перейшли на простіші рецептури і, як наслідок, звужився асортимент борошна, яке закупають промислові споживачі.

Відбувся відтік кваліфікованих кадрів із галузі у зв'язку з виїздом за кордон (насамперед ідеться про жіночий управлінський персонал). Та й зараз із цим є цілком зрозумілі проблеми – не всі борошномели отримали броню на своїх співробітників чоловічої статі, адже критерії до таких підприємств досить жорсткі[19]

Також на ринок негативно впливають дрібні фірми з виробництва борошна та круп, які найчастіше працюють як «сірий» сегмент – закупають сировину за готівку та реалізують продукцію так само, не сплачуючи податки до бюджету. За останні пів року їх з'явилося чимало, такі підприємства «розмазують» ринок, відбираючи частину прибутку в чесних борошномелів, які працюють «по-білому»[19].

Крім того, перебудова логістики кардинально змінила низку внутрішніх процесів. Якщо говорити про висівки – майже пів року з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну ціна на цю продукцію була вкрай низькою, ну а це теж впливало на рентабельність борошномельного виробництва. Лише ближче до осені 2022 р. висівки почали дорожчати, оскільки їх закуповували для виробництва пелет.

Лихо, яке прийшло на територію України з півночі, різко змінило звичайний перебіг життя. Як для громадян країни, так і для підприємств, які

здійснюють цей звичайний перебіг. І насамперед (після ЗСУ та ВПК, звичайно ж) – це харчова промисловість. Без багато чого може жити людина, іноді досить довго. Але без хліба насущного – дуже недовго[19]

І в цих складних умовах борошномельна галузь України довела свою повну спроможність! Все, що не залишилося на тимчасово окупованих територіях, працювало краще і продуктивніше, ніж будь-коли до цього. Не одразу, звичайно, не в лютому 2022 року, але вже з початку березня всі млини були максимально завантажені як для закриття поточних потреб, так і для створення стратегічного запасу борошна, якого країна не мала. Ця титанічна робота у співпраці з хлібопекарськими підприємствами надала можливість ні на одну годину не оголити прилавки у хлібних відділах продовольчих магазинів по всій країні. А, як відомо, наше населення дуже болісно реагує на перебої у постачанні хліба – свого роду «фантомний біль» минулого. Так от, цього, на щастя, не сталося[19]

Офіційна статистика перестала публікувати дані про виробництво борошна у всій країні, але динаміку виробництва можна побачити по млинах, які завжди знаходилися в десятці найбільших виробників борошна (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Найбільші виробники борошна в Україні у 2022 році[22]

№п/п	Назва підприємства	Річне виробництво борошна в Україні, тонн		
		2022	2021	2020
1	ТОВ «ВІННИЦЬКИЙ КХП № 2»	116 764	125 729	138 823
2	ТОВ «ДМК «ДНІПРОМЛИН» - ВП	95 867	33 467	100 071
3	ТОВ ВКФ «РОМА»	93 992	71 857	68 068
4	ТОВ «СТОЛИЧНИЙ МЛИН»	83 230	74 847	90 752
5	ДП «НОВОПОКРОВСЬКИЙ КХП»	54 260	61 186	62 929
6	ПрАТ «РІВНЕ-БОРОШНО»	33 975	29 497	30 677
7	ТОВ «ВП "ПЕРЕРОБНИК»	33 150	6 645	25 045
8	ТОВ «ЗЕРНАРІ»	32 153	57 002	43 172
9	ТОВ «ЗАПОРІЖМЛИН» - ВП	27 850	30 479	30 919
10	ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ	21 500	20 572	26 303

	КХП»			
11	Вироблено ТОП-10 за рік, тонн	592 741	511 282	616 759

Розроблено автором за джерелом [21]

З урахуванням того, що від 6 млн до 8 млн українців виїхало з країни, виробничі показники дуже високі. Крім того, решта млинів так само показала велике зростання. У тому числі й ті, що зазвичай працювали не завжди, і навіть ті, що довгий час простоювали. Особливо це помітно на зовнішньому ринку, тобто під час експорту борошна з України.

Після початку повномасштабного збройного вторгнення у березні та квітні експорт борошна практично зупинився. За два місяці – 1,5 тис. тонн. Це й зрозуміло, поки одні перебували у ступорі, інші наповнювали склади та магазини продовольством. Порти, основний експортний шлях, використовувати неможливо. Транзитні шляхи через Румунію не звідані, ЄС закритий митом та квотами. Але наші люди ніколи не опускають руки, особливо коли Європа відкрилася для української продукції, транзитні маршрути поступово освоїли, та й Молдова залишилася на своєму місці. І тихим сапом, потроху, починаючи з 1,4 тис. тонн у травні, експорт в останньому кварталі 2022 року перевищив торішні показники за той же період. Та й в абсолютних цифрах досяг 13,5–16,8 тис. тонн, що виглядає дуже непогано та є обнадійливим [20].

Щодо прогнозів: якщо в новому 2023/24 МР українські експортери зможуть експортувати хоча б такий самий обсяг борошна (близько 150 тис. тонн), буде дуже добре.

Протягом останніх п'яти років до 2020 р. Україна поступово та стійко нарощувала показники збору врожаю зерна. У 2015 р. було зібрано 60,1 млн тонн, у 2017 р. – 61,9 млн т, у 2019 р. – 75,1 млн, у 2020 р. – 63,5 млн. тонн. Площі під зерновими культурами за період 2015–2020 рр. зросли на 2,5% і досягли 14,8 млн га (рис. 2.1).

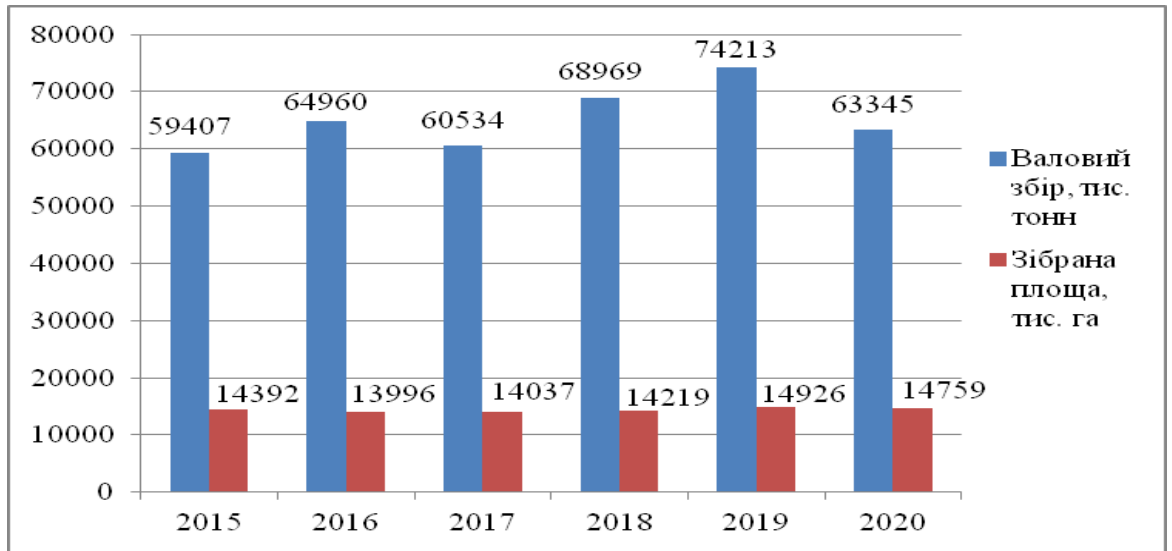

Рис. 2.1 Динаміка валового збору та зібраної площі зернових культур в Україні, 2015–2020 рр [21]

Найбільше зростання валового збору встановлено з кукурудзи (на 20,3%), жита – 19,6% та вівса – 9,5%. Виробництво пшениці у 2020 р. порівняно з 2015 р. скоротилося на 4,7%, ячменю – на 5,5, гречки – на 18,8%.

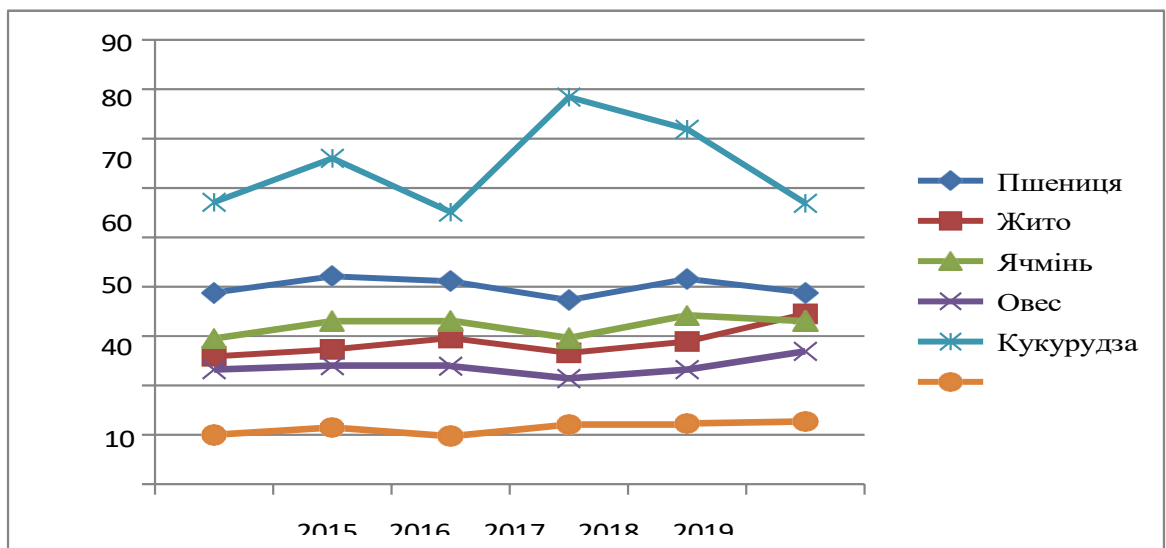

Рис. 2.2. Динаміка урожайності зернових культур в Україні у 2015–2020 рр., ц/га[21]

Середня урожайність пшениці становила 41,61 ц, урожайність ячменю підвищилася порівняно з 2015 р. на 15,9 % до 34,2 ц, що дозволило зібрати урожай в обсязі майже 9 млн тонн. Урожайність кукурудзи підвищилася за аналізований період на 25,9% і досягла показника 71,9 ц, що на 8,3

% менше порівняно з попереднім роком, але на чверть вище від показника 2015 р. (рис. 2.2). Найбільші площі під пшеницею зосереджені у Запорізькій, Одеській, Харківській та Дніпропетровській областях, під кукурудзою – в Полтавській, Вінницькій, Чернігівській, Черкаській, Сумській, Кіровоградській та Дніпропетровській, під ячменем – в Одеській, Миколаївській, Дніпропетровській, Запорізькій та Херсонській областях.

Протягом 2015–2020 рр. лідерами за урожайністю пшениці стали Сумська, Харківська, Тернопільська, Чернігівська, Хмельницька, Львівська, Полтавська, Івано-Франківська, Рівненська, Волинська, Черкаська та Вінницька області.

Оцінку ситуації на ринку зерна, відповідні висновки щодо стану продовольчого забезпечення населення, подальшого розвитку тваринницької галузі та переробної промисловості, забезпечення продовольчої безпеки країни дають можливість здійснити поточні та прогнозні баланси зерна (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Баланс зернових і зернобобових культур за основними видами у
2018-2021 рр., тис. тонн

Стаття балансу	Зернові та зернобобові культури	У тому числі				
		Пшениця	ячмінь	кукурудза	жито	інші види зерна
2018 р.						
Виробництво	70057	24606	7349	35801	335	2301
Зміна запасів (на кінець року)	5447	-1150	-165	6580	-7	182
Імпорт	280	73	34	41	0,4	132
Усього ресурсів	64890	25829	7548	29262	328	2251
Експорт	42940	16907	3612	21440	104	981
Витрачено на корм	11698	2150	2803	6318	5	427
Витрачено на сівбу	2232	1432	497	151	23	152
Втрати	1253	440	131	641	5	41

Переробка на нехарчові цілі	1157	140	440	545	4	32
Фонд споживання	5610	4760	65	167	187	618
2019 р.						
Виробництво	75143	28370	8917	35880	335	
Зміна запасів (на кінець року)	-4505	-922	518	-4076	-4	-21
Імпорт	291	77	28	36	3	147
Усього ресурсів	79939	29369	8427	39992	342	1809
Експорт	57925	20610	4177	32346	13	779
Витрачено на корм	11674	2022	3033	6018	5	596
Витрачено на сівбу	2224	1362	576	199	24	63
Втрати	1363	508	160	642	6	47
Переробка на нехарчові цілі	1283	217	421	628	5	12
Фонд споживання	5470	4650	60	159	289	312
2020 р.						
Виробництво	65010	25260	7823	29785	461	1681
Зміна запасів (на кінець року)	-6591	-2371	-590	-3098	-31	-501
Імпорт	210	20	20	30	2	138
Усього ресурсів	71811	27661	8433	32913	494	2310
Експорт	52044	18600	5046	27946	5	447
Витрачено на корм	9750	1750	2500	5200	0	300
Витрачено на сівбу	2123	1307	525	197	26	68
Втрати	1605	569	220	710	5	90
Переробка на нехарчові цілі	1270	225	405	617	7	16
Фонд споживання	5290	4400	40	140	250	200
2021 р.						
Виробництво	70711	29154	8360	31085	515	1597
Зміна запасів (на кінець року)	600	2843	373	-2770	107	47
Імпорт	258	14	30	36	7	171
Усього ресурсів	70369	26325	8017	33891	415	1721
Експорт	47904	17500	3832	26003	67	502
Витрачено на корм	11444	2010	2910	5900	4	620
Витрачено на сівбу	2229	1350	580	205	26	68
Втрати	1492	470	170	750	7	95
Переробка на нехарчові цілі	1556	265	440	783	15	53
Фонд споживання	5744	4730	85	250	296	383

Зерновий ринок являє собою систему товарно-грошових відносин, що виникають між його суб'єктами в процесі виробництва, зберігання, торгівлі та використання зерна на засадах вільної конкуренції, вільного вибору напрямів реалізації зерна та визначення цін, а також державного контролю за його якістю та зберіганням. Суб'єктами ринку зерна є товаровиробники зерна, підприємства по зберіганню зерна, суб'єкти заставних закупок зерна та проведення інтервенційних операцій, акредитовані біржі та інші (рис. 2.3).

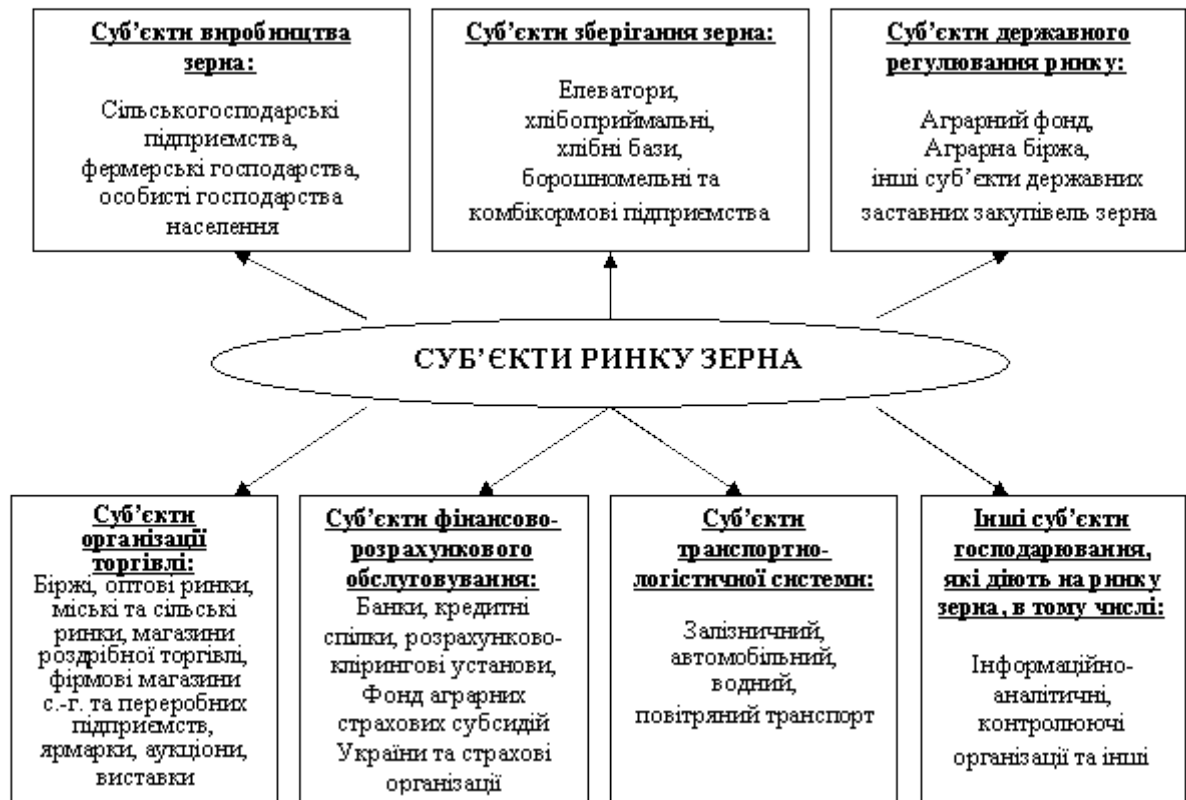

Рис. 2.3. Суб'єкти ринку зерна України

В цілому зерновий комплекс є основою для розвитку внутрішнього ринку зерна, хлібобулочної, борошно-круп'яної промисловості, спиртової, кондитерської, комбікормової, виробництво біоетанолу та інших галузей. В окремих випадках, від господарського току до кінцевої реалізації процес руху зерна акумулює в собі від 3 до 22 суміжних або побічних виробництв які відбиваються на вартості кінцевого продукту.

Таким чином, слід відзначити, що Україна має достатній економічний й експортний потенціал в зерновій і борошномельно-круп'яній галузях харчової промисловості. Щоб вітчизняна борошномельна галузь отримала визнання на міжнародних ринках, українським бізнесменам необхідна підтримка держави. Ні один, навіть найбільший український переробник, не може забезпечити рівень лобювання інтересів на рівні держави. Потрібно на державному рівні забезпечити дослідження потенційних ринків збуту, смакових вподобань покупців та виходити з нішевою продукцією, яка користуватиметься найбільшим попитом у найближчі роки. Також, варто зауважити, що сприяння з боку держави дало б змогу збільшити кількість робочих місць в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ).

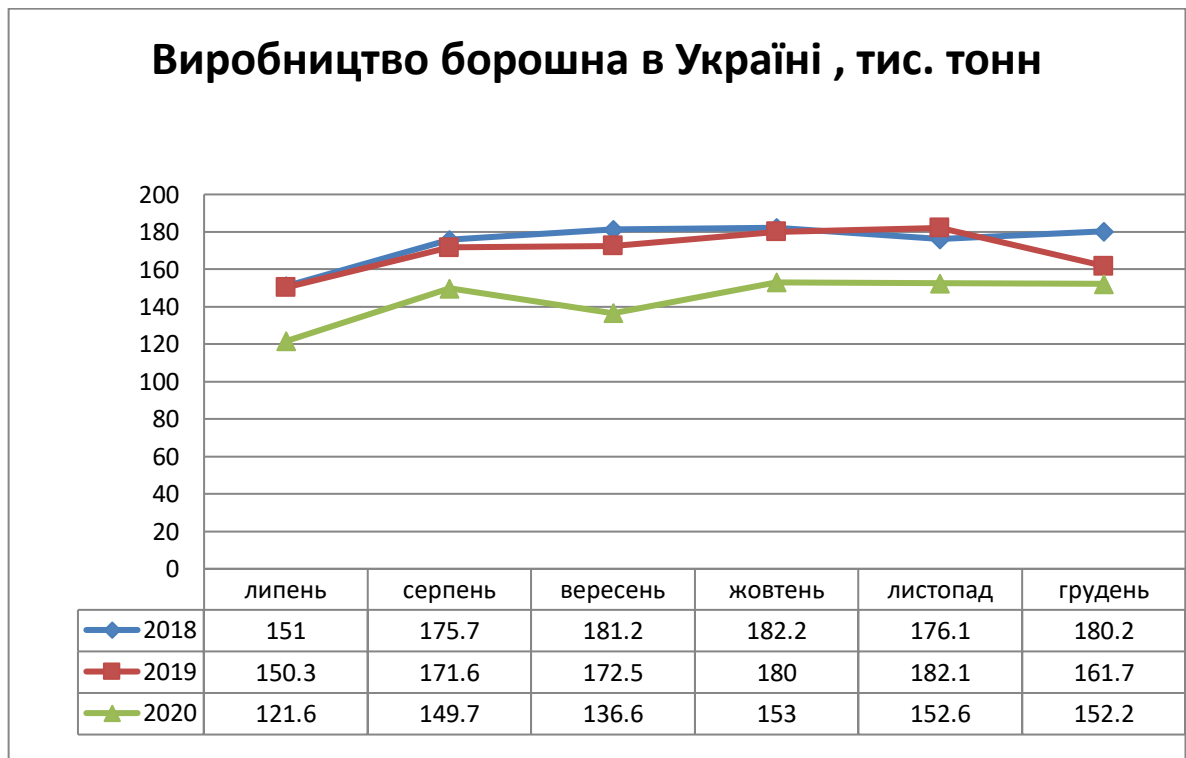

Рис. 2.4 Виробництво борошна в Україні[21]

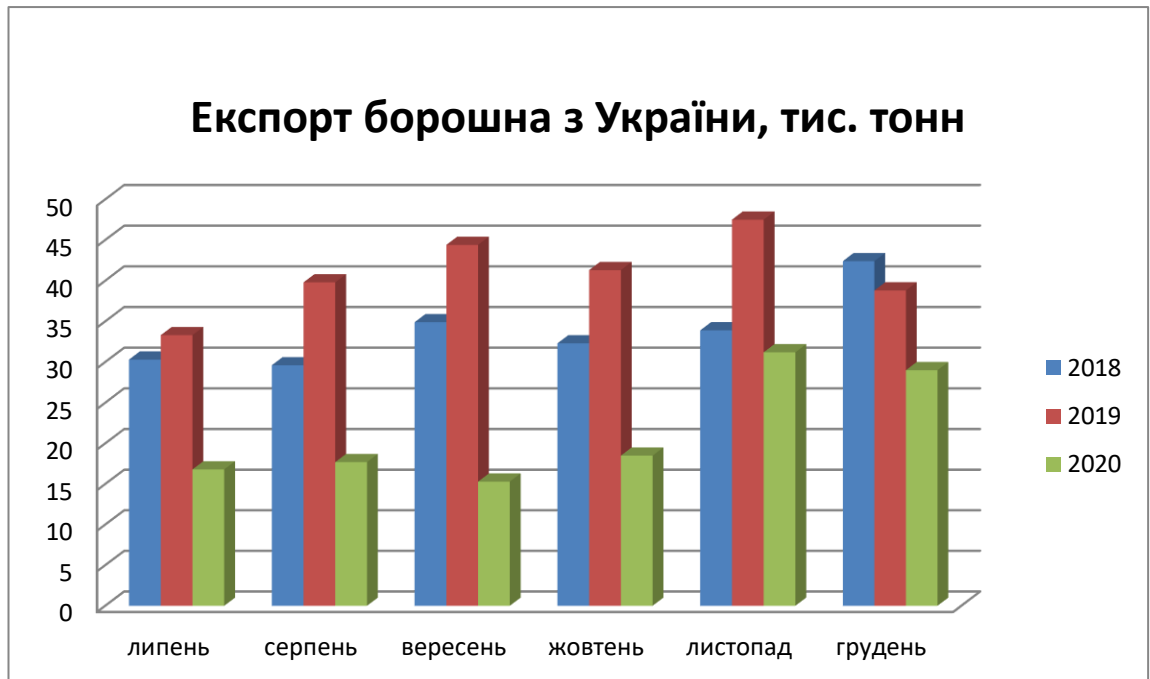

Рис. 2.5. Експорт борошна з України, тис. тонн [21]

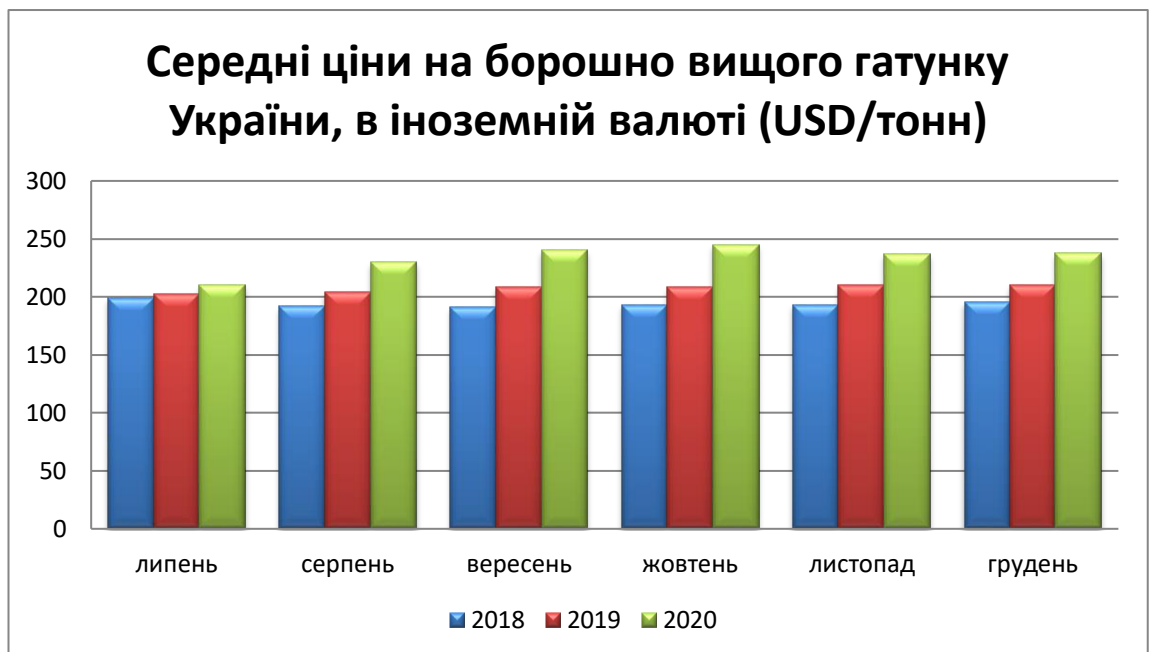

Рис. 2.6 Середні ціни на борошно вищого гатунку України в іноземній валюті [21]

Рис. 2.7 Експорт українського борошна [21]

Зменшення відвантажень до Північної Кореї нарешті привело до збільшення поставок за іншими, більш перспективними напрямками. І якщо до Ізраїлю відвантаження зменшилися, то до Палестини, навпаки, збільшилися. Найімовірніше, це чисто номінальна зміна одержувачів, але за статистикою саме так.

Рис. 2.8 Споживачі українського борошна [21]

Із загального експортного обсягу 118,8 тис. тонн, або 92,4% було відвантажено 10 експортерами. Частка лідерів у загальному обсязі постійно

коливалася в межах 88-90%, але нинішнього сезону дещо збільшилася. Вплинули на це і повернення КХП «Гальне» на верхні позиції, і демпінг ДПЗКУ. Збільшилися відвантаження до Сінгапуру та Кенії. Зберігався попит на нашу продукцію в Мадагаскарі.

Рис. 2.9 ТОП 10 експортерів українського борошна [21]

Лідером за обсягами надходжень є «Куліндорівський КХП» (м. Одеса) з чистим доходом у розмірі 172,5 млн грн, «Чортківський КХП» (Тернопільська обл.) з показником у понад 108 млн грн, «Охтирський КХП» (Сумська обл.) з результатом 62 млн грн та ДП «Златодар» – 46,7 млн грн.

В структурі доходів підприємств найбільше надходжень забезпечують послуги зі зберігання зернових. Окрім того у деяких підприємств системи є й власні виробничі потужності, що забезпечують переробку зернових та подальшу реалізацію продукції, у тому числі й на експорт.

Лівову частку надходжень від надання послуг на комерційній основі підприємства вкладали у модернізацію. Так найбільше заходів по модернізації серед агропідприємств здійснено на ДП «Охтирський КХП» (Сумська обл.). Основні роботи там проведені на елеваторі — придбано

аналізатори зерна, оновлено транспортер, здійснено ремонт зерносушарки. ДП «Куліндорівський КХП», м. Одеса, придбало та ввело в експлуатацію на млині лінію гранулювання висівок. Для поліпшення якісних показників борошна та зменшення витрат води придбали шнеки інтенсивного зволоження зерна.

Загальний обсяг надходжень всіх підприємств та організацій системи Держрезерву склав понад 570 млн грн, у модернізацію вкладено понад 90 млн грн.

2.2. Техніко-економічна характеристика ДП «Куліндорівський КХП»[22]

Державне підприємство «Куліндорівський комбінат хлібопродуктів» Державного комітету України по державному матеріальному резерву – розвинене багатoproфільне зернопереробне підприємство з сучасною технологією і високим ступенем комп'ютеризації. Комбінат є одним з найбільших в Україні.

ДП «Куліндорівський КХП» – сучасне, високо механізоване та автоматизоване підприємство системи Держрезерву, яке виробляє борошно пшеничне, комбікорми, надає послуги з зберігання зерна. ДП «Куліндорівський КХП» включений в перелік підприємств, які мають стратегічне значення для економіки області і формують економічний потенціал області[22].

Територія комбінату 17,04 га. Штатна чисельність працівників на комбінаті 310 чол. До складу комбінату входить три основних виробничих цехи. Млин потужністю 500 тонн переробки зерна на добу виробляє борошно вищого та першого сортів. Відвантаження борошна здійснюється насипом в автомуковози, розфасованого в мішки по 50 кг, 30 кг, 25 кг. На комбінаті працюють лінії з фасування борошна в пакети по 1 і 2 кг. Елеватор місткістю 93,9 тис.тонн здійснює приймання, розміщення зерна в силосних корпусах, очищення, сушіння, передачу зерна для переробки на млин, а

також відвантаження покладавачам. Комбікормовий цех виробничою потужністю 630 тонн на добу. Виробляє гранульовану продукцію з можливістю її фасування. Виробництво продукції контролюється виробничо-технологічними лабораторіями млина, елеватора, комбікормового цеху.

«Куліндорівський КХП» постійно контактує з великими зернотрейдерами та компаніями, з якими співпрацювали впродовж багатьох років, а також намагається розширювати горизонти співпраці з новими сільгоспвиробниками. Не зважаючи на не найкращі погодні умови цього року, підприємство прийняло доволі великий об'єм зерна. Далі планують працювати в цьому напрямку для максимального заповнення ємностей елеватору», наголосив В. Березняк.

«ДП «Куліндорівський КХП» відкрите до співпраці. Ми готові не лише приймати на зберігання зернові, а й переробляти їх на комбікорм та борошно. Про високу якість нашої продукції знають не лише в Україні, а й далеко за її межами. Своїм клієнтам готові запропонувати оновлені переробні потужності та зберігальні ємності. Ми активно працюємо, постійно модернізуємось і готові реагувати на виклики ринку», – підкреслив генеральний директор ДП «Куліндорівський КХП»[22].

Нагадаємо, Держрезерв входить у трійку найбільших власників зерносховищ в Україні. Агарний напрям системи формують 10 активних підприємств потужністю більше 1 млн т. На базі кожного підприємства Держрезерву працюють сертифіковані лабораторії, оснащені сучасним обладнанням, що допомагають визначати та контролювати якість матеріальних цінностей на всіх етапах. За результатами 2016/2017 маркетингового року лідерами по прийманню зернових стали ДП «Куліндорівський КХП» (м. Одеса), ДП «Златодар» (м. Золотоноша) та ДП «Хлібна база №85» (Харківська область).

В структуру Державного підприємства «Куліндорівський комбінат хлібопродуктів» державного агентства резерву України входить:

– елеватор загальною ємкістю 94,0 тисяч тонн, здійснює приймання, якісне очищення від домішок, сушіння і відпуск зерна на залізничний, автомобільний транспорт та контейнери;

– млин з високопродуктивним устаткуванням потужністю 500 тонн переробки зерна на добу, виробляє борошно вищого та першого гатунку.

Відпуск готової продукції здійснюється насипом на автомобільні та залізничні борошновози і фасованої у поліпропіленові мішки по 30 та 50 кг. До того ж, працює лінія з фасування борошна у пакети по 2 кг, які для зручності транспортування пакуються на апараті групового пакування в блоки по шість пакетів.

Комбікормовий цех потужністю 630 тонн на добу, виробляє комбікорми для всіх видів сільськогосподарських тварин і птиці в розсипному, гранульованому виді та у вигляді крупки. Можливе також гранулювання давальницької сировини: висівок, дерті і комбікормів. Працює лінія фасування комбікормів у мішки по 25 та 40 кг.

Для доставки готової продукції по Україні, комбінат використовує шість власних вантажних автомобілів вантажопідйомністю 20 тонн. Крім того, для зручності відпуску продукції, підприємство використовує п'ять залізничних вагонів-борошновозів по 52 т кожний.

Близькість портів: Одеса - 28 км, Південний - 59 км, Чорноморськ - 81 км надає замовникові широкі можливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності

дп «Кулиндоровский КХП»

Аналіз обсягу реалізації і виробництва продукції

Для аналізу об'єму випуску продукції в натуральному і вартісному виразі складемо аналітичну таблицю 2.4.

Таблиця 2.4

Виробництво продукції в натуральному і вартісному виразі

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	167000	152500	-14500	-8,68
-у порівняльних цінах, тис. грн.	167000	144988,14	-22012	-13,2
2.Фактично вироблено продукції, тонн	23375	20294	-3081	-13,2

У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг випуску промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства на 14500 тис. грн. або на 8,68 %. Це зменшення відбулося, перш за все, за рахунок зниження випуску продукції в натуральному виразі на 3081 тону або 13,2 %. Крім того, на зменшення обсягу виробництва у вартісному виразі вплинула зміна структури виробленої продукції і зміна цін на продукцію.

Аналіз використання виробничої потужності підприємства

Для аналізу використання виробничої потужності підприємства складемо таблицю 2.5.

Таблиця 2.5

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення
1.Середньорічна виробнича потужність, тонн	107000	107000	0
2.Фактично вироблено продукції, тонн	23375	20294	-3081
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,22	0,19	-0,03

Підприємство має значну виробничу потужність, яка складає 107 тис. тонн. Виробнича потужність характеризується низьким рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності,

яке у базовому році знаходилось на рівні 22 %, а у звітному році цей коефіцієнт знизився 0,03 долі і склав 19 %.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягів виробництва продукції

Для визначення факторів, які впливають на зміну обсягів виробництва продукції, складемо аналітичну таблицю 2.6.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зміни фактичного обсягу виробництва продукції в натуральному виразі, середньої оптової ціни однієї натуральної одиниці продукції.

Таблиця 2.6

Вплив зміни середньої оптової ціни і фактичного випуску продукції в натуральних одиницях на обсяг виробництва продукції в порівняльних цінах

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення		
			всього	в тому числі за рахунок	
				ОВ	Ц
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), (ВПП), тис. грн.	167000	144988,14	-22012	-22012	0
2. Фактично вироблено продукції (ОВ), тонн	23375	20294	-3081	-22012	x
3. Середня оптова ціна 1 тонни, (Ц), грн.	7144,4	7144,4	0	x	0

Обсяг виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зменшився у звітному році в порівнянні з базовим на 22012 тис. грн., обсяг виробництва продукції в натуральному виразі знизився на 3081 тонну при незмінній середній оптовій ціні.

Як видно з розрахунків, один з факторів негативно вплинув на зміну випуску продукції: зменшення обсягу виробництва продукції в натуральному виразі призвело до зниження випуску в порівняльних цінах на 22012 тис. грн.

Аналіз структури випуску продукції

Структура випуску продукції – це співвідношення окремих видів продукції в загальному обсязі продукції.

Всю промислову продукцію розділимо на три виробничі групи.

До продукції групи А віднесемо борошно пшеничне. Група Б – висівки та відходи від перероблення культур зернових та інших. Група В – готові корми для сільськогосподарських тварин та свійської птиці, а також суміші для годівлі свиней та свійської птиці.

Для аналізу структури випуску продукції складемо аналітичну таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Структура випуску продукції

Продукція	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	тонни	%
А	17077,77	14946,5	73,06	73,65	-2131,3	0,59
Б	6201,4	5294,7	26,53	26,09	-906,7	-0,44
В	95,84	52,76	0,41	0,26	-43,08	-0,15
Всього	23375	20294	100	100	-3081	х

І у базовому, і в звітному році найбільшу питому вагу в структурі виробництва займає продукція групи А (пшеничне борошно) (відповідно 73,06% і 73,65%). У звітному році відбулося зменшення випуску продукції підприємства на 3081 тонну, при цьому структура виробництва майже не змінилась.

Визначимо вплив зміни структури на відхилення обсягу випуску продукції. Для цього складемо аналітичну таблицю 2.8. Оптову ціну тонни продукції визначимо, використовуючи данні форми № 1-П.

Таблиця 2.8

Вплив структурних змін на відхилення обсягу випуску продукції

Продукція	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Оптова ціна 1 тонни, грн	Звітний рік по структурі Базового року	Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік			тонн	тис.грн
А	17077,77	14946,5	73,06	73,65	2742,5	26869,5	216,98	595,07
Б	6201,4	5294,7	26,53	26,09	251,16	9757	-161,8	-40,64
В	95,84	52,76	0,41	0,26	2370,36	150,79	-55,17	-130,77
Всього	23375	20294	100	100	-	36777,3	х	423,66

Найбільш дорогою є продукція групи А. Внаслідок збільшення продукції цієї групи і зменшення у структурі виробництва продукції Б і В, загальний обсяг виробництва у вартісному виразі зріс на 423,66 тис. грн.

Як видно з даних таблиці, в структурі продукції відбулися такі зміни: зменшення частки продукції групи Б на 161,8 тонни призвело до зменшення вартості продукції на суму 40,64 тис. грн., зменшення частки продукції групи В на 55,17 тонни призвело до зменшення вартості на 130,77 тис. грн. При цьому збільшення частки продукції групи А на 216,98 тонни призвело до збільшення обсягу виробництва в вартісному виразі на 595,07 тис. грн.

Аналіз реалізації продукції

Реалізація продукції – важливий заключний етап кругообігу засобів підприємства. Обсяг реалізації продукції безпосередньо впливає на прибуток і рентабельність підприємства. Для аналізу реалізації продукції на основі даних форми №1-підприємство складемо аналітичну таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Співвідношення обсягу реалізованої і виробленої продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції у діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ, акцизу), тис. грн.	167000	152500	-14500	-8,68
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис. грн.	181350	162380	-18970	-10,46
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн.	14350	9880	-4470	-31,1

І у базовому, і у звітному році підприємство реалізувало практично всю вироблену продукцію. У звітному році підприємство зменшило обсяг виробництва на 8,68 %, при цьому обсяг реалізації знизився на 10,46 %. Це може свідчити про зниження ефективності роботи відділу збуту та про помилки при складанні виробничої програми.

Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних фондів

Аналіз динаміки основних фондів

Для аналізу динаміки основних фондів складемо аналітичну таблицю

2.10.

Таблиця 2.10

Зміна наявності основних фондів та їх динаміка

Основні фонди	Наявність на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наявність на кінець року	Відхилення	
		Всього	В т.ч. введено в дію нових ОФ	Всього	В т.ч. ліквідовано		Абсолютне	Відносне
Базовий рік								
Всього ОФ в т.ч.	67610	1525	1525	88	88	69047	1437	2,12
ОФ	15705	614	614	-	-	17601	1896	12,0

основного виду діяльності								
ОФ інших галузей	3652	79	79	88	88	3643	-9	-0,25
Невиробничі ОФ	48253	832	832	-	-	47803	-450	-0,9
Звітний рік								
Всього ОФ в т.ч.	69047	1346	1346	20	20	70373	1326	1,9
ОФ основного виду діяльності	17601	798	798	-	-	18399	798	4,5
ОФ інших галузей	3643	-	-	20	20	3623	-20	-0,5
Невиробничі ОФ	47803	548	548	-	-	48351	548	1,15

У базовому році збільшення вартості основних фондів склало відповідно: 1437 тис. грн. або 2,12 %; 1896 тис. грн. або 12 %. Основні фонди інших галузей та невиробничі основні фонди зменшились відповідно: -9 тис. грн. або 0,25%; -450 тис. грн. або 1%. У звітному році вартість основних фондів також підвищилась на 1326 тис. грн. або 2%. ОФ основного виду діяльності підвищились на 798 тис. грн. або 4,5%; ОФ інших галузей знизились на 20 тис. грн.; Невиробничі основні фонди зросли на 548 тис. грн. або 1,15%.

Як бачимо, значну частину структури основних фондів займають власне невиробничі основні засоби. Це пов'язано з тим, що підприємство має власний елеватор, який займає значну земельну площу.

Для загальної оцінки динаміки основних фондів та характеру їх зміни розрахуємо такі показники:

Коефіцієнт оновлення основних фондів:

$$K_{\text{оновлення}} = \text{ОФ}_{\text{надійшли}} / \text{ОФ}_{\text{кр}},$$

де $\text{ОФ}_{\text{надійшли}}$ – вартість основних фондів, які надійшли протягом року;

$\text{ОФ}_{\text{кр}}$ – вартість основних фондів на кінець року.

Коефіцієнт вводу основних фондів:

$$K_{\text{ВВОДУ}} = \text{ОФ}_{\text{ВВЕД}} / \text{ОФ}_{\text{КР}},$$

де $\text{ОФ}_{\text{ВВЕД}}$ – вартість основних фондів, які введено в дію протягом року;

Коефіцієнт вибуття основних фондів:

$$K_{\text{ВИБУТТЯ}} = \text{ОФ}_{\text{ВИБ}} / \text{ОФ}_{\text{ПР}},$$

де $\text{ОФ}_{\text{ВИБ}}$ – вартість основних фондів, які вибули протягом року;

$\text{ОФ}_{\text{ПР}}$ – вартість основних фондів на початок року.

Базовий рік:

$$K_{\text{Оновлення}} = 1525/69047 = 0,022$$

$$K_{\text{ВВОДУ}} = 1525/69047 = 0,022$$

$$K_{\text{ВИБУТТЯ}} = 88/67610 = 0,001$$

Звітний рік:

$$K_{\text{Оновлення}} = 1346/70373 = 0,019$$

$$K_{\text{ВВОДУ}} = 1346/70373 = 0,019$$

$$K_{\text{ВИБУТТЯ}} = 20/69047 = 0,0003$$

Значення коефіцієнтів динаміки основних фондів представимо у вигляді таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Показники оновлення, вводу та вибуття основних фондів

Коефіцієнт	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Оновлення ОФ	0,022	0,019	-0,003
Оновлення ОФ основного виду діяльності	0,035	0,043	0,008
Вводу ОФ	0,022	0,019	-0,003
Вводу ОФ основного виду діяльності	0,035	0,043	0,008
Вибуття ОФ	0,001	0,0003	-0,0007
Вибуття ОФ основного виду діяльності	0	0	0

У базовому році значення коефіцієнтів оновлення основних фондів (0,022; 0,035) випереджають значення коефіцієнтів вибуття (0,001; 0), тобто оновлення основних фондів на підприємстві відбувалося, переважно, шляхом придбання нових основних фондів, а не заміни старих, зношених. Але в звітному році відбулися зміни, що зумовили зменшення коефіцієнтів оновлення та вводу загальних основних фондів. Але коефіцієнт оновлення ОФ основного виду діяльності підвищився на 0,008 долі. Коефіцієнт вибуття знизив значення на 0,0007 пунктів. Такі зміни ведуть до стримування зростання економічної ефективності використання основних фондів та взагалі всієї діяльності підприємства.

Аналіз структури основних фондів

Під структурою основних фондів розуміють співвідношення окремих груп основних фондів.

Для аналізу структури основних фондів основних фондів складемо таблицю 2.12.

Таблиця 2.12.

Зміна структури основних фондів

Основні фонди	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Базовий рік						
Всього ОФ в т.ч.	67610	100	69047	100	1437	х
ОФ основного виду діяльності	15705	23,23	17601	25,49	1896	2,26
ОФ інших галузей	3652	5,4	3643	5,28	-9	-0,12
Невиробничі ОФ	48253	71,37	47803	69,23	-450	-2,14
Звітний рік						
Всього ОФ в т.ч.	69047	100	70373	100	1326	х
ОФ основного виду діяльності	17601	25,49	18399	26,14	798	0,65

ОФ інших галузей	3643	5,28	3623	5,15	-20	-0,13
Невиробничі ОФ	47803	69,23	48351	68,71	548	-0,52

У базовому році найбільшу питому вагу в складі основних фондів підприємства займають невиробничі основні фонди, їх питома вага на початок року склала 71,37%. Проте на кінець звітнього року вона знизилась до 68,71 %. Це відбулось внаслідок зменшення вартості складського господарства. Найменшу питому вагу в структурі основних фондів підприємства займають основні фонди інших галузей.

У звітньому році ОФ основного виду діяльності зросли з 23,23% до 26,14%, але найбільшу питому вагу склали невиробничі фонди – 68,71%. Зміна початкової вартості основних фондів підприємства на протязі двох років склала 2763 тис. грн.

Аналіз технічного стану основних фондів

Для аналізу технічного стану основних фондів розрахуємо такі показники:

Коефіцієнт зносу:

$$K_{\text{ЗНОСУ}} = \text{Знос} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}}$$

де Знос – сума зносу основних фондів;

ОФ_{ПОЧАТК} – початкова вартість основних фондів.

Коефіцієнт придатності:

$$K_{\text{ПРИДАТН}} = \text{ОФ}_{\text{ЗАЛИШ}} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}}$$

де ОФ_{ЗАЛИШ} – залишкова вартість основних фондів

Значення показників технічного стану основних фондів представимо у вигляді таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Зміна технічного стану основних фондів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
-----------	-----------------	----------------	------------

Базовий рік			
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн.	67610	69047	1437
2. Знос, тис. грн.	38271	39593	1322
3. Залишкова вартість ОФ, тис. грн.	29339	29454	115
4. Коефіцієнт придатності	0,43	0,43	0
5. Коефіцієнт зносу	0,57	0,57	0
Звітний рік			
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн.	69047	70373	1326
2. Знос, тис. грн.	39593	40958	1365
3. Залишкова вартість ОФ, тис. грн.	29454	29415	-39
4. Коефіцієнт придатності	0,43	0,42	-0,01
5. Коефіцієнт зносу	0,57	0,58	0,01

Впродовж двох років початкова вартість основних фондів не набагато збільшилась. У базовому році вона збільшилась на 1437 тис. грн. Сума зносу у базовому році збільшилась на 1322 тис. грн. У звітному році зменшилась залишкова вартість основних фондів на 39 тис. грн., сума зносу зросла на 1365 тис. грн., а первісна вартість основних фондів збільшилась на 1326 тис. грн. Ці зміни вплинули на зміну ступені придатності, яка зменшилась на 0,01 долі.

Аналіз ефективності використання основних фондів основного виду діяльності

Ефективність використання основних фондів характеризується такими показниками:

$$\text{Фондовіддача}(\Phi_B): \Phi_B = \text{ВП}_\Pi / \text{ОФ},$$

де ВП_Π – обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу);

ОФ – середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності.

$$\text{Базовий рік: } \Phi_B = 77815 / 16653 = 4,6727 \text{ грн/грн}$$

$$\text{Звітний рік: } \Phi_B = 79998 / 18000 = 4,4443 \text{ грн/грн}$$

$$\text{Фондомісткість} (\Phi_M): \Phi_M = \text{ОФ} / \text{ВП}_\Pi$$

$$\text{Базовий рік: } \Phi_M = 16653 / 77815 = 0,214 \text{ грн/грн}$$

Звітний рік: $\Phi_m = 18000/79998 = 0,225$ грн/грн

Для аналізу показників ефективності використання основних фондів основного виду діяльності складемо аналітичну таблицю 2.14.

Таблиця 2.14

Показники ефективності використання основних фондів основного виду діяльності

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис.грн	77815	79998	2183
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис .грн.	16653	18000	1347
3. Фондовіддача, грн/грн	4,6727	4,4443	-0,2284
4. Фондомісткість, грн/грн	0,214	0,225	0,011

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, ефективність використання основних фондів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних фондів випуск продукції зменшився на 23 копійки. Фондомісткість основних фондів основного виду діяльності зростає на 1,1 копійки в розрахунку на 1 гривню випуску продукції, що також говорить про зниження ефективності використання основних фондів основного виду діяльності.

Аналіз впливу фондовіддачі та вартості основних фондів основного виду діяльності на обсяг виробництва продукції

Для аналізу впливу зміни фондовіддачі та вартості основних фондів основного виду діяльності на відхилення обсягів виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.15.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зміни середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності, фондовіддачі.

Вплив зміни середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах складає:

$$\Delta \text{ВП(ОФ)} = (18000 - 16653) * 4,6727 = 6294,13 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни фондівіддачі на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах складає:

$$\Delta \text{ВП(ФВ)} = 18000 * (4,4443 - 4,6727) = -4111,2 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах складає:

$$\Delta \text{ВП} = 6294,13 - 4111,2 = -2183 \text{ тис. грн.}$$

або

$$\Delta \text{ВП} = 79998 - 77815 = 2183 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця 2.15

Вплив зміни фондівіддачі та вартості основних фондів основного виду діяльності на зміну обсягів виробництва продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок	
				ОФ	ФВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис.грн	167000	144988,14	-22012	6294,13	-4111,2
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис .грн.	68328,5	69710,0	1381,5	6294,13	х
3. Фондовіддача, грн/грн	2,44	2,08	-0,36	х	-4111,2

У звітному році в порівнянні з базовим роком середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності збільшилась на 1381,5 тис. грн., фондівіддача зменшилась на 36 копійок. Як видно з розрахунків, один фактор (середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності) вплинула позитивно на збільшення випуску продукції: збільшення середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності призвело

до підвищення випуску продукції в порівняльних цінах на 6294,13 тис. грн., а зменшення фондівдачі призвело до зниження випуску продукції в порівняльних цінах на 4111,2 тис. грн.

Аналіз собівартості продукції і витрат на виробництво

Аналіз витрат на виробництво за елементами

Аналіз проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво з питомою вагою в попередньому році. Для цього складемо аналітичну таблицю 2.16.

Таблиця 2.16

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн.		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне	Структури
1. Матеріальні витрати	120745	110180,7	69,91	73,27	9073,00	3,36
2. Витрати на оплату праці	19200	20150	18,97	16,70	-16,00	-2,26
3. Відрахування на соціальні заходи	4224	4433	7,07	6,21	-16,00	-0,86
4. Амортизація	1276,00	1292	1,85	1,66	16,00	-0,20
5. Інші операційні витрати	1515,00	1683	2,20	2,16	168,00	-0,04
Всього	146960	137738,7	100,00	100,00	-9221,3	0,00

Виробництво продукції на даному підприємстві є матеріалоємним: питома вага матеріальних витрат у базовому році складає 69,91 %, у звітному – 73,27%. Це пов'язано з ростом цін на сировину. Витрати на оплату праці складають 18,97% у базовому році і зменшуються до 16,70 % у звітному році. На долю витрат засобів праці припадає лише 1,85% у базовому році і 2,66% у звітному р. Загальна сума витрат на виробництво збільшилась на 9225 тис. грн.

Аналіз витрат на одну гривню виробленої продукції

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю та прибутком. Витрати на одну гривню продукції розраховуються як відношення загальної суми витрат на виробництво продукції до обсягу виробленої промислової продукції у діючих оптових цінах підприємства.

Для аналізу зміни витрат на одну гривню продукції складемо таблицю 2.17.

Таблиця 2.17

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції у діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ, акцизу), тис. грн	167000	152500	-14500	-8,68
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	146960	137738,7	-9221,3	-6,3
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,88	0,95	0,07	7,71

У звітному році в порівнянні з базовим роком і обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства, і витрати на виробництво продукції зменшились. При цьому витрати на виробництво продукції знизились менше, ніж обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році збільшились на 7 копійок і склали 95 копійок. Збільшення значення цього показника є негативною характеристикою діяльності підприємства.

Аналіз рівня і динаміки фінансових результатів

Аналіз прибутку підприємства

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів представимо дані форми № 2 у вигляді таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

Фінансові результати підприємства

Найменування статті	Абсолютне значення		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне	Відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	187000	172500	-14500	-7,75
Собівартість реалізованої продукції	148150	139598	-8552	-5,8
Валовий прибуток (збиток)	38850	32902	-5948	-15,3
Інші операційні доходи	30	320	290	966,67
Інші операційні витрати	5729	5963	234	4,08
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)	1112	1321	209	18,79
Інші доходи	59	4	-55	-93,22
Інші витрати	218	360	142	65,14
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток або збиток)	953	965	12	1,26
Податок на прибуток від звичайної діяльності	335	200	-135	-40,30
Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток або збиток)	38850	32902	-5948	-15,3
Чистий прибуток (збиток)	31857	26979,6	-4877,36	-15,3

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 48770,36 тис. грн. або 15,3% в порівнянні з базовим роком. Це відбулось, перш за все, за рахунок зменшення валового прибутку на 5948 тис. грн. або 15% та зниження чистого доходу на 14500 тис. грн. або 7,75%.

Аналіз показників рентабельності

Рентабельність – це відносний показник економічної ефективності, який порівнює отриманий ефект та витрати або ресурси, які були використані для отримання цього ефекту.

В залежності від того, з чим порівнюється показник прибутку, виділяють такі коефіцієнти рентабельності:

Рентабельність капіталу:

$$P_K = \text{Чистий прибуток} * 100 \% / \text{Середньорічна величина капіталу}$$

$$\text{Базовий рік: } P_K = 618 * 100 / 48940,5 = 1,26$$

$$\text{Звітний рік: } P_K = 765 * 100 / 48282 = 1,58$$

Рентабельність власного капіталу:

$$P_{VK} = \text{Чистий прибуток} * 100 \% / \text{Середньорічна величина власного капіталу}$$

$$\text{Базовий рік: } P_{VK} = 618 * 100 / 41865 = 1,48$$

$$\text{Звітний рік: } P_{VK} = 765 * 100 / 42454,5 = 1,8$$

Рентабельність продаж:

$$P_{ПРОДАЖ} = \text{Чистий прибуток} * 100 \% / \text{Чистий дохід від реалізації}$$

$$\text{Базовий рік: } P_{ПРОДАЖ} = 618 * 100 / 77105 = 0,8$$

$$\text{Звітний рік: } P_{ПРОДАЖ} = 765 * 100 / 79556 = 0,96$$

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.19.

Таблиця 2.19

Коефіцієнти рентабельності

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу	1,26	1,58	0,32
Рентабельність власного капіталу	1,48	1,8	0,32
Рентабельність продаж	0,8	0,96	0,16

Показники рентабельності капіталу і рентабельності власного капіталу знаходяться на середньому рівні. Позитивним є підвищення рентабельності

власного капіталу у динаміці, що свідчить про зростання інвестиційної привабливості підприємства та збільшення ефективності внесків. Позитивною характеристикою діяльності підприємства є також підвищення рентабельності продаж.

Аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз структури і динаміки балансу

Для аналізу структури і динаміки балансу складемо аналітичну таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

Структура балансу підприємства

Статті балансу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		В структурі
					Абсолютне	Відносне	
Базовий рік Актив							
Необоротні активи	29919,00	29808,00	57,93	64,47	-111,00	-0,37	6,54
Оборотні активи	21390,00	16203,00	41,42	35,04	-5187,00	-24,25	-6,37
Витрати майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Баланс	51645,00	46236,00	100,00	100,00	-5409,00	-10,47	0,00
Базовий рік Пасив							
Власний капітал	41600,00	42130,00	80,55	91,12	530,00	1,27	10,57
Забезпечення майбутніх витрат і платежів	286,00	178,00	0,55	0,38	-108,00	-37,76	-0,17

Довгострокові зобов'язання	1118,00	1099,00	2,16	2,38	-19,00	-1,70	0,21
Поточні зобов'язання	8641,00	2829,00	16,73	6,12	-5812,00	-67,26	-10,61
Доходи майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Баланс	51645,00	46236,00	100,00	100,00	-5409,00	-10,47	0,00
Звітний рік Актив							
Необоротні активи	29808,00	29786,00	64,47	59,18	-22,00	-0,07	-5,29
Оборотні активи	16203,00	20133,00	35,04	40,00	3930,00	24,25	4,96
Витрати майбутніх періодів	0,00	409,00	0,00	0,81	409,00	0,00	0,81
Баланс	46236,00	50328,00	100,00	100,00	4092,00	8,85	0,00
Звітний рік Пасив							
Власний капітал	42130,0	42779,0	91,1	85,0	649,0	1,5	-6,1
Забезпечення майбутніх витрат і платежів	178,0	245,0	0,4	0,5	67,0	37,6	0,1
Довгострокові зобов'язання	1099,0	1071,0	2,4	2,1	-28,0	-2,5	-0,2
Поточні зобов'язання	2829,0	6233,0	6,1	12,4	3404,0	120,3	6,3
Доходи майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Баланс	46236,0	50328,0	100,0	100,0	4092,0	8,9	0,0

Протягом базового року капітал підприємства зменшився на 5409 тис. грн. або 10,47 %. Це відбулося, перш за все, за рахунок зниження оборотних активів на 5187 тис. грн. або 24,25 %.

У звітному році капітал підприємства збільшився на 4092 тис. грн. або на 8,9%. Це відбулось внаслідок збільшення поточних зобов'язань на 6,3%. Як у базовому, так і у звітному роках, капітал формується, переважно, за рахунок власних і позикових коштів, які, в основному, вкладені в необоротні активи.

Розрахуємо динаміку зміни валюти балансу і порівняємо з динамікою зміни обсягів виробництва.

Динаміка зміни валюти балансу = $[(46236,00 + 50328,0)/2] / [(51645,00 + 46236,0)/2] * 100 \% = 48282 / 48940,5 * 100 = 98,65 \%$

Динаміка зміни обсягів виробництва = $79998,00 * 100 / 77815,00 = 102,8 \%$

Темп росту обсягів виробництва випереджає темп росту валюти балансу, що означає, що підприємство ефективно використовує капітал.

Аналіз складу і структури майна підприємства

Для аналізу складу і структури майна підприємства складемо таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

Склад і структура майна підприємства

Стаття балансу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		В структурі
					Абсолютн е	Відносна е	
Базовий рік							
1. Необоротні активи	29919,0 0	29808,0 0	57,93	64,47	-111,00	-0,37	6,54

1.1. Нематеріальні активи	22,00	14,00	0,04	0,03	-8,00	-36,36	-0,01
1.2. Основні засоби	29339,0 0	29454,0 0	56,81	63,70	115,00	0,39	6,89
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції	198,00	198,00	0,38	0,43	0,00	0,00	0,04
1.4. Інші необоротні активи	360,00	142,00	0,70	0,31	-218,00	-60,56	-0,39
2. Оборотні активи	21390,0 0	16203,0 0	41,42	35,04	-5187,00	-24,25	-6,37
2.1. Запаси	14244,0 0	9121,00	27,58	19,73	-5123,00	-35,97	-7,85
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	7121,00	6856,00	13,79	14,83	-265,00	-3,72	1,04
2.3. Грошові засоби та їх еквіваленти	23,00	226,00	0,04	0,49	203,00	882,61	0,44
2.4. Інші оборотні активи	7100,00	2039,00	13,75	4,41	-5061,00	-71,28	-9,34
3. Витрати майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Баланс	51645,0 0	46236,0 0	100,00	100,0 0	-5409,00	-10,47	0,00
Звітний рік							
1. Необоротні активи	29808,0 0	29786	64,47	59,18	-22,00	-0,07	-5,29

1.1. Нематеріальні активи	9121,00	13	0,03	0,03	-9108,00	-99,86	0,00
1.2. Основні засоби	9121,00	29415	63,70	58,45	20294,00	222,50	-5,26
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції	9121,00	198	0,43	0,39	-8923,00	-97,83	-0,03
1.4. Інші необоротні активи	9121,00	160	0,31	0,32	-8961,00	-98,25	0,01
2. Оборотні активи	9121,00	20133	35,04	40,00	11012,00	120,73	4,96
2.1. Запаси	9121,00	11739	19,73	23,32	2618,00	28,70	3,60
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	9121,00	7102	14,83	14,11	-2019,00	-22,14	-0,72
2.3. Грошові засоби та їх еквіваленти	226,00	1097	0,49	2,18	871,00	385,40	1,69
2.4. Інші оборотні активи	2039,00	3540	4,41	7,03	1501,00	73,61	2,62
3. Витрати майбутніх періодів	0,00	409	0,00	0,81	409,00	0,00	0,81
Баланс	46236,00	50328	100,00	100,00	4092,00	8,85	0,00

В структурі активів підприємства найбільшу питому вагу складають необоротні активи – 57,93 %, 64,47 % і 59,18% відповідно на початок і кінець базового і кінець звітнього року. Підприємство має «важку» структуру активів (більше 50 % необоротних активів). Це свідчить про високу чутливість до

зміни виручки. Наявність в структурі необоротних активів довгострокових фінансових інвестицій та їх зростання у базовому році свідчить про вивільнення коштів з основної виробничої діяльності. Відсутність, практично, в складі активів підприємства нематеріальних активів, побічно характеризує підприємство, що не вкладає кошти в патенти, ліцензії, іншу інтелектуальну власність.

У звітному році оборотні активи підприємства зросли на 11012 тис. грн. або 4,96%. Це відбулося в основному за рахунок збільшення запасів на 2618 тис. грн. або 28,7%, що свідчить про погіршення збутової політики. При цьому у звітному році зменшилась поточна дебіторська заборгованість на 2019 тис. грн. або 22,14 %, що з позитивної сторони характеризує роботу з покупцями.

Аналіз складу і структури джерел фінансових ресурсів

Для аналізу джерел фінансових ресурсів складемо таблицю 2.22.

Таблиця 2.22

Склад і структура джерел фінансових ресурсів

Стаття балансу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		В структурі
					Абсолютне	Відносне	
Базовий рік							
1. Власний капітал	41600	42130	80,55	91,12	530,00	1,27	10,57
1.1. Статутний капітал	35568	35568	68,87	76,93	0,00	0,00	8,06
1.2. Нерозподілений прибуток	6032	6562	11,68	14,19	530,00	8,79	2,51
1.3. Інші джерела власних засобів	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Забезпечення майбутніх витрат і	286	178	0,55	0,38	-108,00	-37,76	-0,17

платежів							
3.Довгострокові зобов'язання	1118	1099	2,16	2,38	-19,00	-1,70	0,21
4. Поточні зобов'язання	8641	2829	16,73	6,12	-5812,00	-67,26	-10,61
4.1. Короткострокові кредити банків	2652	0	5,14	0,00	-2652,00	-100,00	-5,14
4.2.Поточна кредиторська заборгованість	5911	2827	11,45	6,11	-3084,00	-52,17	-5,33
4.3.Інші поточні зобов'язання	78	2	0,15	0,00	-76,00	-97,44	-0,15
5. Доходи майбутніх періодів	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Баланс	51645	46236	100,00	100,00	-5409,00	-10,47	0,00
Звітний рік							
1. Власний капітал	42130	42779	91,12	85,00	649,00	1,54	-6,12
1.1. Статутний капітал	35568	35568	76,93	70,67	0,00	0,00	-6,25
1.2. Нерозподілений прибуток	6562	7211	14,19	14,33	649,00	9,89	0,14
1.3. Інші джерела власних засобів	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Забезпечення майбутніх витрат і платежів	178	245	0,38	0,49	67,00	37,64	0,10
3.Довгострокові зобов'язання	1099	1071	2,38	2,13	-28,00	-2,55	-0,25
4. Поточні зобов'язання	2829	6233	6,12	12,38	3404,00	120,33	6,27

4.1. Короткострокові кредити банків	0	800	0,00	1,59	800,00	0,00	1,59
4.2. Поточна кредиторська заборгованість	2827	5431	6,11	10,79	2604,00	92,11	4,68
4.3. Інші поточні зобов'язання	2	2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5. Доходи майбутніх періодів	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Баланс	46236	50328	100,00	100,00	4092,00	8,85	0,00

Основним джерелом формування майна підприємства є власний капітал. Питома власного капіталу на початок і кінець базового і кінець звітнього року складає відповідно 80,55%, 91,12%, 85%. Така структура джерел формування майна підприємства є ознакою високої фінансової стійкості підприємства. У базовому році величина нерозподіленого прибутку збільшилась на 530 тис. грн. або 8,79%. Це свідчить про підвищення ефективності роботи підприємства.

Позиковий капітал переважно складається з поточних зобов'язань, їх питома вага складає на початок і кінець базового року і кінець звітнього року відповідно 16,73%, 6,12%, 12,38%. У звітньому році спостерігається зменшення довгострокових зобов'язань 28 тис. грн. або 2,55%. Але зросли поточні зобов'язання на 6,27% в порівнянні з базовим роком. Проте нерозподілений прибуток на кінець звітнього року підвищився на 649 тис. грн. або на 9,89%.

Таблиця 2.23

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ДП «Куліндорівський КХП»[24]

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Середньорічна виробнича потужність, тис. т	107	107	0,00	0,00
2.Фактично вироблено продукції, тонн	23375	20294	-3081	-13,2
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,22	0,19	-0,03	x
4.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	167000	152500	-14500	-8,68
-у порівняльних цінах, тис.грн	167000	144988,14	-22012	-13,2
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	181350	162380	-18970	-10,46
6.Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	68328,50	69710,00	1381,50	2,02
7.Фондовіддача, грн/грн	2,44	2,08	-0,36	-14,76
8.Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	44231,7	37073,06	-7158,64	-16,18
9.Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	4,10	4,38	0,28	6,75
10.Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	320	310	-10	3,1
11.Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	521,9	467,7	-54,2	-10,38
12.Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	60	65	5	8,3
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	146960	137738,7	-9221,3	-6,3
- матеріальні витрати	120745	110180,7	-10564,3	-8,75
- витрати на оплату праці	19200	20150	950	4,95
- відрахування на соціальні заходи	4224	4433	-16,00	-0,33
- амортизація	1276,00	1292,00	16,00	1,25
- інші операційні витрати	1515,00	1683,00	168,00	11,09
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,88	0,95	0,07	7,71
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,72	0,72	0	0
16. Чистий дохід, тис. грн.	187000	172500	-14500	-7,75
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	148150	139598	-8552	-5,8
18. Чистий прибуток, тис.грн.	31857	26979,6	-4877,36	-15,3

19. Рентабельність продажів, %	17,03	15,6	-1,39	x
20. Рентабельність продукції, %	21,5	19,3	-2,17	x

Підприємство має значну виробничу потужність, яка складає 107000 тонн. При цьому, виробничу потужність характеризується недостатнім рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності, яке у базовому році знаходилося на рівні 22%, а у звітному році зменшилось на 0,03 пункта і склало 19%.

У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції у натуральному вираженні на 3081 тону або на 13,2%. Це зменшення вплинуло на обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 14500 тис. грн. або на 8,68%. Крім того, на зниження обсягу виробництва у вартісному виразі вплинула невелика зміна структури виробленої продукції. Знизилася частка більш дорогої продукції в загальній структурі виробництва, що призвело до негативних змін. Але в загальному можна сказати, що продукція підприємства користується високим попитом на ринку і підприємство має сенс розширювати свою діяльність. Під час проведення розрахунків ми зробили такі висновки.

І в базовому, і у звітному році підприємство реалізувало практично всю виготовлену продукцію й залишки зі складу. Це може свідчити про відмінну роботу відділу збуту та про відсутність помилок при складанні виробничої програми.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, ефективність використання основних фондів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних фондів випуск продукції зменшився 36 копійок.

Оборотність оборотних засобів прискорила на 0,28 обороту. Прискорення оборотності оборотних засобів сприяє вивільненню оборотних засобів, що дає можливість підприємству без додаткового залучення фінансових ресурсів збільшувати обсяг виробництва.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зменшилась на 10 осіб, а середньорічний виробіток одного робітника зменшився на 54,2 тис. грн. або 10%, при цьому середньорічна заробітна плата одного робітника зросла на 5 тис. грн. або 8%. Отже підприємство не достатньо раціонально використовує трудові ресурси.

Витрати на виробництво продукції у звітному році, в порівнянні з базовим роком, також знизились на 9221,3 тис грн. або 6%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 7 копійок і склали 95 копійок. Збільшення значення цього показника є негативною характеристикою діяльності підприємства. При цьому матеріаломісткість продукції не змінилась і склала 72 коп.

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 4877,36 тис. грн. або 15% в порівнянні з базовим роком, при цьому чистий дохід (виручка) від реалізації продукції знизився на 14500 тис. грн. або на 7,7%, а собівартість реалізованої продукції – на 8552 тис. грн. або 6%.

Значення показників рентабельності у звітному році, в порівнянні з базовим роком, збільшились, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

2.3. Техніко-економічна характеристика ПАТ «Миколаївський КХП»

Відкрите акціонерне товариство «Миколаївський комбінат хлібопродуктів» було засноване відповідно до Наказу Регіонального відділення Фонду державного майна України по Миколаївській області від 14.08.1998 р. № 770-П «Про затвердження Статуту ВАТ «Миколаївський

комбінат хлібопродуктів» і Рішення про перетворення державного підприємства Миколаївський комбінат хлібопродуктів в ВАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів». Згідно Рішення Загальних зборів акціонерів від 18.03.2011 року (Протокол №13) Відкрите акціонерне товариство «Миколаївський комбінат хлібопродуктів» було перейменовано в Публічне акціонерне товариство «Миколаївський комбінат хлібопродуктів».

Середньооблікова чисельність працівників облікового складу – 169 осіб. Кадрова програма емітента, спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників операційним потребам товариства, направлена на постійне підвищення кваліфікаційного рівня працівників.

Основні види продукції та послуг: борошно пшеничне вищого сорту; борошно пшеничне 1 сорту; висівки пшеничні гранульовані; відвантаження зерна автомобільним транспортом; приймання зерна автомобільним транспортом; гранулювання висівок; зберігання зерна. Обсяг виробництва продукції в 2016 році становив: відвантаження висівок автотранспортом – 71 753,11 т., відвантаження зерна автомобільним транспортом 144 311,65 т., гранулювання висівок – 70 555,04 т., давальницька переробка зерна – 24 450,99 т., зберігання зерна – 2 815 545,56 т. борошно вищого ґатунку – 6794,861 тон; борошно 1 ґатунку – 13627,644 тон; висівки з побічним продуктом – 6217,215 тон; проведено гранулювання 70692,197 тон висівок. Середньо- реалізаційні ціни відповідають ринковому рівню. Сума виручки за продукцію та послуги за 2016 р. – 69 706 540,59 грн. Сума експорту за 2016 р. 5433926,16 грн. – 35%. Виробництво товарів та надання послуг є перспективним. Підприємство залежне від сезонних змін. Основний ринок збуту – Україна, основні клієнти юридичні особи за законодавством України. Основним ризиком є неплатоспроможність контрагентів підприємства, емітент має довгострокові договірні відносини, вжиття заходів досудового та судового захисту інтересів підприємства, пошук потенційних клієнтів Збут продукції відбувається згідно з укладеними договорами оптово-роздрібним методом продаж. Сировина українського походження, динаміка цін

відповідає якості сировини та ринковому рівню. Галузь виробництва знаходиться в стані розвитку, нові технології впроваджуються по мірі їх розроблення та наявності фінансової можливості для їх придбання, емітент є конкурентоспроможним підприємством. Продукція відповідає вимогами ДСТУ та ISO, послуги надаються атестованими підрозділами. Розвиток підприємства здійснюється виходячи з наявних фінансових можливостей. Кількість постачальників за основними видами сировини та матеріалів, що займають більше 10 відсотків у загальному обсязі постачання – шість.

Техніко-економічна характеристика та аналіз внутрішнього середовища ПАТ «Миколаївський КХП»

Аналіз обсягу реалізації і виробництва продукції

Для аналізу об'єму випуску продукції в натуральному і вартісному виразі складемо аналітичну таблицю 2.24.

Таблиця 2.24

Виробництво продукції в натуральному і вартісному виразі

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	59873,2	52126,1	-7747,1	-12,94
-у порівняльних цінах, тис. грн.	59873,2	50063,88	-9809,32	-16,38
2. Фактично вироблено продукції, тонн	8257,7	6904,8	-1352,9	-16,38

У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг випуску промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства на 9809,32 тис. грн. або на 12,94 %. Це зменшення відбулося, перш за все, за рахунок зниження випуску продукції в натуральному виразі на 1352,9 тонни або 16,38 %. Крім того, на зменшення обсягу виробництва у вартісному виразі вплинула зміна структури виробленої продукції і зміна цін на продукцію.

Аналіз використання виробничої потужності підприємства

Для аналізу використання виробничої потужності підприємства складемо таблицю 2.25.

Таблиця 2.25

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення
1.Середньорічна виробнича потужність, тис. тонн	50	50	0
2.Фактично вироблено продукції, тонн	8257,7	6904,8	-1352,9
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,17	0,14	-0,03

Підприємство має значну виробничу потужність, яка складає 50 тис. тонн. Виробнича потужність характеризується низьким рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності, яке у базовому році знаходилось на рівні 17 %, а у звітному році цей коефіцієнт знизився 0,03 долі і склав 14 %.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягів виробництва продукції

Для визначення факторів, які впливають на зміну обсягів виробництва продукції, складемо аналітичну таблицю 2.24.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зміни фактичного обсягу виробництва продукції в натуральному виразі, середньої оптової ціни однієї натуральної одиниці продукції.

Таблиця 2.26

Вплив зміни середньої оптової ціни і фактичного випуску продукції в натуральних одиницях на обсяг виробництва продукції в порівняльних цінах

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення		
			всього	в тому числі за рахунок	
				ОВ	Ц
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), (ВПп), тис. грн.	59873,2	50063,88	-9809,32	-9809,32	0
2. Фактично вироблено продукції (ОВ), тонн	8257,7	6904,8	-1352,9	-9809,32	x
3. Середня оптова ціна 1 тонни,(Ц), грн.	7250,59	7250,59	0	x	0

Обсяг виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зменшився у звітному році в порівнянні з базовим на 9809,32 тис. грн., обсяг виробництва продукції в натуральному виразі знизився на 1352,9 тонни при незмінній середній оптовій ціні.

Як видно з розрахунків, один з факторів негативно вплинув на зміну випуску продукції: зменшення обсягу виробництва продукції в натуральному виразі призвело до зниження випуску в порівняльних цінах на 9809,32 тис. грн.

Аналіз структури випуску продукції

Структура випуску продукції – це співвідношення окремих видів продукції в загальному обсязі продукції.

Всю промислову продукцію розділимо на три виробничі групи.

До продукції групи А віднесемо борошно пшеничне. Група Б – висівки та відходи від перероблення культур зернових та інших. Група В – готові корми для сільськогосподарських тварин та свійської птиці, а також суміші для годівлі свиней та свійської птиці.

Для аналізу структури випуску продукції складемо аналітичну таблицю 2.27.

Таблиця 2.27

Структура випуску продукції

Продукція	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	тонни	%
А	3633,39	3314,30	44,00	48,00	-319,08	4,00
Б	2890,20	2554,78	35,00	37,00	-335,42	2,00
В	1734,12	1035,72	21,00	15,00	-698,40	-6,00
Всього	8257,70	6904,80	100,00	100,00	-1352,90	0,00

І у базовому, і в звітному році найбільшу питому вагу в структурі виробництва займає продукція групи А (пшеничне борошно) (відповідно 44% і 48%). У звітному році відбулося зменшення випуску продукції підприємства на 1352 тонни, при цьому структура виробництва майже не змінилась.

Визначимо вплив зміни структури на відхилення обсягу випуску продукції. Для цього складемо аналітичну таблицю 2.28. Оптову ціну тонни продукції визначимо, використовуючи данні форми № 1-П.

Таблиця 2.28

Вплив структурних змін на відхилення обсягу випуску продукції

Продукція	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Оптова ціна 1 тонни, грн	Звітний рік по структурі Базового року	Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік			тонн	тис.грн
А	3633,39	3314,30	44,00	48,00	9000,00	3038,11	276,19	2485,73
Б	2890,20	2554,78	35,00	37,00	6700,00	2416,68	138,10	925,24
В	1734,12	1035,72	21,00	15,00	7200,00	1450,01	-414,29	-2982,87
Всього	8257,70	6904,80	100,00	100,00		6904,80	0,00	428,10

Найбільш дорогою є продукція групи А. Внаслідок збільшення продукції цієї групи і зменшення у структурі виробництва продукції Б і В, загальний обсяг виробництва у вартісному виразі зріс на 428,1 тис. грн.

Як видно з даних таблиці, в структурі продукції відбулися такі зміни: зменшення частки продукції групи В на 414,29 тонни призвело до зменшення вартості продукції на суму 2982,87 тис. грн. При цьому збільшення частки продукції групи А і Б на 276,19 та 138,1 тонни призвело до збільшення обсягу виробництва в вартісному виразі на 3410,97 тис. грн.

Аналіз реалізації продукції

Реалізація продукції – важливий заключний етап кругообігу засобів підприємства. Обсяг реалізації продукції безпосередньо впливає на прибуток і рентабельність підприємства. Для аналізу реалізації продукції на основі даних форми №1-підприємство складемо аналітичну таблицю 2.29.

Таблиця 2.29

Співвідношення обсягу реалізованої і виробленої продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції у діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ, акцизу), тис. грн.	59873,20	52126,10	-7747,10	-12,94
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис. грн.	58960,00	51855	-7105,00	-12,05
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн.	-913,20	-271,10	642,10	0,00

І у базовому, і у звітному році підприємство не реалізувало всю вироблену продукцію. У звітному році підприємство зменшило обсяг виробництва на 12,94 %, при цьому обсяг реалізації знизився на 12,05 %. Це може свідчити про зниження ефективності роботи відділу збуту та про помилки при складанні виробничої програми.

У базовому році збільшення вартості основних фондів склало відповідно: 2325 тис. грн. або 6,59 %. У звітному році вартість основних фондів підвищилась на 140137 тис. грн. або 372,5%.

Як бачимо, структуру основних фондів в базисному й звітному роках складають виробничі основні засоби. В звітному році підприємство ввело в дію ОФ основного виду діяльності на сумму 140137 тис. грн., що склало 372% вартості основних засобів виробничого значення.

Для загальної оцінки динаміки основних фондів та характеру їх зміни розрахуємо такі показники:

Коефіцієнт оновлення основних фондів:

$$K_{\text{оновлення}} = \text{ОФ}_{\text{надійшли}} / \text{ОФ}_{\text{кр}},$$

де $\text{ОФ}_{\text{надійшли}}$ – вартість основних фондів, які надійшли протягом року;

$\text{ОФ}_{\text{кр}}$ – вартість основних фондів на кінець року.

Коефіцієнт вводу основних фондів:

$$K_{\text{вводу}} = \text{ОФ}_{\text{введ}} / \text{ОФ}_{\text{кр}},$$

де $\text{ОФ}_{\text{введ}}$ – вартість основних фондів, які введено в дію протягом року;

Коефіцієнт вибуття основних фондів:

$$K_{\text{вибуття}} = \text{ОФ}_{\text{виб}} / \text{ОФ}_{\text{пр}},$$

де $\text{ОФ}_{\text{виб}}$ – вартість основних фондів, які вибули протягом року;

$\text{ОФ}_{\text{пр}}$ – вартість основних фондів на початок року.

Для аналізу показників відновлення основних фондів складемо аналітичну таблицю 2.31.

Таблиця 2.31

Показники оновлення, вводу та вибуття основних фондів

Коефіцієнт	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Оновлення ОФ	0,062	0,788	0,727
Оновлення ОФ основного виду діяльності	0,062	0,788	0,727

Вводу ОФ	0,062	0,788	0,727
Вводу ОФ основного виду діяльності	0,062	0,788	0,727
Вибуття ОФ	0,000	0,000	0,000
Вибуття ОФ основного виду діяльності	0,000	0,000	0,000

У звітному році в порівнянні з базовим значення коефіцієнтів оновлення основних фондів (0,062; 0,788) випереджають значення коефіцієнтів вибуття (0,000; 0), тобто оновлення основних фондів на підприємстві відбувалося, переважно, шляхом придбання нових основних фондів, а не заміни старих, зношених. Такі зміни ведуть до зростання економічної ефективності використання основних фондів та взагалі всієї діяльності підприємства.

Аналіз структури основних фондів

Під структурою основних фондів розуміють співвідношення окремих груп основних фондів.

Для аналізу структури основних фондів основних фондів складемо таблицю 2.32.

Таблиця 2.32

Зміна структури основних фондів

Основні фонди	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Базовий рік						
Всього ОФ в т.ч.	35294,00	100,00	37619,00	100,00	2325,00	0,00
ОФ основного виду діяльності	35294,00	100,00	37619,00	100,00	2325,00	0,00
ОФ інших галузей	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Невиробничі ОФ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Звітний рік						
Всього ОФ в т.ч.	37619,00	100,00	177756,00	100,00	140137,00	0,00

ОФ основного виду діяльності	37619,00	100,00	177756,00	100,00	140137,00	0,00
ОФ інших галузей	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Невиробничі ОФ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

У базовому році найбільшу питому вагу в складі основних фондів підприємства займають виробничі основні фонди, їх питома вага на початок року склала 100%.

У звітному році вартість ОФ основного виду діяльності зросли на 140137 тис. грн. Зміна початкової вартості основних фондів підприємства на протязі двох років склала 104843 тис. грн.

Аналіз технічного стану основних фондів

Для аналізу технічного стану основних фондів розрахуємо такі показники:

Коефіцієнт зносу:

$$K_{\text{ЗНОСУ}} = \text{Знос} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}}$$

де Знос – сума зносу основних фондів;

ОФ_{ПОЧАТК} – початкова вартість основних фондів.

Коефіцієнт придатності:

$$K_{\text{ПРИДАТН}} = \text{ОФ}_{\text{ЗАЛИШ}} / \text{ОФ}_{\text{ПОЧАТК}}$$

де ОФ_{ЗАЛИШ} – залишкова вартість основних фондів

Значення показників технічного стану основних фондів представимо у вигляді таблиці 2.33.

Таблиця 2.33

Зміна технічного стану основних фондів

Показники	На кінець базисного року	На кінець звітнього року	Відхилення
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн.	157165	197733	40568,00
2. Знос, тис. грн.	119546,00	19977,00	-99569,00
3. Залишкова вартість ОФ, тис. грн.	37619	177756	140137,00

4. Коефіцієнт придатності	0,24	0,90	0,66
5. Коефіцієнт зносу	0,76	0,10	-0,66

Впродовж двох років початкова вартість основних фондів збільшилась на 40568 тис. грн. Сума зносу у звітному році в порівнянні з базовим зменшилась на 99569 тис. грн. У звітному році збільшилась залишкова вартість основних фондів на 140137 тис. грн. Ці зміни вплинули на зміну ступені придатності, яка зросла на 0,66 долі.

Аналіз ефективності використання основних фондів основного виду діяльності

Ефективність використання основних фондів характеризується такими показниками:

Фондовіддача(Φ_B): $\Phi_B = \text{ВПП}/\text{ОФ}$,

де ВПП – обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу);

ОФ – середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності.

Для аналізу показників ефективності використання основних фондів основного виду діяльності складемо аналітичну таблицю 2.34.

Таблиця 2.34

Показники ефективності використання основних фондів основного виду діяльності

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	59873,20	50063,88	-9809,32
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	35689,50	107120,50	71431,00
3. Фондовіддача, грн/грн	1,68	0,47	-1,21

4. Фондомісткість, грн/грн	0,60	2,14	1,54
----------------------------	------	------	------

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, ефективність використання основних фондів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних фондів випуск продукції зменшився на 1,21 грн. Фондомісткість основних фондів основного виду діяльності зросла на 1,54 грн в розрахунку на 1 гривню випуску продукції, що також говорить про зниження ефективності використання основних фондів основного виду діяльності.

Аналіз впливу фондовіддачі та вартості основних фондів основного виду діяльності на обсяг виробництва продукції

Для аналізу впливу зміни фондовіддачі та вартості основних фондів основного виду діяльності на відхилення обсягів виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.35.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зміни середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності, фондовіддачі.

Таблиця 2.35

Вплив зміни фондовіддачі та вартості основних фондів основного виду діяльності на зміну обсягів виробництва продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок	
				ОФ	ФВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	59873,20	50063,88	-9809,32	119833,64	-129642,96
2. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	35689,50	107120,50	71431,00	x	-129642,96
3. Фондовіддача, грн/грн	1,68	0,47	-1,21	119833,64	x

У звітному році в порівнянні з базовим роком середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності збільшилась на 71431 тис. грн., фондівдача зменшилась на 1,21 грн. Як видно з розрахунків, один фактор (середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності) вплинула позитивно на збільшення випуску продукції: збільшення середньорічної вартості основних фондів основного виду діяльності призвело до підвищення випуску продукції в порівняльних цінах на 119833,64 тис. грн., а зменшення фондівдачі призвело до зниження випуску продукції в порівняльних цінах на 129642,96 тис. грн.

Аналіз собівартості продукції і витрат на виробництво

Аналіз витрат на виробництво за елементами

Аналіз проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво з питомою вагою в попередньому році. Для цього складемо аналітичну таблицю 2.36.

Таблиця 2.36

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн.		Структура, %		Відхилення	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне	Структури
1. Матеріальні витрати	14461,00	47478,00	24,93	37,40	33017,00	12,47
2. Витрати на оплату праці	11852,00	19847,00	20,43	15,63	7995,00	-4,80
3. Відрахування на соціальні заходи	2558,00	4149,00	4,41	3,27	1591,00	-1,14
4. Амортизація	1084,00	15238,00	1,87	12,00	14154,00	10,14
5. Інші операційні витрати	28050,00	40230,00	48,36	31,69	12180,00	-16,67
Всього	58005,00	126942,00	100,00	100,00	68937,00	0,00

Питома вага матеріальних витрат у базовому році складає 24,93 %, у звітному – 37,4%. Це пов'язано з ростом цін на сировину. Витрати на оплату праці складають 20,43% у базовому році і зменшуються до 15,63% у звітному році. На долю витрат засобів праці припадає лише 1,87% у базовому році і 12,0% у звітному р. Загальна сума витрат на виробництво збільшилась на 68937 тис. грн.

Аналіз витрат на одну гривню виробленої продукції

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю та прибутком. Витрати на одну гривню продукції розраховуються як відношення загальної суми витрат на виробництво продукції до обсягу виробленої промислової продукції у діючих оптових цінах підприємства.

Для аналізу зміни витрат на одну гривню продукції складемо таблицю 2.37.

Таблиця 2.37

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції у діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ, акцизу), тис. грн	59873,20	52126,10	-7747,10	-12,94
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	58005,00	126942,00	68937,00	118,85
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,97	2,44	1,47	151,37

У звітному році в порівнянні з базовим роком обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства зменшились. При цьому витрати на виробництво продукції збільшились на 68937 тис. грн. або на 118,85%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році

збільшились на 1,47 грн і склали 2,44 грн. Збільшення значення цього показника є негативною характеристикою діяльності підприємства.

Аналіз рівня і динаміки фінансових результатів

Аналіз прибутку підприємства

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів представимо дані форми № 2 у вигляді таблиці 2.38.

Таблиця 2.38

Фінансові результати підприємства

Найменування статі	Абсолютне значення		Відхилення	
	Минулий рік	Звітний рік	абсолютне	відносне
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	58960	51855	-7105	-12,05
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	42395	65042	22647	53,42
3. Валовий прибуток	16565	-13187	-29752	-179,61
4. Інші операційні доходи, тис.грн.	0	0	0	0,00
5. Інші операційні витрати, тис.грн.	0	0	0	0,00
6. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн.	16565	-13187	-29752	-179,61
Прибуток (збиток)	16565	-13187	-29752	-179,61
7. Інші доходи, тис.грн.	0	0	0	0,00
8. Інші витрати, тис.грн.	0	0	0	0,00
9. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис.грн.	16565	-13187	-29752	-179,61
Прибуток (збиток)	16565	-13187	-29752	-179,61
10. Податок на прибуток від звичайної діяльності, тис.грн.	2981,7	-2373,66	-5355,36	-179,61
11. Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис.грн.	13583,3	-10813,34	-24396,64	-179,61
Прибуток, тис. грн.	13583,3	-10813,34	-24396,64	-179,61
12. Чистий прибуток, тис. грн.	13583,3	-10813,34	-24396,64	-179,61

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 24396,64 тис. грн. або 179,61% в порівнянні з базовим роком. Це відбулось, перш за все, за рахунок зменшення валового прибутку на 29752 тис. грн. або 180% та зниження чистого доходу на 7105 тис. грн. або 12,05%.

Аналіз показників рентабельності

Рентабельність – це відносний показник економічної ефективності, який порівнює отриманий ефект та витрати або ресурси, які були використані для отримання цього ефекту.

В залежності від того, з чим порівнюється показник прибутку, виділяють такі коефіцієнти рентабельності:

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.39.

Таблиця 2.39

Коефіцієнти рентабельності

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу	13,6	-1,94	-15,54
Рентабельність власного капіталу	-12,67	-11,8	0,87
Рентабельність продаж	23,04	-20,85	-43,89

Показники рентабельності капіталу і рентабельності власного капіталу знаходяться на низькому рівні. Негативною характеристикою діяльності підприємства є також зниження рентабельності продажів.

Де посилення на таблицю 2.40.

Таблиця 2.40

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПАТ «Миколаївський КХП»[24]

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Середньорічна виробнича потужність, тис. т	50,00	50,00	0,00	0,00
2.Фактично вироблено продукції, тонн	8257,70	6904,80	-1352,90	-16,38
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,17	0,14	-0,03	-16,38

4.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	59873,20	52126,10	-7747,10	-12,94
-у порівняльних цінах, тис.грн	59873,20	50063,88	-9809,32	-16,38
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	58960,00	51855,00	-7105,00	-12,05
6.Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	35689,50	107120,50	71431,00	200,15
7.Фондовіддача, грн/грн	1,68	0,47	-1,21	-72,14
8.Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	38501,10	42506,30	4005,20	10,40
9.Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	1,53	1,22	-0,31	-20,34
10.Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	247,00	169,00	-78,00	-31,58
11.Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	242,40	296,24	53,83	22,21
12.Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	58,34	141,99	83,65	143,38
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	58005,00	126942,00	68937,00	118,85
- матеріальні витрати	14461,00	47478,00	33017,00	228,32
- витрати на оплату праці	11852,00	19847,00	7995,00	67,46
- відрахування на соціальні заходи	2558,00	4149,00	1591,00	62,20
- амортизація	1084,00	15238,00	14154,00	1305,72
- інші операційні витрати	28050,00	40230,00	12180,00	43,42
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,97	2,44	1,47	151,37
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,24	0,91	0,67	277,11
16. Чистий дохід, тис. грн.	58960,00	51855,00	-7105,00	-12,05
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	42395,00	65042,00	22647,00	53,42
18. Чистий прибуток, тис.грн.	13583,30	-10813,34	-24396,64	-179,61
19. Рентабельність продажів, %	23,04	-20,85	-43,89	x
20. Рентабельність продукції, %	32,04	-16,63	-48,67	x

Підприємство має незначну виробничу потужність, яка складає 50000 тонн. При цьому, виробничу потужність характеризується низьким рівнем

використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності, яке у базовому році знаходилось на рівні 17%, а у звітному році зменшилось на 0,03 пункта і склало 14%.

У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції у натуральному вираженні на 1353 тонни або на 16%. Це зменшення вплинуло на обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 7747 тис. грн. або на 13%. Крім того, на зниження обсягу виробництва у вартісному виразі вплинула невелика зміна структури виробленої продукції. Знизилася частка більш дорогої продукції в загальній структурі виробництва, що призвело до негативних змін. Але в загальному можна сказати, що продукція підприємства користується високим попитом на ринку і підприємство має сенс розширювати свою діяльність. Під час проведення розрахунків ми зробили такі висновки.

І в базовому, і у звітному році підприємство реалізувало практично всю виготовлену продукцію й залишки зі складу. Це може свідчити про відмінну роботу відділу збуту та про відсутність помилок при складанні виробничої програми.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, ефективність використання основних фондів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних фондів випуск продукції зменшився 1,21 грн.

Оборотність оборотних засобів уповільнилась на 0,31 обороту.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зменшилась на 78 осіб, а середньорічний виробіток одного робітника збільшився на 53,8 тис. грн. або на 22%, при цьому середньорічна заробітна плата одного робітника зросла на 143%. Витрати на виробництво продукції у звітному році, в порівнянні з базовим роком, зросли на 118%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 1,47 копійок. Можливо до цих витрат були додані витрати майбутніх періодів. Збільшення значення цього показника є

негативною характеристикою діяльності підприємства. Це говорить про те, що підприємство стало збитковим. Матеріаломісткість продукції також зросла на 0,64 грн і склала 0,91 грн.

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 24397 тис. грн. або 180% в порівнянні з базовим роком, при цьому чистий дохід (виручка) від реалізації продукції знизився на 7105 тис. грн. або на 12%, а собівартість реалізованої продукції зросла на 53%.

Значення показників рентабельності у звітному році, в порівнянні з базовим роком, знизились і мають від'ємне значення, що також являється негативною характеристикою діяльності підприємства.

Висновки до розділу 2

На прикладі двох борошномельних підприємств, а саме ДП «Куліндорівський КХП» і ПАТ «Миколаївський КХП» ми провели ретельний техніко-економічний аналіз їх виробничої діяльності. Відповідно тепер ми можемо зробити такі висновки.

ДП «Куліндорівський КХП» має значну виробничу потужність 107 тис. тонн, яка характеризується недостатнім рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності 19%. У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції у натуральному вираженні на 3081 тонну або на 13,2%. Це зменшення вплинуло на обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 14500 тис. грн. або на 8,68%. І в базовому, і у звітному році підприємство реалізувало практично всю виготовлену продукцію й залишки зі складу. Це може свідчити про відмінну роботу відділу збуту та про відсутність помилок при складанні виробничої програми.

Ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції зменшився 36 копійок.

Оборотність оборотних засобів прискорилаь на 0,28 обороту. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зменшилась на 10 осіб, а середньорічний виробіток одного робітника зменшився на 54,2 тис. грн. або 10%, при цьому середньорічна заробітна плата одного робітника зросла на 5 тис. грн. або 8%. Отже підприємство не достатньо раціонально використовує трудові ресурси.

Витрати на виробництво продукції у звітному році, в порівнянні з базовим роком, знизилась на 9221,3 тис грн. або 6%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 7 копійок і склали 95 копійок. Збільшення значення цього показника є негативною характеристикою діяльності підприємства. При цьому матеріаломісткість продукції не змінилась і склала 72 коп. Дані показники мають непогані значення для виробничої діяльності підприємства.

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 4877,36 тис. грн. або 15% в порівнянні з базовим роком, при цьому чистий дохід (виручка) від реалізації продукції знизився на 14500 тис. грн. або на 7,7%, а собівартість реалізованої продукції – на 8552 тис. грн. або 6%.

Значення показників рентабельності у звітному році, в порівнянні з базовим роком, збільшились, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

ПАТ «Миколаївський КХП» має незначну виробничу потужність, яка складає 50 тис. тонн. Це в два рази менше ніж ДП «Куліндорівський КХП». При цьому, виробничу потужність характеризується також низьким рівнем використання, значення коефіцієнта використання виробничої потужності в динаміці знизилось і склало 14%.

У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції у натуральному вираженні на 1353 тонни або на 16%. Це зменшення вплинуло на обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 7747 тис. грн. або на 13%.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції зменшився 1,21 грн.

Оборотність оборотних засобів уповільнилась на 0,31 обороту.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зменшилась на 78 осіб, а середньорічний виробіток одного робітника збільшився на 53,8 тис. грн. або на 22%, при цьому середньорічна заробітна плата одного робітника зросла на 143%. Витрати на виробництво продукції у звітному році, в порівнянні з базовим роком, зросли на 118%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 1,47 копійок. Можливо до цих витрат були додані витрати майбутніх періодів. Збільшення значення цього показника є негативною характеристикою діяльності підприємства. Це говорить про те, що підприємство стало збитковим. Матеріаломісткість продукції також зросла на 0,64 грн і склала 0,91 грн.

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 24397 тис. грн. або 180% в порівнянні з базовим роком, при цьому чистий дохід (виручка) від реалізації продукції знизився на 7105 тис. грн. або на 12%, а собівартість реалізованої продукції зросла на 53%.

Значення показників рентабельності у звітному році, в порівнянні з базовим роком, знизились і мають від'ємне значення, що також являється негативною характеристикою діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА МАКСИМІЗАЦІЮ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП» ТА ПАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ КХП»

3.1. Впровадження інвестиційного проєкту по виробництву вологих комбікормів для домашніх тварин на ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП»

Провівши маркетингові дослідження ринку збуту борошномельної продукції, ми дійшли такого висновку, що для нашого підприємства було б вигідно розширити технологію й асортимент своєї продукції. Продукція ДП «Куліндорівський КХП» на ринку має дуже гарні позиції, свій бренд. Продукція користується попитом у споживачів, не дивлячись на дорожчі ціни ніж у інших виробників такої ж продукції. Ми вирішили запропонувати виробництво вологих комбікормів декількох видів, а саме: №№ ПК-1, ПК-2, ПК-3 – це повнораціонний комбікорм для курочок-несучок. ПК-4 для Великої Рогатої Худоби й Свиней, ПК-5 – для собак і ПК-6 – для кішок.

Оскільки наше підприємство має велику виробничу потужність, яка не використовується (обладнання простоює) ми пропонуємо виготовляти вологі комбікорми для домашніх тварин, як захід який підвищить економічну ефективність виробничої діяльності й підвищить прибутковість нашого підприємства. Інвестиції нам потрібно буде вкладати в основні засоби і в оборотні активи.

Таким чином, загальна сума інвестицій (I) складається з:

- первісної вартості впроваджуваного обладнання ($ПВ_{об}$);
- первісної вартості будівельних робіт ($ПВ_{буд}$);
- оборотних коштів, які знадобляться комбікормовому заводу для випуску необхідного обсягу продукції (ОК).

$$I = ПВ_{об} + ПВ_{буд} + ОК \quad (3.1)$$

Інвестиції в основні фонди є первісною вартістю запропонованого до впровадження обладнання та будівельних робіт. До складу первісної вартості впроваджуваного обладнання ($ПВ_{об}$) входять вартість його придбання ($B_{пр}$),

транспортні витрати на доставку (T_p), заготівельно-складські витрати (Z_c) та витрати на монтаж обладнання (M_n):

$$ПВ_{об} = 1,2 * (B_{np} + T_p + Z_c + M_n), \quad (3.2)$$

де $T_p = 8 \%$ від вартості придбання обладнання;

$Z_c = 2 \%$ від вартості придбання обладнання;

1,2 – коефіцієнт, що враховує додаткові витрати у розмірі 20 % від врахованої частини первісної вартості впроваджуваного обладнання.

Вартість придбання та монтажу кожної одиниці впроваджуваного обладнання визначають за допомогою відповідних прейскурантів, довідників та прайс-листів. Загальну суму вартості придбання та монтажу впроваджуваного обладнання необхідно розрахувати за допомогою табл.3.1.

Таблиця 3.1

Дані розрахунку технологічного обладнання

Назва обладнання, машини, номер	Марка обладнання, машини	Кількість, шт.	Продуктивність т/год		Коефіцієнт використання машини, %	Коефіцієнт завантаження машини, %
			паспортна	експлуатаційна		
1	2	3	4	5	6	7
Лінія змішування						
Кутер	К 150 АС 8 фірма Зайдельман	1	0,15	0,135	0,9	96
Лінія подрібнення						
Вовчок	WD 114 фірма Зайдельман	1	0,5	0,35	0,7	69
Лінія підготовки овочів						
Мийна машина	PL 25 R	1	0,1	0,1	1	55
Подрібнювач	КПР-ВОС-212	1	0,1	0,07	0,7	79
Бланшуватель	ИПКС-073-02-200/2	1	0,1	0,08	0,8	69
Лінія підготовки субпродуктів						
Барабан для промивання	К7-ФМЗ-А	1	0,2	0,2	1	47
Лінія підготовки кісткового бульйону						

Варочний котел	КЭ-250	4	0,25	0,2	0,8	40
Лінія фасування в						
Установка для формування м'ясних шматочків	FS 510 фірма Зайдельман	1				
Пакувальна машина	TDP-3 фірма Филлинг	1	0,9	0,81	0,9	72
Автоклав	SA 15X фірма JBT Food Tech	1	1,0	0,8	0,8	73

Столів для обробки 9 шт

Возиків для перевезення сировини по цеху – 4 шт

Шнекових транспортери VE-500 – 9 шт

Таблиця 3.2

Кошторисно-фінансовий розрахунок вартості придбання та монтажу впроваджуваного обладнання

Назва обладнання	Марка	Кількість одиниць	Вартість одиниці, тис.грн		Кошторисна вартість, тис.грн	
			Обладнання	Монтажу	Обладнання	Монтажу
Кутер	К 150 АС 8 фірма Зайдельман	1	141	14,5	141,0	14,1
Вовчок	WD 114 фірма Зайдельман	1	25	2,5	25	2,5
Мийна машина	PL 25 R	1	43	4,3	86	8,6
Подрібнювач	КПР- ВОС-212	1	45	4,5	45	4,5
Бланшуватель	ИПКС- 073-02- 200/2	1	82	8,2	82	8,2
Барабан для промивання	К7-ФМЗ- А	1	40	4	40	4
Варочний котел	КЭ-250	4	5	0,5	20	2
Установка для формування м'ясних шматочків	FS 510 фірма Зайдельман	1	146	14,6	146	14,6
Пакувальна машина	TDP-3 фірма	1	20	2	20	2

	Филлинг					
Автоклав	SA 15X фірма JBT Food Tech	1	175	17,5	175	17,5
Столів для обробки 9 шт		9	9	0,9	81	8,1
Возиків для перевезення сировини по цеху		4	5,05	0,505	20,2	2,02
Шнекових транспортери	VE 500	9	11,11	1,111	100	10,0
Всього					981,2	98,12

$$T_p = 981,2 \times 0,08 = 78,496 \text{ тис. грн.}$$

$$Z_c = 981,2 * 0,02 = 19,624 \text{ тис. грн.}$$

$$ПВ_{об} = 1,2 \times (981,2 + 98,12 + 78,496 + 19,624) = 1412,928 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок інвестицій у будівництво проводимо на основі методу питомих капітальних вкладень. Питомі капітальні вкладення на будівництво 1 кв.м. виробничої будівлі заводу складають 4041 грн. Додатково необхідно врахувати капітальні витрати на проведення комунікацій (20 % від інвестицій на будівництво).

Враховуючи загальну площу виробничої будівлі 30,0*12,0 кв. м інвестиції на будівництво становлять:

$$ПВ_{буд} = 30,0 * 12,0 * 3 * 4041 \text{ грн/кв.м.} \times 1,2 / 1000 = 5237,784 \text{ тис. грн.}$$

Комбікормовому заводу знадобляться оборотні кошти. Обсяг оборотних коштів визначають за формулою:

$$ОК = ОВ \times T_{об} / 360, \quad (3.3)$$

де ОК – оборотні кошти підприємства;

ОВ – обсяг виробництва продукції за рік;

$$ОВ = 264 * 7 * 335,65 = 620284,94 \text{ тис. грн./рік}$$

T об – тривалість 1 обороту оборотних коштів (40 днів).

$$ОК = 620284,94 \times 40 / 360 = 68920,55 \text{ тис. грн.}$$

$$I = 1412,928 + 5237,784 + 68920,55 = 75571,26 \text{ тис. грн.}$$

3.1.2. Розрахунок виробничої програми

Розрахунок виробничої програми підприємства представимо у вигляді таблиці 3.1.2 та таблиці 3.1.3.

Комбікорм – це складна однорідна суміш очищених і подрібнених до необхідної крупності різних кормових засобів і мікродобавок, що виробляється за науково обґрунтованими рецептами і забезпечує повноцінну годівлю худоби, птиці й домашніх тварин. За призначенням і складом комбікорми поділяють на повнораціонні, концентрати, балансуєчі добавки і премікси.

Повнораціонний комбікорм повністю забезпечує потреби тварин і птиці в поживних, мінеральних та біологічно активних речовинах.

Таблиця 3.3

Розрахунок планового обсягу виробництва підприємства

	Показники	Значення
1	Виробнича потужність підприємства, т/добу	10
2	Плановий фонд робочого часу підприємства, діб	264
3	Коефіцієнт використання виробничої потужності	0,7
4	Плановий обсяг виробництва к/к на рік, тис. т	1848

Таким чином, плановий обсяг виробництва комбікорму становитиме 1,85 тис. т на рік.

Виробнича програма розраховується шляхом розподілу загального обсягу виробництва між основними видами продукції на основі попиту.

Таблиця 3.4

Виробнича програма підприємства

Вид продукції	Частка	Обсяг виробництва, тис. т
№ ПК-1 (повнораціонний комбікорм) для курочок-несучок	18,00 %	0,331
№ ПК-2 (для курочок-несучок)	16,00 %	0,296
№ ПК-3 (для курочок-несучок)	20,00 %	0,37
№ ПК-4 (ВРХ)	21,00 %	0,388
№ ПК-5 (Собаки)	15,00 %	0,28
№ ПК-6 (Кішки)	10,00%	0,185

Всього	100,00 %	1,85
--------	----------	------

3.1.3. Розрахунок собівартості продукції

Матеріальні витрати

Витрати на сировину та матеріали

Для кожного виду продукції наводиться калькуляція витрат на сировину

Таблиця 3.5

Рецепти комбікормової продукції

Компоненти	Масова частка (%) компонента в рецепті					
	№ ПК 1	№ ПК 2	№ ПК 3	№ ПК 4	№ ПК 5	№ ПК 6
1	2	3	4	5	6	7
М'ясні обрізки яловичі	9,0	–	2,0	8,0	–	9,0
М'ясо куряче	–	4,0	3,0	–	4,0	–
Всього м'ясної сировини	9,0	4,0	5,0	8,0	4,0	9,0
Шлунок курячий	–	–	–	4,9	3,5	–
Печінка куряча	4,0	–	–	4,0	–	–
Серце куряче	7,0	4,5	4,0	4,17	3,5	3,3
Легені яловичі	–	4,0	3,0	–	6,0	–
Печінка яловича	4,1	–	4,0	–	–	4,7
Нирки яловичі	–	4,0	4,0	–	3,0	2,8
Всього субпродуктів	15,1	12,5	15,0	13,07	16,0	10,8
Тюлька чорноморська	–	6,0	–	–	–	–
Тунець	–	–	–	–	–	5,0
Всього рибної сировини	–	6,0	–	–	–	5,0
Бульйон кістковий	5,0	52,0	54,0	51,0	52,0	51,0
Всього бульйону	5,0	52,0	54,0	51,0	52,0	51,0
Морква столова	6,0	4,0	3,4	5,2	4,2	5,0
Буряк столовий	–	5,0	3,0	–	2,2	–
Гарбуз	2,0	–	–	3,0	2,8	–
Пастернак	–	–	3,0	–	–	–
Всього овочів	8,0	9,0	9,4	8,2	9,2	5,0
Ячмінь лущений екструдований	–	2,5	3,0	–	2,0	1,0

Овес лущений екструдований	2,0	3,0	1,0	–	2,0	–
Рисова крупа екструдована	2,5	–	3,0	1,4	–	4,7
Кукурудза екструдована	–	–	–	1,0	2,5	–
Пшениця екструдована	3,0	2,5	–	2,0	2,5	1,0
Гречана крупа екструдована	–	–	–	3,2	–	–
Всього зернової сировини	7,5	8,0	7,0	7,6	9,4	6,7
Висівки пшеничні	–	–	5,0	2,0	–	–
Молоко сухе	1,4	–	–	1,4	–	1,5
Порошок яечний	1,3	–	–	1,2	–	1,5
М'ясо-кісткова мука	2,5	4,0	1,0	3,0	4,5	2,5
Мука з морських водоростей	1,0	–	–	0,3	–	0,5
Дріжджі кормові	0,1	0,1	–	0,1	0,5	0,3
Цикорій	–	–	–	–	–	0,5
Сіль кухонна	0,7	1,0	1,0	0,73	1,0	1,0
Премікс	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Всього сухих компонентів	8,0	6,1	3,0	7,73	7,0	8,8
Екстракт розторопші	–	–	–	–	–	0,2
Екстракт шабельнику	–	–	–	–	–	0,2
Екстракт ромашки	–	–	–	–	–	0,1
Екстракт розмарину	–	–	–	–	–	0,2
Всього екстрактів	–	–	–	–	–	0,7
Жирова композиція	2,4	2,4	1,6	2,4	2,4	2,4
Всього жирів	2,4	2,4	1,6	2,4	2,4	3,0

Загальні витрати на сировину представимо у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок загальних витрат на сировину

Вид продукції	Обсяг виробництва, тис. тонн	Витрати на сировину на 1 тонну, грн	Загальні витрати на сировину, грн
№ ПК-1	0,331	131463,32	43514,36
№ ПК-2	0,296	134522,93	39818,79
№ ПК-3	0,37	113491,24	41991,76
№ ПК-4	0,388	244739,7	94959,01
№ ПК-5	0,28	146370,6	40983,76
№ ПК-6	0,185	75675,67	14000,0
Всього	1,85	148793,31	275267,68

Витрати на матеріали для фасованого комбікорму приймаються на рівні 100 грн/кг фасованого к/к. Передбачено фасувати 20 % продукції.

$$В \text{ мат} = 1,85 \times 0,2 \times 100 = 37 \text{ тис. грн.}$$

Додаткові витрати на паливо й енергію

Витрати на енергію у зв'язку із зміною обладнання в результаті реконструкції заводу можна розрахувати за формулою:

$$E = N \times P_{\text{річ}} \times \Gamma_{\text{доб}} \times K_c \times m / 1000 \quad (3.4)$$

де N – сумарна потужність електродвигунів обладнання, 700 кВт;
 $P_{\text{річ}}$ – річний період роботи заводу в днях, 264 діб;
 $\Gamma_{\text{доб}}$ – середня тривалість роботи заводу за добу, 12 годин;
 K_c – коефіцієнт використання потужності електродвигунів, 0,7;
 m – тариф за 1 кВт×год електроенергії (за звітними даними заводу), 2,1 грн/кВт×год.

$$E = 3259,872 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на паливо в зв'язку з організацією процесу гранулювання комбікормів на заводі розрахувати за допомогою табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Розрахунок додаткової вартості палива

Показники	Гранулювання комбікормів
1. Річний обсяг гранулювання комбікормів, тис. т	1,85
2. Норма витрачання умовного палива на гранулювання 1 тонни комбікорму, кг	12
3. Річна потреба в умовному паливі, тонн	22,2
4. Вид натурального палива	газ
5. Коефіцієнт переводу умовного палива в натуральне	0,88
6. Річна потреба в натуральному паливі, т (або куб. м)	19,54
7. Вартість 1 тонни (або 1 куб. м) натурального палива, грн	10200
8. Вартість річної потреби натурального палива, тис.грн	199,308

Загальні витрати на паливо та енергію:

$$V_{\text{пе}} = 3259,872 + 199,308 = 3459,18 \text{ тис. грн.}$$

Загальні матеріальні витрати:

$$MВ = V_{\text{сир}} + V_{\text{мат}} + V_{\text{пе}}$$

$$MВ = 275267,68 + 37 + 3459,18 = 278763,86 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на оплату праці

По проекту для роботи підприємства необхідно 4 виробничих зміни. У структурі персоналу додатковий та управлінський персонал складає 30 % від виробничого.

Таблиця 3.8

Розрахунок витрат на оплату праці на 1 зміну

Склад виробничої зміни	Кількість	Фонд робочого часу, год/рік	Фонд оплати праці, грн/рік
Начальник зміни	1	2040	166831,2
Оператор	1	2040	124134
Вантажник	4	2040	30926,4
Апаратник	2	2040	86251,2
Технолог	1	2040	124134
Електрик	1	2040	55753,2
Всього основна заробітна плата	10		588030
Додаткова заробітна плата (60 %)			352818
Всього основна і додаткова заробітна плата,			940848

940848 грн

2

1881696 грн

Чисельність виробничого персоналу: $10 \times 2 = 20$ осіб.

Чисельність невиробничого персоналу: $2 \times 0,3 \approx 6$ осіб.

Загальна чисельність персоналу – 26 осіб.

При заробітній платі одного працівника невиробничого персоналу у 5500 грн, фонд оплати праці невиробничого персоналу складе:

$$25 \text{ осіб} \times 7500 \text{ грн} \times 12 \text{ міс.} / 1000 = 396,00 \text{ тис. грн.}$$

Загальні річні витрати на оплату праці складають:

$$В_{оп} = 1881,69 + 396 = 2277,69 \text{ тис. грн.}$$

Відрахування на соціальні заходи

Відрахування на соціальні заходи необхідно визначити, використовуючи встановлені ставки відрахувань (22 %):

$$В_{сз} = 2277,69 \times 0,22 = 501,09 \text{ тис. грн.}$$

Витрати з амортизації основних фондів, нематеріальних активів та інших позаоборотних активів

Амортизаційні відрахування будівель, споруд ($A_{буд}$) та обладнання ($A_{обл}$) можна розрахувати за формулою:

$$\Delta A_{буд(обл)} = (ПВ_{буд(обл)} - БВ_{буд(обл)}) * H_a / 100, \quad (3.5)$$

де $ПВ_{буд}$ та $ПВ_{обл}$ – первісна вартість встановлених будівель, споруд та впровадженого обладнання;

$BV_{б\ddot{y}д}$ та $BV_{обл}$ – балансова (залишкова) вартість демонтованих будівель, споруд та обладнання тощо;

H_a – норма річних амортизаційних відрахувань для основних фондів групи 1, до складу якої входять будівлі та споруди ($H_a = 5\%$); для основних фондів групи 3, до складу якої входить технологічне обладнання ($H_a = 20\%$).

$$A_{обл.} = 1412,928 \times 0,2 = 295,88 \text{ тис. грн,}$$

$$A_{буд.} = 5237,784 \times 0,05 = 261,89 \text{ тис. грн,}$$

$$A_{заг} = 295,89 + 261,89 = 544,47 \text{ тис. грн.}$$

Відрахування на ремонт будівель, споруд ($PM_{б\ddot{y}д}$) та обладнання ($PM_{обл.}$) необхідно визначити у розмірі 30 % від амортизаційних відрахувань будівель, споруд та обладнання відповідно:

$$\Delta PM_{б\ddot{y}д(обл.)} = 0,3 \times \Delta A_{б\ddot{y}д(обл.)}, \quad (3.6)$$

$$PM_{буд} = 261,89 \times 0,3 = 78,57 \text{ тис. грн,}$$

$$PM_{обл.} = 295,89 \times 0,3 = 88,77 \text{ тис. грн,}$$

$$PM_{заг} = 78,57 + 88,77 = 163,34 \text{ тис. грн.}$$

Загальні витрати за статтею «Амортизація» складають:

$$544,47 + 163,34 = 707,82 \text{ тис. грн.}$$

3.1.4. Додаткові інші витрати

Інші витрати приймаємо на рівні 2 % від матеріальних витрат

$$V_{інші} = 278763,86 \times 0,02 = 5575,28 \text{ тис. грн}$$

Всі статті собівартості продукції нового комбікормового заводу необхідно показати в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Розрахунок виробничих витрат підприємства

Елементи економічних витрат	Сума витрат, тис.грн	
	Всього, тис. грн	на 1 т, грн
1. Матеріальні витрати	278763,86	150683,16
в тому числі: сировина та матеріали	275267,68	148793,34
паливо та енергія	3259,872	1762,09
2. Витрати на оплату праці	2277,696	79,75
3. Відрахування на соціальні заходи	501,09312	17,55

4. Амортизація основних фондів, нематеріальних активів та інших позаоборотних активів	707,82	24,78
5. Інші витрати	5575,28	3013,66
Всього витрат (собівартість виробленої продукції)	566353,29	306136,91

3.1.5. Розрахунок річного обсягу реалізованої продукції та прибутку від реалізації продукції

Таблиця 3.10

Розрахунок річного обсягу реалізованої продукції та прибутку від реалізації продукції

Вид продукції	Обсяг виробництва, тис. тонн	Собівартість 1 т, грн	Ціна 1 т, грн	Собівартість виробництва продукції, тис грн	Обсяг виробництва, тис.грн	Прибуток, тис. грн
№ ПК-1	0,331	55101,6	111709,3	18238,63	36975,77	18737,14
№ ПК-2	0,296	48981,9	98820,81	14498,64	29250,96	14752,32
№ ПК-3	0,37	61227,4	123728	22654,13	45779,37	23125,24
№ ПК-4	0,388	64288,8	126777,3	24944,04	49189,6	24245,56
№ ПК-5	0,28	45920,5	98122,59	12857,74	27474,33	14616,59
№ ПК-6	0,185	30613,7	80574,73	5663,53	14906,33	9242,795
Всього	1,85			98856,71	203576,4	46984,63

Розрахунок річного обсягу виробництва та суми прибутку проведемо в таблиці 3.11. Рівень рентабельності по кожному виду продукції приймаємо в межах 8-10 %.

Таким чином, річний обсяг виробленої та реалізованої продукції становитиме 203576 тис. грн, а прибуток – 46985 тис. грн на рік.

3.1.6. Оцінка економічної ефективності інвестицій у будівництво заводу

Вихідними даними для оцінки економічної ефективності інвестицій у реконструкцію заводу є показники, що містяться в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Вихідні дані для оцінки економічної ефективності інвестицій

Показники	Значення
1. Річний обсяг реалізованої продукції, тис. грн	203576
2. Повна собівартість річного обсягу реалізованої продукції, тис. грн	98856,7
3. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн	46985
4. Чистий прибуток підприємства, тис. грн	38527,7
5. Амортизація основних фондів, нематеріальних активів та інших позаоборотних активів, тис.г рн	707,82
6. Сума інвестицій у будівництво, тис. грн	37785,6

Прибуток від реалізації продукції розраховують як різницю між виручкою від реалізації продукції та повною її собівартістю.

Оцінку економічної ефективності інвестицій в будівництво комбікормового заводу здійснюють за допомогою показника строку окупності інвестицій (T).

Строк їх окупності можна розрахувати за формулою:

$$T = I / \text{ЧП} \quad (3.7)$$

де ЧП – чистий прибуток заводу;

Власними коштами заводу для інвестування може бути сума чистого прибутку заводу та річної суми амортизації основних фондів заводу.

$$T = 37785,63 / 46985 * 0,82 = 1 \text{ рік}$$

Таким чином, ми бачимо, що проект будівництва є доцільним. Розрахунок чистої поточної вартості майбутніх доходів у кожному році слід здійснити за допомогою табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Розрахунок чистої поточної вартості майбутніх доходів, тис.грн[28]

Показники	Період реалізації проекту, роки			усього
	1	2	3	
ІС, сума інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	37785,6			
ЧП, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	37785,60			37785,60

Грошовий потік від проекту, тис. грн	37786,00	37786,00	37786,00	75572,00
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %	32,00			
Коефіцієнт дисконтування	1,00	0,76	0,57	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	37786,00	28641,79	16440,39	82868,17
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн	37786,00	66427,79	82868,17	187081,96
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проекту, тис. грн	1721,30	1304,75	748,92	3774,97
Чистий дохід (ЧД), тис. грн				37786,40
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн				149296,36
Внутрішня норма доходності (IRR), %				0,38
Індекс доходності (ІД)				4,95
Період окупності (ПО), роки				1,00
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років				1,00
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проекту, %				247,82

Чиста нинішня вартість (NPV) – це різниця між поточною вартістю результатів і поточною вартістю витрат за проектом.

Якщо $NPV > 0$, то проект можна рекомендувати до реалізації, якщо $NPV < 0$ - це збитковий проект і його необхідно відхилити.

$$NPV = \sum ЧПД - I \quad (3.8)$$

Дисконтований строк окупності приблизно дорівнює 1 рік, тому проект будівництва є доцільним. Основні техніко-економічні показники будівництва нового заводу відображено в табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Основні техніко-економічні показники роботи комбікормового заводу

Показники	Значення
1. Річний обсяг виробництва комбікормів у натуральному виразі, тис.т	1,85
2. Реалізована (вироблена) продукція, тис.грн	111915
3. Повна собівартість продукції, тис.грн	98856,7
4. Прибуток від реалізації продукції, тис.грн	13058,22
5. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн	0,91
6. Середньооблікова чисельність персоналу за основною діяльністю, осіб	26,00
7. Продуктивність праці, тис. грн/особу	23857,11
8. Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн	3325,36
9. Фондовіддача, грн/грн	186,53
10. Середньорічна вартість оборотних коштів, тис. грн	34460,27
11. Рентабельність, %	
- продукції	9,5
- виробництва	142,4
12. Річна виробнича потужність, тонн	2642,8
13. Коефіцієнт використання виробничої потужності	0,7
14. Середня оптова ціна за 1 тону комбікорму (без ПДВ), грн	55500
15. Строк окупності будівництва, років	3,5
16. NPV, тис. грн	33860
17. Строк окупності дисконтований, років	3

Результати розрахунків свідчать, що на будівництво комбікормового заводу необхідні інвестиції у розмірі 38 млн. грн, які будуть окуплені на протязі 1 року з урахуванням дисконтування. Таким чином, можна зробити висновок, що проєкт виробництва вологої комбікормової продукції для домашніх тварин є економічно доцільним. Представлений проєкт є економічно ефективним за умови забезпечення визначеного в розрахунках обсягу реалізації комбікорму.

Розрахунок впливу заходу на показники діяльності підприємства

Для відображення впливу заходу на основні показники діяльності підприємства складемо таблицю 3.14

Таблиця 3.14

Вплив інноваційного заходу на техніко-економічні показники ДП «Куліндорівський КХП»[28]

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)										
	Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби (нематеріальні активи)	оборотні кошти		Усього	у тому числі:				Інші витрати				
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних фондів					
Проект виробництва вологої комбікормової продукції для домашніх тварин	203576	3325,36	34460,27	111915	98856,7	91596,48	2969	837,41	907,82	2546,0	26	46985	38528	3,5
Усього	203576	3325,36	34460,27	111915	98856,7	91596,48	2969	837,41	907,82	2546,0	26	46985	38528	3,5

Таблиця 3.15

**Основні техніко-економічні показники діяльності ДП
«Куліндорівський КХП» до та після впровадження заходу [28]**

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис. т	107000,00	107000,00	0,00	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тонн	20294,00	22144,00	1850,00	9,12
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,19	0,21	0,02	x
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	152500,00	356076,00	203576,00	133,49
- у порівняльних цінах, тис.грн	144988,14	348564,14	203576,00	140,41
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	162380,00	365956,00	203576,00	125,37
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	69710,00	73035,36	3325,36	4,77
7. Фондовіддача, грн/грн	2,08	4,77	2,69	129,45
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	37073,06	71533,33	34460,27	92,95
9. Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	4,38	5,12	0,74	16,80
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	310,00	336,00	26,00	8,39
11. Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	467,70	1037,39	569,69	121,81
12. Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	65,00	84,00	19,00	29,23
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	137738,70	236595,40	98856,70	71,77
- матеріальні витрати	110180,70	201777,18	91596,48	83,13
- витрати на оплату праці	20150,00	23119,00	2969,00	14,73
- відрахування на соціальні заходи	4433,00	5270,41	837,41	18,89
- амортизація	1292,00	2199,82	907,82	70,26
- інші операційні витрати	1683,00	4229,00	2546,00	151,28
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,95	0,66	-0,29	-30,06
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,72	0,57	-0,15	-21,30
16. Чистий дохід, тис. грн.	172500,00	376076,00	203576,00	118,02
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	139598,00	238454,70	98856,70	70,82
18. Чистий прибуток, тис.грн.	26979,60	65507,30	38527,70	142,80
19. Рентабельність продажів, %	15,60	17,90	2,30	x
20. Рентабельність продукції, %	19,30	27,47	8,17	x

Як свідчать розрахунки, приведені в таблиці 3.15 в результаті реалізації заходу покращаться основні техніко-економічні показники діяльності підприємства. Так, позитивну динаміку мають показники ефективності використання ресурсів: основних засобів (фондовіддача зросла на 2,69 грн/грн.), персоналу (продуктивність праці збільшилася на 570, тис. грн), оборотних коштів (коефіцієнт оборотності збільшився на 0,74 оберту). Також можна констатувати покращення узагальнюючих показників ефективності господарської діяльності: показник витрат на 1 грн продукції зменшиться на 0,29 грн, рентабельність продукції виросте на 8,17%, рентабельність продажів виросте на 2,3%. Чистий прибуток підприємства збільшиться на 38528 тис. грн.

3.2. Впровадження інноваційного заходу для підвищення прибутковості ПАТ «Миколаївський КХП»

Проаналізувавши виробничу діяльність ПАТ «Миколаївський КХП» ми зробили висновки, що підприємству на сучасному етапі дуже важко. Економічні показники мають дуже низькі або від'ємні значення. Це означає, що підприємство на грані банкрутства. Зовсім недавно були внесені вагомні інвестиції в основні засоби але, на жаль, ефективність використання їх значно знизилась. Дуже підвищились операційні витрати, собівартість реалізованої продукції і таким чином дуже знизились в динаміці коефіцієнти рентабельності. Ми хочемо запропонувати інноваційний захід, який був би не дуже витратним, але допоміг би підприємству трохи скоротити свої збитки й підвищити ефективність виробничої діяльності.

Зберігання зерна в рукавах. Технологічні аспекти.

Технологія зберігання зерна в рукавах зробила революцію та набула найбільшого поширення в Аргентині. З 2000 по 2008 роки завдяки своїй економічній ефективності вона стала одним із факторів успішності сільського господарства цієї країни. Практично 40% усього вирощеного зерна зберігалися в рукавах.

Зберігання зерна в рукавах (мішках) має два основні принципи:

- збереження зерна в герметичній та модифікованій атмосфері;
- досягнення ефекту автоматичної зміни внутрішнього середовища рукава.

Це відбувається завдяки тому, що мікроорганізми та комахи, наявні в зерні, дихають і споживають кисень (O_2). Отже – зменшують його концентрацію в рукаві і в той же час збільшують кількість вуглекислого газу (CO_2)

Якість зерна, яке упаковується в мішок є фундаментальною складовою технології. Зерно – це живий організм і воно повинно бути здоровим, чистим та не битим.

Якість урожаю, який упаковується в герметичний рукав, є фундаментальною складовою технології. Зерно – це живий організм і воно повинно бу-

ти здоровим, чистим та не битим. Цими факторами зменшується ризик можливих втрат, оскільки таке зерно має більший опір пошкодженням в процесі збереження.

На сьогодні в Україні найпопулярніші культури для завантаження в рукава це:

- кукурудза
- соя
- пшениця
- соняшник
- ячмінь

Для кожної культури існують свої допустимі норми вмісту вологи для зберігання протягом 12 місяців. Загалом, вологість, при якій може зберігатись зерно, не має перевищувати базову вологість для продажу. Дотримання рекомендованих показників вологості забезпечує довгострокове зберігання з відмінними якісними показниками.

По мірі того, як збільшується вологість запакованого в рукава зерна – скорочується термін його зберігання без втрат у якості. Температура середовища, в такому разі теж впливає на дозволені часові рамки.

Зберігаючи зерно з підвищеною вологістю в рукавах потрібно слідкувати за процесами, що відбуваються всередині рукава та періодично проводити відбір проб на аналіз.

Досвід наших польських сусідів показує, що кукурудза з вологістю 17-20 % може зберігатися для подальшої досушки та продажу протягом 90 днів (при середній температурі повітря від -3 градС до +4 градС). Українські господарства також використовують рукава для короткострокового зберігання – існує досвід збереження кукурудзи 29-22% вологи терміном 30-35 днів.

Технологічний процес зберігання в рукавах є достатньо простим, але не легким. Тому потребує достатньої уваги та дотримання певних норм.

В першу чергу – це комплект техніки, про вартість якого ми розповідаємо в статті «Зберігання зерна в рукавах. Переваги та недоліки технології» –

завантажувач та вивантажувач з рукавів, бункер-накопичувач зерна та два трактори.

Далі готується площадка для розміщення рукавів відповідно до таких вимог:

- поверхня ґрунту, де будуть лежати рукави повинна бути максимально рівною та твердою, бути далеко від дерев, кущів та електроопор;
- площадка має знаходитись якомога вище, бути без виступів та заглиблень, без пеньків, гілок, каміння чи інших рослин;
- до місця знаходження рукавів має бути легкий доступ, бажано огорожений, щоб запобігти потраплянню тварин на територію.

Силосний прес BUDISSA BAGGER RT 8000

Силосний прес BUDISSA BAGGER призначений для закладки у полімерні рукава різних видів кормів та органічних мас: сінажу, силосу, вологого зерна, пивної дробини та жому.

Таблиця 3.16

Характеристика обладнання

1	тунель на 2,7 м
2	кормовий стіл з гумовим транспортером
3	2 вальцевих дозатора
4	гальма
5	гідравлічний домкрат
6	зчпний пристрій для транспортування
7	сталева решітка
8	2 троса довжиною 70 м
9	механічна лебідка для підняття рукав
10	гідравлічний пристрій для намотування тросу
11	широкі шини
12	карданний вал

Додаткове обладнання:

- незалежна гідравлічна система
- гідравлічний очищувач тунелю
- гідравлічна / електрична система для підняття рукава
- тунель на 3,0 м
- алюмінієва решітка
- аплікатор для внесення консерванту

Таблиця 3.17

Властивості гідравлічної системи

Робоча ширина/висота	6,0 м / 3,4 м
Вага	6,0 т
Привід	90,0 - 160,0 к.с.
Продуктивність	60 - 100 т/год
Діаметр рукава	2,7 м, 3,0 м
Довжина рукава	60 м, 75 м

Отже, економія при прямому перевезенні з поля на завод становитиме 825 тис. грн. Звичайно, що ця цифра орієнтовна, але модель розрахунку можна використати для масштабування на власну ситуацію. Навіть якщо купувати кукурудзу пізніше і вже з товарною вологістю – вартість перевезення та сушіння все одно буде закладена в ціну сировини на момент покупки. Суха на елеваторі чи волога в рукавах

Ми підійшли до найзатратнішої частини – послуги елеватора. Для розрахунку беремо всі ті ж 10 тис.т, умовну вологість кукурудзи 21%, і мінімальний термін зберігання 45 днів. Вартість очистки та вартість “простою” вантажного транспорту в чергах на елеватор не враховуємо.

У розрахунок вартості зберігання в рукавах ми не включили амортизацію техніки, витрати на підготовку площадки для розміщення рукавів, витрати на проживання та харчування оператора, а також витрати на обслуговування рукавів. В результаті отримуємо досить цікаві цифри:

Послуги елеватора - 8 388 840 грн

Зберігання вологої кукурудзи в рукавах - 3 404 800 грн

Різниця - 4 984 040 грн

П’ять мільйонів різниці. Так, ми чудово розуміємо, що ці розрахунки не ідеальні і можуть відрізнятися від реальних витрат. У когось транспорт дешевше, у когось витрати на сушку менші, а хтось знаходиться прямо поруч з елеватором. Ситуації різні, та факт залишається фактом – зберігати вологу кукурудзу в рукавах для виробництва спирту значно вигідніше ніж викорис-

товувати виключно суху. Тим більше, що волога кукурудза в сезон збору дешевша за суху товарну через 3-6 місяців.

Головна ідея – купити дешеву кукурудзу і зберегти її без сушіння.

Ми повинні закладати вологу кукурудзу з вересня по грудень, як нам дозволяє погода. Інколи за один день можна встигнути заготовити до тисячі тонн. В осінній період ціна на кукурудзу найнижча і у фермерів можна купувати її у перерахунку на товарну вологість, за воду не платили.

Найсирішу кукурудзу потрібно одразу запускали у виробництво, середньої вологості – в рукава, а найсухішу досушувати на власній сушарці, а потім на склад.

Рукава лежали на заводі, навколо заводу і на токах наших партнерів – виробників кукурудзи. І, фактично, до травня ми можемо працювати на вологій кукурудзі. Головне при зберіганні в рукавах – це цілісність сховища. Тому потрібно робити щоденні огляди, вчасно ремонтувати місця пошкоджень і боротися з воронами.

На сьогоднішній день в калькуляції спиртового виробництва, та при таких цінах на сировину, у собівартості спирту в понад 250 EUR до 90% складає сировина – зерно. Тобто собівартість готової продукції на 90% залежить від вартості зерна, а в даному випадку кукурудзи. Якість спирту і вихід спирту, при цілісності зберігання рукавів, не зазнавали жодних змін.

Тому зараз ця технологія стала ще актуальніше, бо ціна на газ постійно зростає, отже сушка буде постійно дорожчати.

Переваги технології силосування кормів в полімерних рукавах а саме:

- нижча вартість у порівнянні з будівництвом нової силосної ями;
- моментальне герметичне закриття утрамбованої маси;
- мінімізація небажаних патологічних реакцій в процесі ферментації та зберігання;
- мінімізація втрат при зберіганні;
- відсутність занесення бруду колесами техніки;
- можливість застосування техніки будь-якого класу потужності;

- вибір місця зберігання в залежності від виробничих потреб;
- економічне, недороге доповнення до наявних можливостей зберігання;
- відсутність шкідливого впливу на навколишнє середовище;
- герметично закрита, газонепроникна система.

Мобільно-вальцеві плющилки

Плющилки ROmiLL серії CP виконують чотири операції одночасно:

- плющення зерна;
- внесення консервуючої речовини в плющене зерно та додаткове зволоження сировини;
- перемішування консервуючої речовини та плющеного зерна; запресовка маси в полімерний рукав.

Значне зниження витрат на післяжнивну заготівлю:
Витрати дизельного палива всього 0,9 л на 1 тону продукту.

Один оператор для роботи - від плющення до запресовки.

Структура плющення корму регулюється: для ВРХ та для тварин з однокамерним шлунком.

Альтернативне використання плющилок ROmiLL серії CP:

- закладка в рукава різних видів кормів та органічних мас (жом, пивна дробина);
- плющена і оброблена консервантом сировина може вивантажуватись, наприклад, до силосних ям;
- використання як дробарки / плющилки зернових культур протягом року.

Таблиця 3.18

Характеристика

	ROmiLL CP1 little	ROmiLL CP1	ROmiLL CP2
Продуктивність (дрібно)	4 – 8 т/год	8 – 15 т/год	15 – 30 т/год
Продуктивність	8 – 15 т/год	15 – 20 т/год	30 – 40 т/год

(грубо)			
Потужність трактора	70-100 к.с.	100 к.с.	160 к.с.
Розмір бункера	2,0 м ³	2,8 м ³	3,0 м ³
Кількість та розмір вальців	2 x 600 мм	2 x 900 мм	4 x 900 мм
Вага	1820 кг	2070 кг	4950 кг

Переваги застосування технології закладки вологого зерна в рукава:

- економія коштів на сушці та транспортуванні зерна;
- підвищення продуктивності корів;
- закладене в рукава зерно, містить більше розчинних цукрів, краще засвоюється, має високий показник використання розчинного азоту, оптимізує співвідношення крохмалю в рубці та тонкій кишці, знижує появу ацидозу рубця.

3.2.2. Розрахунок показників інвестиційної привабливості проекту

У якості основних показників розрахунку ефективності інвестиційних проектів використовують наступні показники:

- Чистий приведений (дисконтований) дохід (NPV);
- Внутрішня норма доходності (IRR);
- Індекс доходності (ІД);
- Період окупності (ПО);
- Рентабельність інвестицій (Ri).

$$NPV = \sum \text{ЧГП} - \sum \text{ЧИ}$$

де: $\sum \text{ЧГП}$ - сума чистого грошового потоку від проекту в сьогоденній вартості;

$\sum \text{ЧИ}$ - сума чистої (приведеної) вартості коштів, що інвестовано в проект.

$$IRR = d_1 + \frac{NPV_{d1}}{NPV_{d1} - NPV_{d2}} \cdot (d_2 - d_1),$$

де d_1, d_2 -ставки дисконтування, які обрано;

NPV_{d1}, NPV_{d2} – чистий приведень дохід проекту при ставках дисконтування d_1 й d_2 відповідно.

$$ІД = \text{ЧГП} / \text{ЧИ}$$

$$ПО = ІС / \text{ГП},$$

де ІС - інвестовані кошти, що вкладено в проект, грн.;

ГП - річний грошовий потік підприємства, грн;

$$ГП = ЧПр + A_{рік},$$

де Чпр - чистий річний прибуток від реалізації проекту, грн;

$A_{рік}$ - річна сума амортизаційних відрахувань, грн.

$$Під = t + (ІС - \sum ЧДП t) / ЧДП t+1$$

де t - період, що передує періоду окупності, років

$$Rи = ЧПП / ЧИ * 100 (\%),$$

де: ЧПП - чистий приведений прибуток від проекту

У таблиці 3.2.1 наведено склад грошового потоку від проекту.

Таблиця 3.19

Склад грошового потоку від проекту

	1	2	3	Усього
Збільшення поточних витрат	480,69	361,42	271,75	1113,86
Збільшення суми чистого доходу	1090,69	820,07	616,59	2527,35
Збільшення прибутку	610,00	458,65	344,85	1413,49
Збільшення суми податку на прибуток	109,80	82,56	62,07	254,43
Приріст чистого прибутку від проекту	500,20	376,09	282,77	1159,06
Грошовий потік від проекту	500,20	376,09	282,77	1159,06

У таблиці 3.19 наведено розрахунок ефективності проекту впровадження нового виду продукції на підприємстві.

Таблиця 3.20

Розрахунок показників ефективності інвестиційного проекту[28]

Показники	Період реалізації проекту				усього
	0-й рік	1 рік	2 рік	3 рік	
ІС, сума інвестованих у проект коштів	1037,6				1037,6
Ставка дисконту при СЗК=33%	1				
ЧІ, чиста (наведена) вартість інвестованих у проект коштів	1037,6				1037,6
Грошовий потік від проекту		919,5	919,5		1839
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %		32			

Ставка дисконту		0,7576	0,5739		
Дисконтований грошовий потік у році		696,6	527,7		1224,3
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком		696,6	1224,3		1920,9
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проекту		919,5	919,5		1839
Чд - чистий дохід, тис грн.		2128,29 – 1037,6 =			1090,6 9
NPV, тис грн.		1920 – 1037,6 =			882,4
IRR, %		<i>функція "Підбір параметру" з Excel</i>			49%
Індекс прибутковості (ІП);		1839/1037,6 =			1,77
Період окупності (ПО); років		1037,6/500,2=			2,1
Період окупності з урахуванням дисконтування (ПОдис.), років					1,35
Рентабельність інвестицій (Ri), %		500,2/1037,6 * 100=			48

У результаті інвестиційного аналізу можна зробити висновок про високу ефективність даного проекту. Чистий дохід становитиме 500,2 тис. грн. Період окупності з урахуванням дисконтування триватиме 2,1 року. Рівень рентабельності інвестицій становитиме 48%.

Значення основних показників ефективності відображено в таблиці 3.21

Таблиця 3.21

Результати аналізу ефективності інвестиційного проекту[28]

Показники	Значення
NPV, тис грн.	882,4
IRR, %	39
Індекс прибутковості (ІП);	1,57
Період окупності(ПО); років	2,07
Період окупності з урахуванням дисконтування (ПО дис.), років	1,35
Рентабельність інвестицій (Ri), %	48,2

Таблиця 3.22

Вплив інноваційного заходу на техніко-економічні показники ПАТ «Миколаївський КХП»[28]

№ п/п	НАЙМЕНУВАННЯ ЗАХОДІВ	Інвестиції, тис. грн.		Зміни показників діяльності підприємства (±)									
		Всього	у тому числі в		Вироблена продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.			Прибуток, тис. грн.	Чистий прибуток	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окуп- ності, КВ, років	
			основні засоби	оборотні активи		Всього	у тому числі:						
							Матеріальні витрати	Оплата праці та відрахування на соціальні заходи					Амортизаційні відрахування та витрати на утримування основних засобів
1.	Комплект техніки призначений для закладки у полімерні рукава різних видів кормів та органічних мас	1037,6	150,87	886,7	1090,69	480,69	47,54	405	28,15	610	500,2	3,0	2,07

Таблиця 3.23

**Техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Миколаївський КХП»
до і після проведення заходу**

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Середньорічна виробнича потужність, тис. т	50000,00	50000,00	0,00	0,00
2.Фактично вироблено продукції, тонн	6904,80	7384,80	480,00	6,95
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,14	0,15	0,01	5,50
4.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	52126,10	53216,79	1090,69	2,09
-у порівняльних цінах, тис.грн	50063,88	51154,57	1090,69	2,18
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	51855,00	52945,69	1090,69	2,10
6.Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	107120,50	107271,37	150,87	0,14
7.Фондовіддача, грн/грн	0,47	0,48	0,01	1,46
8.Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	42506,30	43393,00	886,70	2,09
9.Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	1,22	1,22	0,00	0,01
10.Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	169,00	172,00	3,00	1,78
11.Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	296,24	297,41	1,17	0,40
12.Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	1183,00	1376,00	193,00	16,31
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	126942,00	127422,69	480,69	0,38
- матеріальні витрати	47478,00	47525,54	47,54	0,10
- витрати на оплату праці	19847,00	20162,90	315,90	1,59
- відрахування на соціальні заходи	4149,00	4238,10	89,10	2,15
- амортизація	15238,00	15266,15	28,15	0,18
- інші операційні витрати	40230,00	40230,00	0,00	0,00
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	2,44	2,39	-0,05	-1,87
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,91	0,89	-0,02	-1,86
16. Чистий дохід, тис. грн.	51855,00	52945,69	1090,69	2,10

17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	65042,00	65522,69	480,69	0,74
18. Чистий прибуток, тис.грн.	-10813,34	-10313,14	500,20	-4,63
19. Рентабельність продажів, %	-20,85	-19,48	1,37	x
20. Рентабельність продукції, %	-16,63	-15,74	0,89	x

Запропонований захід можливо впроваджувати на підприємстві, так як:

- підвищується чистий прибуток підприємства на 500,2 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,9%;
- підвищується чистий дохід від реалізації продукції на 1090,69 тис. грн.;
- зросла фондівдача на 1 копійку;
- підвищується середній виробіток працівника на 1,17 тис. грн.;
- капітальні вкладення на запропонований захід окупується за 2,0 роки, тобто в економічно ефективний термін часу.

Висновки до розділу 3

Після проведення техніко-економічного аналізу виробничої діяльності двох підприємств борошномельної галузі промисловості, ми зробили висновки щодо економічного становища кожного з них.

Для максимізації прибутковості ми запропонували два заходи для кожного з них.

Перший захід для ДП «Куліндорівський КХП» – це Проект виробництва вологої комбікормової продукції для домашніх тварин. Результати розрахунків свідчать, що на будівництво комбікормового заводу необхідні інвестиції у розмірі 38 млн. грн, які будуть окуплені на протязі 1 року з урахуванням дисконтування. В результаті реалізації заходу покращаться основні техніко-економічні показники діяльності підприємства. Так, позитивну динаміку мають показники ефективності використання ресурсів: основних засобів (фондовіддача зросла на 2,69 грн/грн.), персоналу (продуктивність праці збільшилася на 570, тис. грн), оборотних коштів

(коефіцієнт оборотності збільшився на 0,74 оберту). Також можна констатувати покращення узагальнюючих показників ефективності господарської діяльності: показник витрат на 1 грн продукції зменшиться на 0,29 грн, рентабельність продукції виросте на 8,17%, рентабельність продажів виросте на 2,3%. Чистий прибуток підприємства збільшиться на 38528 тис. грн.

Для ПАТ «Миколаївський КХП» ми запропонували захід – впровадження Комплекту техніки призначеного для закладки у полімерні рукава різних видів кормів та органічних мас. Даний захід не потребує великих витрат, оскільки підприємство не має вільних коштів і перебуває в затрудненому становищі.

У результаті інвестиційного аналізу ми зробили висновок про високу ефективність даного проекту. Чистий дохід становитиме 500,2 тис. грн. Період окупності з урахуванням дисконтування триватиме 2,1 року. Рівень рентабельності інвестицій становитиме 48%.

Запропонований захід можливо впроваджувати на підприємстві, так як:

- підвищується чистий прибуток підприємства на 500,2 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,9%;
- підвищується чистий дохід від реалізації продукції на 1090,69 тис. грн.;
- зросла фондівдача на 1 копійку;
- підвищується середній виробіток працівника на 1,17 тис. грн;
- капітальні вкладення на запропонований захід окуповується за 2,0 роки, тобто в економічно ефективний термін часу.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки прибутковість діяльності – найважливіший оціночний показник діяльності підприємства, джерело матеріального добробуту підприємства і його працівників, держави в цілому. Прибутковість включає такі показники, як прибуток підприємства, рентабельність окремих аспектів діяльності.

На сучасному етапі для підприємств харчової галузі України прибуток являє собою не тільки кінцевий фінансовий результат, що характеризує їх виробничо-господарську діяльність, але і життєво важливий поштовх до нового витка розвитку та утримання конкурентоспроможності.

Адже зростання прибутку створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємств, здійснюючи розширене відтворення, для їх інвестиційного та інноваційного розвитку, виступає засобом стимулювання працівників, виконання зобов'язань перед бюджетом, банками, іншими організаціями, характеризує ступінь ділової активності та фінансового благополуччя. Кожне підприємство прагне максимізувати прибутковість й підвищити економічну ефективність своєї виробничої діяльності.

На прикладі двох борошномельних підприємств, а саме ДП «Куліндорівський КХП» і ПАТ «Миколаївський КХП» ми провели ретельний техніко-економічний аналіз їх виробничої діяльності. Відповідно тепер ми можемо зробити такі висновки.

ДП «Куліндорівський КХП» має значну виробничу потужність 107 тис. тонн, яка характеризується недостатнім рівнем використання, про що свідчить значення коефіцієнта використання виробничої потужності 19%. У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції у натуральному вираженні на 3081 тону або на 13,2%. Це зменшення вплинуло на обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 14500 тис. грн. або на 8,68%. І в базовому, і у звітному році підприємство реалізувало практично всю виготовлену продукцію й залишки

зі складу. Це може свідчити про відмінну роботу відділу збуту та про відсутність помилок при складанні виробничої програми.

Ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції зменшився 36 копійок.

Оборотність оборотних засобів прискорилаь на 0,28 обороту. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зменшилась на 10 осіб, а середньорічний виробіток одного робітника зменшився на 54,2 тис. грн. або 10%, при цьому середньорічна заробітна плата одного робітника зросла на 5 тис. грн. або 8%. Отже підприємство не достатньо раціонально використовує трудові ресурси.

Витрати на виробництво продукції у звітному році, в порівнянні з базовим роком, знизились на 9221,3 тис грн. або 6%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 7 копійок і склали 95 копійок. Збільшення значення цього показника є негативною характеристикою діяльності підприємства. При цьому матеріаломісткість продукції не змінилась і склала 72 коп. Дані показники мають непогані значення для виробничої діяльності підприємства.

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 4877,36 тис. грн. або 15% в порівнянні з базовим роком, при цьому чистий дохід (виручка) від реалізації продукції знизився на 14500 тис. грн. або на 7,7%, а собівартість реалізованої продукції – на 8552 тис. грн. або 6%.

Значення показників рентабельності у звітному році, в порівнянні з базовим роком, збільшились, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

ПАТ «Миколаївський КХП» має незначну виробничу потужність, яка складає 50 тис. тонн. Це в два рази менше ніж ДП «Куліндорівський КХП». При цьому, виробничу потужність характеризується також низьким рівнем використання, значення коефіцієнта використання виробничої потужності в динаміці знизилось і склало 14%.

У звітному році в порівнянні з базовим роком зменшився обсяг виробленої продукції у натуральному вираженні на 1353 тонни або на 16%. Це зменшення вплинуло на обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства на 7747 тис. грн. або на 13%.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилась: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції зменшився 1,21 грн.

Оборотність оборотних засобів уповільнилась на 0,31 обороту.

У звітному році, в порівнянні з базовим роком, середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зменшилась на 78 осіб, а середньорічний виробіток одного робітника збільшився на 53,8 тис. грн. або на 22%, при цьому середньорічна заробітна плата одного робітника зросла на 143%. Витрати на виробництво продукції у звітному році, в порівнянні з базовим роком, зросли на 118%. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 1,47 копійок. Можливо до цих витрат були додані витрати майбутніх періодів. Збільшення значення цього показника є негативною характеристикою діяльності підприємства. Це говорить про те, що підприємство стало збитковим. Матеріаломісткість продукції також зросла на 0,64 грн і склала 0,91 грн.

Чистий прибуток підприємства у звітному році зменшився на 24397 тис. грн. або 180% в порівнянні з базовим роком, при цьому чистий дохід (виручка) від реалізації продукції знизився на 7105 тис. грн. або на 12%, а собівартість реалізованої продукції зросла на 53%.

Значення показників рентабельності у звітному році, в порівнянні з базовим роком, знизились і мають від'ємне значення, що також являється негативною характеристикою діяльності підприємства.

Для максимізації прибутковості ми запропонували два заходи для кожного з них.

Перший захід для ДП «Куліндорівський КХП» – це Проєкт виробництва вологої комбікормової продукції для домашніх тварин. Результати розрахунків свідчать, що на будівництво комбікормового заводу необхідні інвестиції у розмірі 38 млн. грн, які будуть окуплені на протязі 1 року з урахуванням дисконтування. В результаті реалізації заходу покращаться основні техніко-економічні показники діяльності підприємства. Так, позитивну динаміку мають показники ефективності використання ресурсів: основних засобів (фондовіддача зросла на 2,69 грн/грн.), персоналу (продуктивність праці збільшилася на 570, тис. грн), оборотних коштів (коефіцієнт оборотності збільшився на 0,74 оборту). Також можна констатувати покращення узагальнюючих показників ефективності господарської діяльності: показник витрат на 1 грн продукції зменшиться на 0,29 грн, рентабельність продукції виросте на 8,17%, рентабельність продажів виросте на 2,3%. Чистий прибуток підприємства збільшиться на 38528 тис. грн.

Для ПАТ «Миколаївський КХП» ми запропонували захід – впровадження Комплекту техніки призначеного для закладки у полімерні рукава різних видів кормів та органічних мас. Даний захід не потребує великих витрат, оскільки підприємство не має вільних коштів і перебуває в затрудненому становищі.

У результаті інвестиційного аналізу ми зробили висновок про високу ефективність даного проєкту. Чистий дохід становитиме 500,2 тис. грн. Період окупності з урахуванням дисконтування триватиме 2,1 року. Рівень рентабельності інвестицій становитиме 48%.

Запропонований захід можливо впроваджувати на підприємстві, так як:

- підвищується чистий прибуток підприємства на 500,2 тис. грн. і середня рентабельність продукції на 0,9%;
- підвищується чистий дохід від реалізації продукції на 1090,69 тис. грн.;
- зросла фондвіддача на 1 копійку;
- підвищується середній виробіток працівника на 1,17 тис. грн.;
- капітальні вкладення на запропонований захід окупується за 2,0 роки, тобто в економічно ефективний термін часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білошапка В.А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 1(155). С. 115–117.
2. Блонська В.І. Економіка підприємства: теорія і практикум. В.І. Блонська, Т.Г. Васильців, С.С. Гринкевич. Львів: Магнолія 2012. 688 с.
3. Гетьман О.О. Економіка підприємства. О.О. Гетьман. К.: ЦНЛ, 2011. 488 с.
4. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємств. С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась. К.: КНЕУ, 2006. 527 с.
5. Ковальчук І.В. Економіка підприємства. І.В. Ковальчук. К.: Знання, 2012.– 679 с.
6. Манів З.О. Економіка підприємства. З.О. Манів, І.М. Луцький. К.: Знання, 2013. 580 с.
7. Пасічник В.Г. Організація виробництва. В.Г. Пасічник. К.: ЦНЛ, 2013. 248 с.
8. Семенов А.Г. Аналіз та вдосконалення оплати праці. А.Г. Семенов, А.І. Шарко. Держава та регіони. 2010. № 6. С. 232–238.
9. Семенов Г.А. Економіка підприємства. Г.А. Семенов. К. : Центр навчальної літератури, 2014. 324 с.
10. Шлійко А.В. Економіка підприємництва на ринку товарів і послуг. А.В. Шлійко. К.: ЦНЛ, 2012. 376 с.
11. Гайбура Ю. А. Управління прибутковістю підприємства та шляхи її підвищення. Ю.А. Гайбура. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. Випуск 14. Частина 2. 2015. С. 127–130.
12. Редченко К. І. Стратегічний аналіз: навчальний посібник. Київ: Знання, 2018. 405 с.

13.Бондар Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. 2-ге вид., доп. К.: А.С.К., 2005. 400 с.

14.Осипов П.В. Интегральный производственный потенциал пищевой промышленности. Одесса: Институт проблем рынка и экономико - экономических исследований НАН Украины, 2004. 289 с.

15.Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів: монографія. Павлов О.І., Хвесик М.А., Юрчишин В.В. та ін.; за ред. О.І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2012. 760 с.

16.Бубенко И., Растряпин А. О методах оценки эффективности инвестиционных проектов. Экономика Украины. 2002. №12.

17.Блонська В.І., Нагірна А. Я. Стратегічне управління прибутком підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.5. С. 145–152.

18.Висоцька А.В., Гончаров Ю.Г. Управління прибутком на підприємстві та шляхи його покращення. *Вісник Київського національного університету технології та дизайну*. Серія: економіка, фінанси, менеджмент. 2013. № 1 (6). С. 36 Економіка, фінанси, менеджмент : Технології та дизайн. 2013. № 1 (6). С. 1–7.

19.Чим живе український ринок борошна у воєнний час? <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/opinion/1535238> (дата звернення 11.09.2023)

20.Часи втрат. Скільки вже втратив агросектор України від війни? <https://latifundist.com/spetsproekt/1032-chasi-vtrat-skilki-vzhe-vtrativ-agrosector-ukrayini-vid-vijni> (дата звернення 11.09.2023)

21 Торговельний товарооборот агропромислової продукції: URL: <https://www.apk-inform.co> (дата звернення 11.09.2023)

22. Куліндорівський КХП на ринку України: URL: https://rezerv.gov.ua/index.php?route=news/article&album_path=7_12&news_id=311 (дата звернення 11.09.2023)

23. Петров В.М. Методологія порівняльної оцінки ефективності вітчизняної та іноземної техніки. Економіка АПК. Є: 2003. № 12. С. 53–58.

24.Методичні вказівки до виконання аналітичного розділу випускної роботи бакалавра та кваліфікаційної роботи магістрів спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання «Діагностика внутрішнього стану промислового підприємства» Т.А. Кулаковська, Т.В. Свистун. Одеса: ОНАХТ, 2018.

25.Методи проведення спеціальних економічних розрахунків: навч. посіб. / Під ред. д.е.н., проф. Осіпова П. В. Одеса: «Друк», 2010. 262 с.

26. Кулаковська Т. А. Економіка підприємства (практикум): навч. посіб. [для студентів вищих навч. закладів] Т. А. Кулаковська. Одеса: Астропринт, 2014. 364 с.

27. Методичні вказівки до оформлення курсової роботи, випускної роботи бакалавра та кваліфікаційної роботи магістра для студентів спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська. Одеса: ОНАХТ, 2018.

28. Методичні вказівки до розрахунку економічної ефективності інвестиційних проектів для ОКР «бакалавр» спеціальності 051 «Економіка» всіх форм навчання С.Ф. Волкова, О.Л. Фрум. Одеса: ОНАХТ, 2018. 18 с.

29. Драчук Ю. З., Трушкіна Н. В. Пропозиції щодо підвищення ефективності розвитку інноваційного підприємництва в Україні. Економіка. Управління. Інновації. 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2015_3_8 (дата звернення: 15.10.2023).

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра економіки промисловості

**ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему: *«Максимізація прибутковості діяльності підприємств борошномельної галузі»*

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

Здобувач _____ Герасимюк В.В.

Керівник _____ проф., д.е.н. Павлов О.І.

Одеса – 2023 рік

ЗМІСТ

1. Таблиця 1. Характеристика принципів побудови стратегічного підходу до управління прибутком
2. Рис. 1. Шляхи збільшення прибутковості
3. Рис. 2. Види рентабельності [11, с.127-130].
4. Таблиця 2. Формули розрахунку прибутку і рентабельності [11, с.127-130]
5. Рис. 3 Фактори, що впливають на зміну прибутку підприємств [12, с. 405]
6. Таблиця 3. Пропозиція та розподіл борошна в Україні, тис. тонн
7. Рис. 4. Експорт борошна з України, тис. тонн [21]
8. Рис. 5 Середні ціни на борошно вищого гатунку в Україні в іноземній валюті [21]
9. Рис. 6. Експорт українського борошна [21]
10. Рис. 7 Споживачі українського борошна [21]
11. Рис. 8. ТОП 10 експортерів українського борошна [21]
12. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ДП «Куліндорівський КХП»
13. Таблиця 4. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ДП «Куліндорівський КХП»
14. Таблиця 5. Техніко-економічні показники діяльності ДП «Куліндорівський КХП» до і після впливу заходу
15. Таблиця 6. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПАТ «Миколаївський КХП»
16. Таблиця 7. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Миколаївський КХП»
17. Таблиця 8. Техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Миколаївський КХП» до і після впливу заходу

Таблиця 1

Характеристика принципів побудови стратегічного підходу до управління прибутком

Назва принципу	Сутність реалізації принципу
Принцип об'єктивної необхідності	Функціонування підприємства зумовлює необхідність отримання прибутку в процесі діяльності.
Принцип безперервності	Необхідність постійної оцінки ефективності функціонування підприємства за обраними ключовими показниками.
Принцип системності	Підприємство є складною економічною системою, тому варто враховувати наслідки прийняття управлінських рішень.
Принцип інтеграції	Система управління прибутком повинна бути узгоджена зі стратегічними пріоритетами розвитку підприємства, а також інтегрована у загальну організаційну систему управління підприємством.
Принцип оптимальності	Враховання обмеженості ресурсів підприємства та специфічних особливостей під час ухвалення управлінських рішень.
Принцип відповідальності	Закріплення відповідальності конкретних суб'єктів управління за дотримання стратегічних показників прибутковості.
Принцип інформаційної забезпеченості	Необхідність забезпечення процесу управління прибутком достовірною, своєчасною та важливою інформацією про внутрішнє і зовнішнє середовище.
Принцип науковості	Обґрунтування прогнозів і планів з урахуванням об'єктивних закономірностей функціонування фінансів підприємства.
Принцип збалансованості	У процесі визначення стратегічних пріоритетів необхідно врахувати різноманітні показники.
Принцип реальності визначення пріоритетів	Для підвищення достовірності прогнозних значень необхідно визначити пріоритети з урахуванням реальних можливостей.
Принцип альтернативності	Урахування та обґрунтування всіх можливих шляхів розвитку підприємства.
Принцип перспективності	Орієнтація механізму управління прибутковістю на реалізацію стратегії підприємства.
Принцип адаптивності	Можливість зміни стратегічних пріоритетів за змін внутрішнього і зовнішнього середовища.

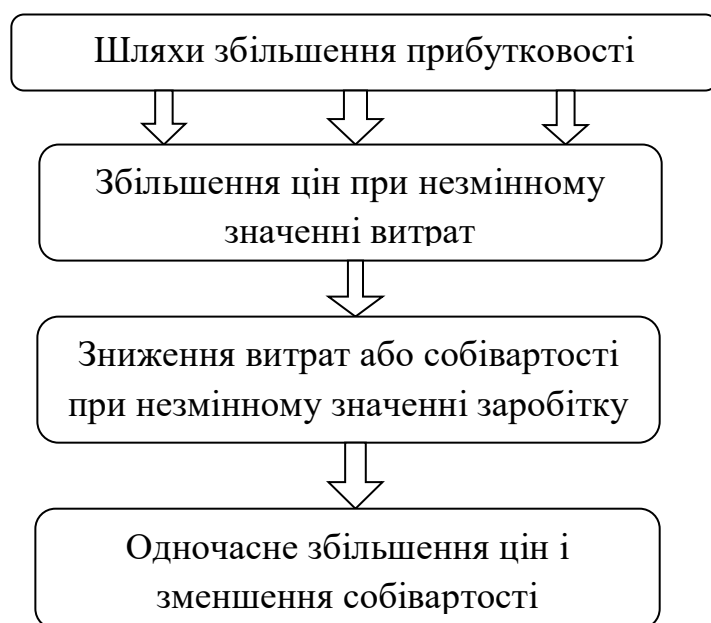

Рис. 1. Шляхи збільшення прибутковості

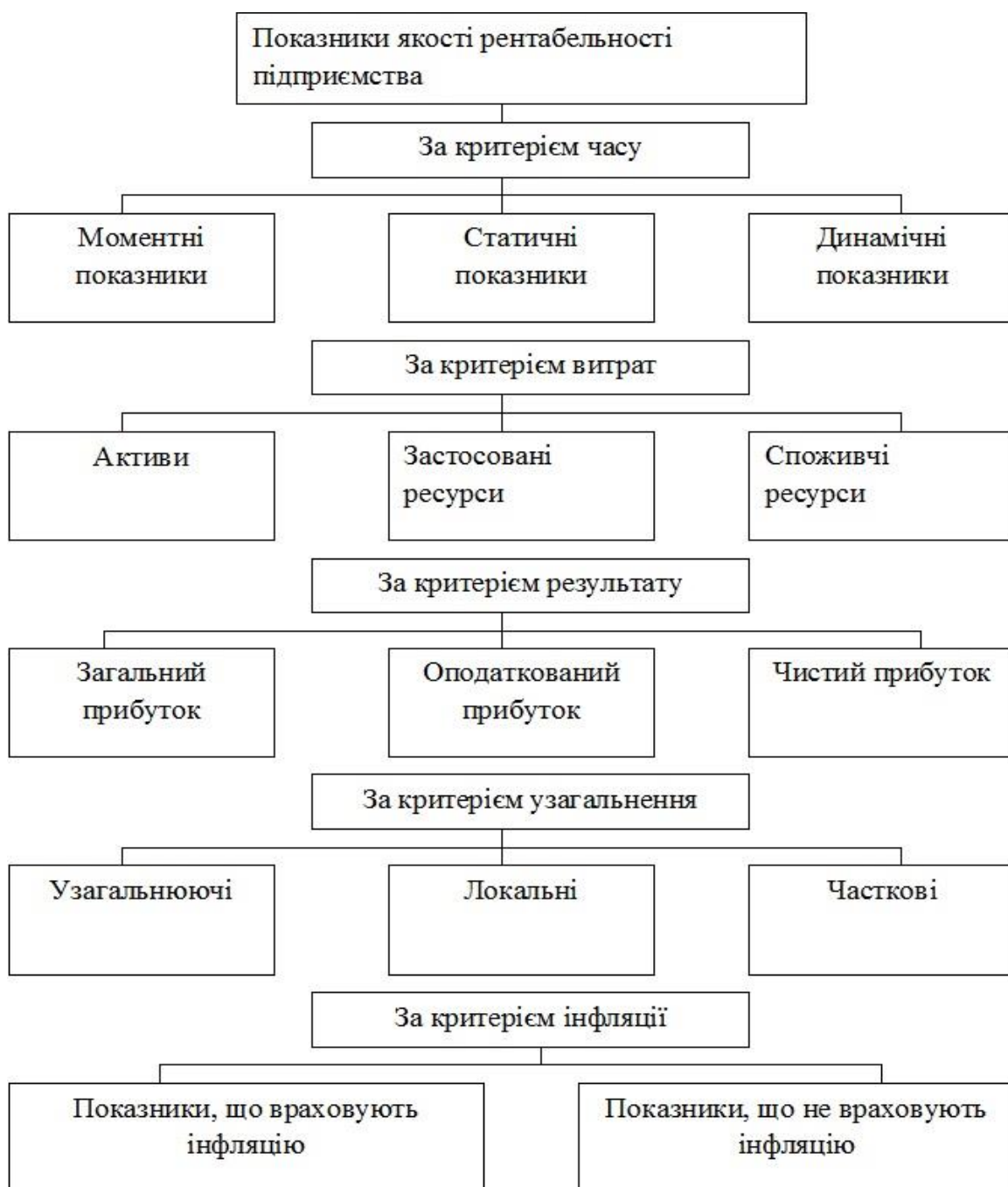

Рис. 2. Види рентабельності [11, с.127-130].

Таблиця 2

Формули розрахунку прибутку і рентабельності [11, с.127-130]

Показник	Формула	Позначення
Прибуток від реалізації	$\Pi = \text{РП} - \text{С}$	Π - прибуток від реалізації продукції; РП - дохід (виручка) від реалізації (без ПДВ, АП); ПДВ - податок на додану вартість; АП - акцизний податок; С - повна собівартість продукції
Прибуток, отриманий від реалізації конкретного виду продукції	$\Pi_i = \text{Ц}_i - \text{С}_i$	Π_i - прибуток від реалізації i -ї продукції; Ц_i - ціна i -ої продукції; С_i - собівартість i -ої продукції
Валовий прибуток	$\text{П}_{\text{вал}} = \text{РП} - (\text{ПДВ} + \text{АП}) - \text{С}_{\text{рп}} = \text{П}_{\text{опер}} + \text{АВ} + \text{ВЗ}$	$\text{П}_{\text{вал}}$ - валовий прибуток; $\text{С}_{\text{рп}}$ - собівартість реалізованої продукції; $\text{П}_{\text{опер}}$ - операційний прибуток; АВ - адміністративні витрати; ВЗ - витрати на збут
Операційний прибуток	$\text{П}_{\text{опер}} = \text{П}_{\text{вал}} - \text{АВ} - \text{ВЗ}$	$\text{П}_{\text{опер}}$ - операційний прибуток
Маржинальний прибуток	$\text{П}_{\text{марж}} = \text{РП} - \text{З}_{\text{зм}} = \text{З}_{\text{пост}} + \text{П}_{\text{опер}}$	$\text{П}_{\text{марж}}$ - маржинальний прибуток; $\text{З}_{\text{зм}}$ - змінні витрати підприємства; $\text{З}_{\text{пост}}$ - постійні витрати підприємства
Прибуток звичайної діяльності	$\text{П}_{\text{звич}} = \text{П}_{\text{опер}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{опер}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{фін}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{кап}} \pm \text{Д}(\text{З})_{\text{ін}}$	$\text{П}_{\text{звич}}$ - прибуток від звичайної діяльності; $\text{Д}(\text{З})_{\text{опер}}$ - доходи (збитки) від операційної діяльності; $\text{Д}(\text{З})_{\text{фін}}$ - доходи (збитки) від фінансової діяльності; $\text{Д}(\text{З})_{\text{кап}}$ - доходи (збитки) від участі в капіталі; $\text{Д}(\text{З})_{\text{ін}}$ - інші доходи (збитки)
Чистий прибуток	$\text{П}_ч = \text{П}_{\text{звич}} - \text{П}_п$	$\text{П}_ч$ - чистий прибуток; $\text{П}_п$ - податок на прибуток
Додатковий прибуток за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції	$\Delta \text{П}_{\text{рп}} = \text{П}_{\text{баз}} \cdot \frac{\text{РП}^{\text{звіт}} - \text{РП}^{\text{баз}}}{\text{РП}^{\text{баз}}}$ або $\Delta \text{П}_{\text{рп}} = \text{П}_{\text{баз}} \cdot \frac{\text{ОВ}^{\text{звіт}} - \text{ОВ}^{\text{баз}}}{\text{ОВ}^{\text{баз}}}$	$\Delta \text{П}_{\text{рп}}$ - додатковий прибуток; $\text{П}_{\text{баз}}$ - прибуток базисного періоду; $\text{РП}^{\text{баз}}$, $\text{РП}^{\text{звіт}}$ - обсяг реалізованої продукції у базисному і звітному періодах відповідно; $\text{ОВ}^{\text{баз}}$, $\text{ОВ}^{\text{звіт}}$ - обсяг виробництва у натуральному вираженні у базисному і звітному періодах відповідно
Додатковий прибуток за рахунок зниження собівартості продукції	$\Delta \text{П}_c = (\text{З}_{\text{грн}}^{\text{баз}} - \text{З}_{\text{грн}}^{\text{звіт}}) \cdot \text{РП}^{\text{звіт}}$ або $\Delta \text{П}_c = (\text{С}_{\text{од}}^{\text{баз}} - \text{С}_{\text{од}}^{\text{звіт}}) \cdot \text{ОВ}^{\text{звіт}}$	$\text{З}_{\text{грн}}^{\text{баз}}$, $\text{З}_{\text{грн}}^{\text{звіт}}$ - витрати на 1грн виробленої (реалізованої) продукції у базисному та звітному періодах відповідно; $\text{С}_{\text{од}}^{\text{баз}}$, $\text{С}_{\text{од}}^{\text{звіт}}$ - собівартість одиниці продукції у базисному та звітному періодах відповідно
Додатковий прибуток за рахунок збільшення ціни	$\Delta \text{П}_ц = (\text{Ц}^{\text{звіт}} - \text{Ц}^{\text{баз}}) \cdot \text{ОВ}^{\text{звіт}}$	$\text{Ц}^{\text{баз}}$, $\text{Ц}^{\text{звіт}}$ - ціна одиниці продукції у базисному та звітному періодах відповідно

продукції		
Рентабельність виробництва (загальна та розрахувальна)	$R_{заг}(\%) = \frac{\Pi_{заг}}{\overline{ОВФ} + \overline{ОБК}}$ $R_{роз} = \frac{\Pi_ч}{\overline{ОВФ} + \overline{ОБК}}$	$R_{заг}$ - загальна рентабельність виробництва; $R_{роз}$ - розрахункова рентабельність виробництва; $\Pi_{заг}$ - прибуток від усіх видів діяльності підприємства; $\Pi_ч$ - чистий прибуток підприємства; $\overline{ОВФ}$ - середньорічна вартість основних виробничих фондів; $\overline{ОБК}$ - середньорічні залишки оборотних коштів
Рентабельність продукції	$R_{пр}(\%) = \frac{\Pi}{C} \cdot 100$	$R_{пр}$ - рентабельність продукції; Π - прибуток від реалізації продукції; C - повна собівартість продукції
Рентабельність окремого виду продукції	$R_i(\%) = \frac{\Pi_i - C_i}{C_i} \cdot 100$	R_i - рентабельність і-го виду продукції Π_i - ціна і-го виду продукції; C_i - собівартість і-го виду продукції
Рентабельність продажу продукції	$R_{продажу}(\%) = \frac{\Pi_ч}{РП} \cdot 100$	$R_{продажу}$ - рентабельність продажу продукції; $РП$ - обсяг реалізованої продукції
Рентабельність активів	$R_A(\%) = \frac{\Pi_{заг}}{A} \cdot 100$	R_A - рентабельність активів; \bar{A} - середньорічна сума активів підприємства (за балансом)
Рентабельність власного (акціонерного) капіталу	$R_{БК}(\%) = \frac{\Pi_ч}{BK} \cdot 100$	$R_{БК}$ - рентабельність власного капіталу; $\overline{БК}$ - середньорічна сума власного капіталу (за балансом)

Рис. 3 Фактори, що впливають на зміну прибутку підприємств

[12, с. 405]

Таблиця 3

Пропозиція та розподіл борошна в Україні, тис. тонн

Показники	Роки		
	2021/22	2022/23	2023/24
Виробництво	2 738	2 615	2 550
Внутрішнє споживання	2 477	2 050	2 300
Експорт	72	147	200
Кінцеві залишки	389	809	861

Розроблено автором за джерелом [19]

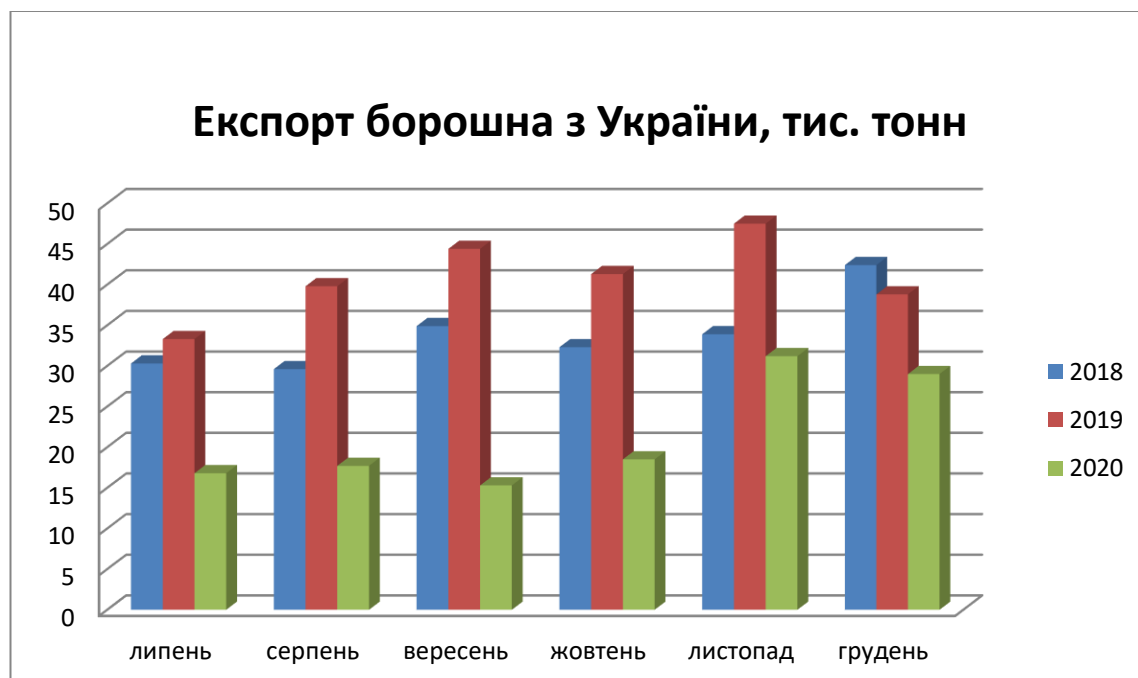

Рис. 4. Експорт борошна з України, тис. тонн [21]

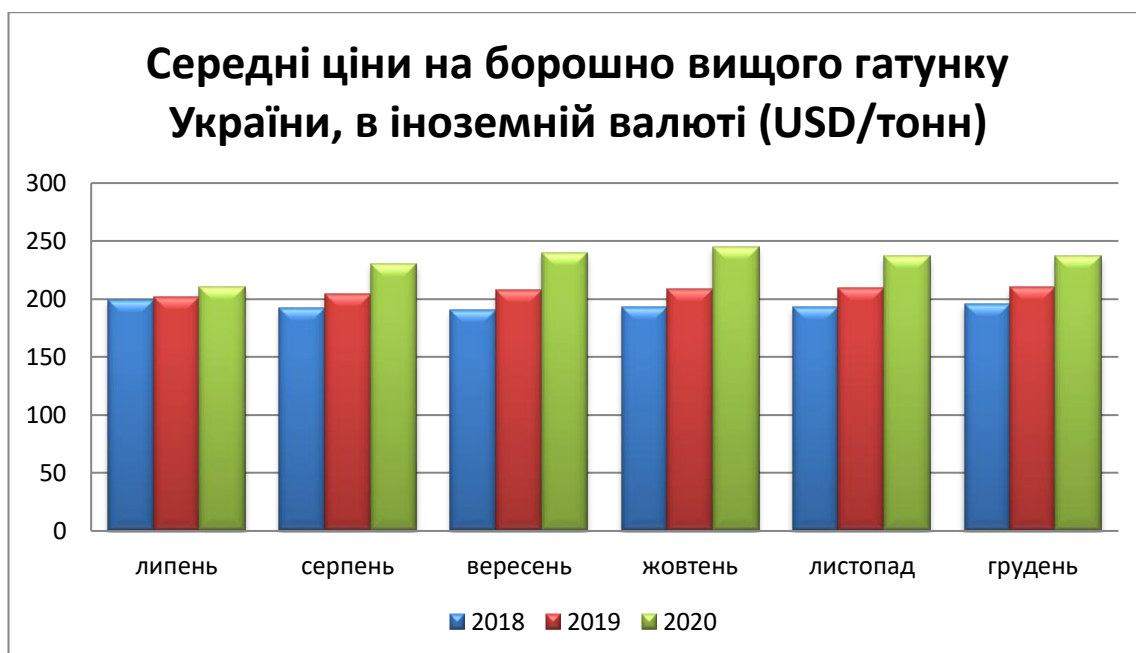

Рис.5 Середні ціни на борошно вищого гатунку України в іноземній валюті [21]

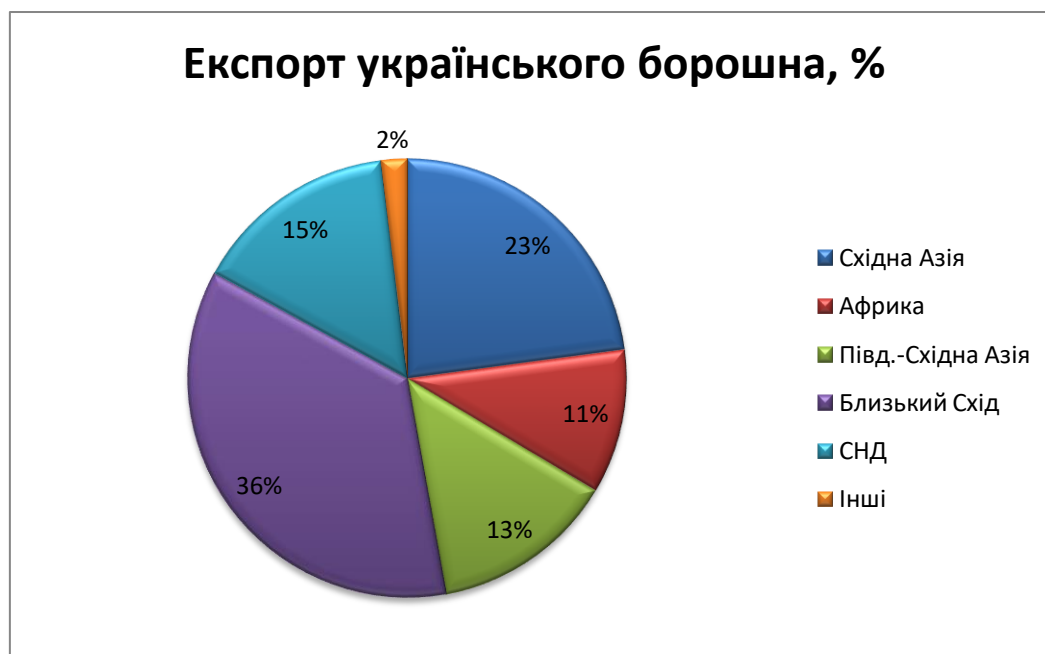

Рис. 6. Експорт українського борошна [21]

Рис. 7 Споживачі українського борошна [21]

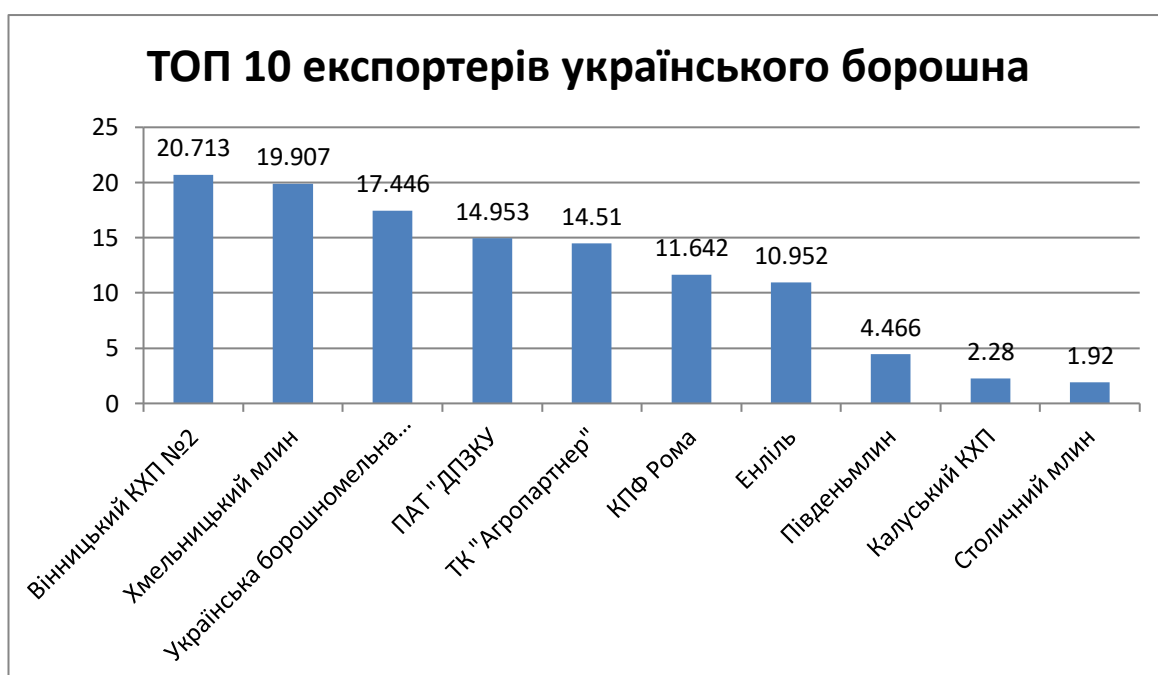

Рис. 8. ТОП 10 експортерів українського борошна [21]

Таблиця 4

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ДП «Куліндорівський КХП»[24]

	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Середньорічна виробнича потужність, тис. т	107	107	0,00	0,00
2.Фактично вироблено продукції, тонн	23375	20294	-3081	-13,2
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,22	0,19	-0,03	x
4.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	167000	152500	-14500	-8,68
-у порівняльних цінах, тис.грн	167000	144988,14	-22012	-13,2
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	181350	162380	-18970	-10,46
6.Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	68328,50	69710,00	1381,50	2,02
7.Фондовіддача, грн/грн	2,44	2,08	-0,36	-14,76
8.Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	44231,7	37073,06	-7158,64	-16,18
9.Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	4,10	4,38	0,28	6,75
10.Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	320	310	-10	3,1
11.Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	521,9	467,7	-54,2	-10,38
12.Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	60	65	5	8,3
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	146960	137738,7	-9221,3	-6,3
- матеріальні витрати	120745	110180,7	-10564,3	-8,75
- витрати на оплату праці	19200	20150	950	4,95
- відрахування на соціальні заходи	4224	4433	-16,00	-0,33
- амортизація	1276,00	1292,00	16,00	1,25
- інші операційні витрати	1515,00	1683,00	168,00	11,09
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,88	0,95	0,07	7,71
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,72	0,72	0	0
16. Чистий дохід, тис. грн.	187000	172500	-14500	-7,75
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	148150	139598	-8552	-5,8
18. Чистий прибуток, тис.грн.	31857	26979,6	-4877,36	-15,3
19. Рентабельність продажів, %	17,03	15,6	-1,39	x
20. Рентабельність продукції, %	21,5	19,3	-2,17	x

Таблиця 5

Вплив інноваційного заходу на техніко-економічні показники ДП «Куліндорівський КХП»[28]

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)										
	Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби (нематеріальні активи)	оборотні кошти		Усього	у тому числі:				Інші витрати				
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних фондів					
Проект виробництва вологої комбікормової продукції для домашніх тварин	203576	3325,36	34460,27	111915	98856,7	91596,48	2969	837,41	907,82	2546,0	26	46985	38528	3,5
Усього	203576	3325,36	34460,27	111915	98856,7	91596,48	2969	837,41	907,82	2546,0	26	46985	38528	3,5

Таблиця 6

**Основні техніко-економічні показники діяльності ДП
«Куліндорівський КХП» до та після впровадження заходу [28]**

Показники	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис. т	107000,00	107000,00	0,00	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тонн	20294,00	22144,00	1850,00	9,12
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,19	0,21	0,02	x
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	152500,00	356076,00	203576,00	133,49
- у порівняльних цінах, тис.грн	144988,14	348564,14	203576,00	140,41
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	162380,00	365956,00	203576,00	125,37
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	69710,00	73035,36	3325,36	4,77
7. Фондовіддача, грн/грн	2,08	4,77	2,69	129,45
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	37073,06	71533,33	34460,27	92,95
9. Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	4,38	5,12	0,74	16,80
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	310,00	336,00	26,00	8,39
11. Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	467,70	1037,39	569,69	121,81
12. Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	65,00	84,00	19,00	29,23
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	137738,70	236595,40	98856,70	71,77
- матеріальні витрати	110180,70	201777,18	91596,48	83,13
- витрати на оплату праці	20150,00	23119,00	2969,00	14,73
- відрахування на соціальні заходи	4433,00	5270,41	837,41	18,89
- амортизація	1292,00	2199,82	907,82	70,26
- інші операційні витрати	1683,00	4229,00	2546,00	151,28
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,95	0,66	-0,29	-30,06
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,72	0,57	-0,15	-21,30
16. Чистий дохід, тис. грн.	172500,00	376076,00	203576,00	118,02
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	139598,00	238454,70	98856,70	70,82
18. Чистий прибуток, тис.грн.	26979,60	65507,30	38527,70	142,80
19. Рентабельність продажів, %	15,60	17,90	2,30	x
20. Рентабельність продукції, %	19,30	27,47	8,17	x

Таблиця 7

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПАТ «Миколаївський КХП»[24]

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Середньорічна виробнича потужність, тис. т	50,00	50,00	0,00	0,00
2.Фактично вироблено продукції, тонн	8257,70	6904,80	-1352,90	-16,38
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,17	0,14	-0,03	-16,38
4.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	59873,20	52126,10	-7747,10	-12,94
-у порівняльних цінах, тис.грн	59873,20	50063,88	-9809,32	-16,38
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	58960,00	51855,00	-7105,00	-12,05
6.Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	35689,50	107120,50	71431,00	200,15
7.Фондовіддача, грн/грн	1,68	0,47	-1,21	-72,14
8.Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	38501,10	42506,30	4005,20	10,40
9.Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	1,53	1,22	-0,31	-20,34
10.Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	247,00	169,00	-78,00	-31,58
11.Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	242,40	296,24	53,83	22,21
12.Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	58,34	141,99	83,65	143,38
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	58005,00	126942,00	68937,00	118,85
- матеріальні витрати	14461,00	47478,00	33017,00	228,32
- витрати на оплату праці	11852,00	19847,00	7995,00	67,46
- відрахування на соціальні заходи	2558,00	4149,00	1591,00	62,20
- амортизація	1084,00	15238,00	14154,00	1305,72
- інші операційні витрати	28050,00	40230,00	12180,00	43,42
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,97	2,44	1,47	151,37
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,24	0,91	0,67	277,11

16. Чистий дохід, тис. грн.	58960,00	51855,00	-7105,00	-12,05
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	42395,00	65042,00	22647,00	53,42
18. Чистий прибуток, тис.грн.	13583,30	-10813,34	-24396,64	-179,61
19. Рентабельність продажів, %	23,04	-20,85	-43,89	x
20. Рентабельність продукції, %	32,04	-16,63	-48,67	x

Таблиця 8

Вплив інноваційного заходу на техніко-економічні показники ПАТ «Миколаївський КХП»[28]

№ п/п	НАЙМЕНУВАННЯ ЗАХОДІВ	Інвестиції, тис. грн.		Зміни показників діяльності підприємства (±)									
		Всього	у тому числі в		Вироблена продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.			Прибуток, тис. грн.	Чистий прибуток	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окупності, КВ, років	
			основні засоби	оборотні активи		Всього	у тому числі:						
							Матеріальні витрати	Оплата праці та відрахування на соціальні заходи					Амортизаційні відрахування та витрати на утримування основних засобів
1.	Комплект техніки призначений для закладки у полімерні рукава різних видів кормів та органічних мас	1037,6	150,87	886,7	1090,69	480,69	47,54	405	28,15	610	500,2	3,0	2,07

Таблиця 9

**Техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Миколаївський КХП»
до і після проведення заходу**

Показники	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Середньорічна виробнича потужність, тис. т	50000,00	50000,00	0,00	0,00
2.Фактично вироблено продукції, тонн	6904,80	7384,80	480,00	6,95
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, долі	0,14	0,15	0,01	5,50
4.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис.грн	52126,10	53216,79	1090,69	2,09
-у порівняльних цінах, тис.грн	50063,88	51154,57	1090,69	2,18
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис.грн	51855,00	52945,69	1090,69	2,10
6.Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис.грн	107120,50	107271,37	150,87	0,14
7.Фондовіддача, грн/грн	0,47	0,48	0,01	1,46
8.Середній залишок оборотних коштів, тис.грн	42506,30	43393,00	886,70	2,09
9.Коефіцієнт оборотності оборотн. коштів, долі	1,22	1,22	0,00	0,01
10.Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	169,00	172,00	3,00	1,78
11.Середньорічний виробіток одного робітника, тис. грн/чол	296,24	297,41	1,17	0,40
12.Середньорічна заробітна плата, тис. грн.	1183,00	1376,00	193,00	16,31
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	126942,00	127422,69	480,69	0,38
- матеріальні витрати	47478,00	47525,54	47,54	0,10
- витрати на оплату праці	19847,00	20162,90	315,90	1,59
- відрахування на соціальні заходи	4149,00	4238,10	89,10	2,15
- амортизація	15238,00	15266,15	28,15	0,18
- інші операційні витрати	40230,00	40230,00	0,00	0,00
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	2,44	2,39	-0,05	-1,87
15. Матеріаломісткість, грн/грн	0,91	0,89	-0,02	-1,86
16. Чистий дохід, тис. грн.	51855,00	52945,69	1090,69	2,10

17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	65042,00	65522,69	480,69	0,74
18. Чистий прибуток, тис.грн.	-10813,34	-10313,14	500,20	-4,63
19. Рентабельність продажів, %	-20,85	-19,48	1,37	x
20. Рентабельність продукції, %	-16,63	-15,74	0,89	x